



SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

**Vydáva
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave**

**Issued by
Faculty of Law
Trnava University in Trnava**

**Vychádza štvrťročne
2021, ročník IX.**

**Issued Quarterly
2021, Volume IX.**

ISSN 1339-5467



2021

2

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA




Medzinárodný internetový vedecký časopis zameraný na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach	International Scientific Online Journal for the Study of Legal Issues in the Interdisciplinary Context
Vydáva: Právnická fakulta Trnavská univerzita v Trnave Slovenská republika	Issued by: Faculty of Law Trnava University in Trnava Slovak Republic
Vychádza štvrt'ročne 2021, ročník IX.	Issued Quarterly 2021, Volume IX.
URL časopisu: http://sei.iuridica.truni.sk	Journal's URL: http://sei.iuridica.truni.sk
Poštová adresa redakcie: Kollárova 10 917 01 Trnava Slovenská republika	Editorial Office Postal Address: Kollárova 10 917 01 Trnava Slovak Republic
E-mailová adresa redakcie: sei.journal@gmail.com	Editorial Office E-mail Address: sei.journal@gmail.com
Hlavný redaktor: Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.	Editor in Chief: Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.
Výkonný redaktor: Ing. Jana Koprlová, PhD.	Executive Editor: Ing. Jana Koprlová, PhD.
© Právnická fakulta Trnavská univerzita v Trnave Slovenská republika	© Faculty of Law Trnava University in Trnava Slovak Republic

ISSN 1339-5467

Redakčná rada


Hlavný redaktor

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave


Výkonný redaktor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave


Predseda redakčnej rady

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.


 Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční členovia redakčnej rady

Doc. Dr. Christian Alunaru

 Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, Rumunsko

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA


 London School of Economics and Political Science, Veľká Británia

Prof. Daniel Barnhizer


 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Česká republika

 WSM Warszawa, Poľsko

Prof. Dr. Pavel Boyko

 Kubanskij gosudarstvennyj universitet, Ruská federácia


Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 Uniwersytet Śląski w Katowicach, Poľsko

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, Spojené štáty americké

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Nemecko

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

 Pontificia Universidade Católica do Rio de Janeiro, Brazília

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

✚ Université catholique de Louvain, Belgicko

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

✚ Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

✚ Pyatigorskij gosudarstvennyj lingvisticheskiy universitet, Ruská federácia

Doc. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

✚ Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Assist. Prof. Nikos Maghioros

✚ Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Grécko

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

✚ Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Tsuyoshi Nakano

✚ Sōka University, Japonsko

Prof. Dr. Dušan Nikolić

✚ Univerzitet u Novom Sadu, Srbsko

Prof. Alberto Patiño Reyes

✚ Universidad Iberoamericana, Mexiko

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

✚ Universitat de Barcelona, Španielsko

Prof. Dr. Meliha Powlakić

✚ Univerziteta u Sarajevu, Bosna a Hercegovina

Prof. Michele Rosboch

✚ Università degli Studi di Torino, Taliansko

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

✚ Yugozapaden universitet „Neofit Rilski“, Bulharsko

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

✚ Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Maďarsko

Prof. Charles Szymanski

✚ Vytauto Didžiojo universitetas, Litva

✚ Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

✚ Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Emmanuel Tawil, MC

✚ Université Panthéon-Assas, Francúzsko

Dr. Angelo Vigliani Ferraro

✚ Università degli Studi Mediterranea di Reggio Calabria, Taliansko

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe-Universität Frankfurt am Main, Nemecko

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welsch

✚ Universität Wien, Rakúsko

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ Univerza v Ljubljani, Slovinsko

Domáci členovia redakčnej rady

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. Miriam Laclavíková, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ Ekonomická univerzita v Bratislave

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční redaktori


Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India


Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 Velikoturnovski universitet „Sv. Sv. Kiril i Metodii“, Bulharsko

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Tavricheskaya akademija Krymskogo federalnogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo, Krymská republika

Editorial Board

Editor in Chief

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Executive Editor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Chairman of the Editorial Board

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Members of the Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Christian Alunaru

✚ “Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

✚ London School of Economics and Political Science, United Kingdom

Prof. Daniel Barnhizer

✚ Michigan State University College of Law, United States of America

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

✚ VŠB TU Ostrava, Czech Republic

✚ WSM Warszawa, Poland

Prof. Dr. Pavel Boyko

✚ Kuban State University, Russian Federation

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

✚ Pontifical Catholic University of Rio de Janeiro, Brasil

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

✚ Catholic University of Louvain, Belgium

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

✚ University of Silesia in Katowice, Poland


Prof. Elizabeth Clark

✚ Brigham Young University, United States of America


Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, Germany


Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 University of Zagreb, Croatia

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorsk State Linguistic University, Russian Federation


Assoc. Prof. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 University of Zagreb, Croatia


Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotle University of Thessaloniki, Greece


Assoc. Prof. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Soka University, Japan

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 University of Novi Sad, Serbia


Prof. Alberto Patiño Reyes

 Ibero-American University, Mexico


Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 University of Barcelona, Spain

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Prof. Michele Rosboch

 University of Turin, Italy


Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Catholic University, Hungary

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.


 South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria

Prof. Charles Szymanski

 Vytautas Magnus University, Lithuania

 Michigan State University College of Law, United States of America

Assoc. Prof. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

 Charles University in Prague, Czech Republic

Emmanuel Tawil, MC

✚ Panthéon-Assas University, France

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ “Mediterranea” University of Reggio Calabria, Italy

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe University Frankfurt am Main, Germany

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welsch

✚ University of Vienna, Austria

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ University of Ljubljana, Slovenia

Internal Members of the Editorial Board

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Slovakia

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Assoc. Prof. JUDr. Miriam Laclavíková, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ University of Economics in Bratislava, Slovakia

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. Assoc. Prof. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Assoc. Prof. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Editors


Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India


Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Taurida Academy of Crimean Federal University named after V. I. Vernadsky, Republic of Crimea

Obsah

Jana Koprlová <i>Editoriál k letnej edícii</i> <i>SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2021</i>	13
---	----

ŠTÚDIE

Helena Barancová <i>Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene</i> <i>a obchodné vedenie spoločnosti</i>	21
---	----

Katarzyna Banasik <i>Criminalisation of Possession of Narcotics</i> <i>in Poland</i>	42
--	----

Oleksandr Romanovich Kovalyshyn <i>On Some Problems of Commercial Law</i> <i>in Ukraine</i>	72
---	----

Miloš Lacko <i>Cezhraničná koordinácia</i> <i>v oblasti rodinných dávok</i>	86
---	----

Mykola Mykhailovych Ostapiak <i>European Small Claims Procedure</i> <i>in Slovakia</i>	114
--	-----

RECENZIE

Djulieta Vasiloi <i>Magherescu, Delia:</i> <i>Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială</i> <i>[Criminal Procedure Law: General Part: Special Part].</i> <i>București: Pro Universitaria, 2020. 412 p.</i> <i>ISBN 978-606-26-1267-2</i>	136
---	-----

<i>Informácie pre autorov</i>	146
-------------------------------------	-----

Etický kódex.....156

Contents

Jana Koprlová
Editorial for Summer Edition
of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2021 17

STUDIES

Helena Barancová
Employer's Decision on Organizational Change
and Business Management of the Company 21

Katarzyna Banasik
Criminalisation of Possession of Narcotics
in Poland 42

Oleksandr Romanovich Kovalyshyn
On Some Problems of Commercial Law
in Ukraine 72

Miloš Lacko
Cross-border Coordination
in the Field of Family Benefits 86

Mykola Mykhailovych Ostapiak
European Small Claims Procedure
in Slovakia 114

REVIEWS

Djulieta Vasiloi
Magherescu, Delia:
Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială
[Criminal Procedure Law: General Part: Special Part].
București: Pro Universitaria, 2020. 412 p.
ISBN 978-606-26-1267-2 136

Information for Authors 151

Code of Ethics.....159

Editoriál k letnej edícii **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2021**

Ctení čitatelia, vážení priatelia,

dovoľte, aby som Vám predstavila druhé číslo deviateho ročníka **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, medzinárodného internetového vedeckého časopisu zameraného na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni, pričom prijíma a publikuje výhradne pôvodné, dopiaľ nepublikované príspevky.

Časopis vychádza v elektronickej on-line podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch 31. marec, 30. jún, 30. september a 31. december, pričom ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií, esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou alebo dianím, recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu, a taktiež informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu.

Webová stránka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre zrakovo hendikepovaných čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V oboch jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu i spätnú komunikáciu prostredníctvom svojej osobitnej e-mailovej adresy. Zároveň webová stránka časopisu ponúka čitateľom vďaka uplatneniu dynamického responzívneho webdizajnu možnosť prístúpenia a prehliadania z akéhokoľvek zariadenia umožňujúceho prenos informácií prostredníctvom globálnej siete internet.

Aktuálne, druhé číslo deviateho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka celkovo päť samostatných vedeckých štúdií, ako aj jednu recenziu uznaniahodnej vedeckej publikácie, napísaných v dvoch rôznych jazykoch – v angličtine a slovenčine. V rámci rubriky „Štúdie“ v poradí prvá štúdia prináša čitateľom veľmi komplexný a podrobný pohľad na určujúce právne ustanovenia a praktické otázky súvisiace s rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene a obchodným vedením

spoločnosti podľa slovenského právneho poriadku. Nasledujúca štúdia dôkladne analyzuje, sprehľadňuje a príkladne vysvetľuje problematiku kriminalizácie držby a prechovávanía omamných látok podľa platného trestného práva v Poľsku. Tretia štúdia sa venuje veľmi podrobnému systematickému objasneniu, ako aj hĺbkovej analýze a komplexnému porovnaní vybraných, obzvlášť pálčivých problémov súčasnej úpravy ukrajinského obchodného práva. V poradí ďalšia štúdia ponúka čitateľom systematické a hĺbkové vymedzenie a objasnenie kľúčových otázok spájajúcich sa s cezhraničnou koordináciou v oblasti rodinných dávok v právnom rámci Európskej únie, osobitne z pohľadu judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Posledná, piata štúdia podrobne predstavuje, sprehľadňuje, analyzuje a objasňuje problematiku tzv. Európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu a jeho uplatniteľnosti v právnom poriadku Slovenskej republiky. Rubrika „Recenzie“, zaradená na konci aktuálneho čísla, ponúka zaujímavú recenziu novej jedinečnej rumunskej vedeckej publikácie zameranej na oblasť trestného práva procesného, ktorá, vzhľadom na jazyk vydania, rovnako dobre poslúži nielen rumunskej, ale aj moldavskej širokej právnej odbornej i laickej verejnosti.

V súvislosti s vydaním druhého čísla deviateho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** by sme veľmi radi informovali všetkých jeho čitateľov, prispievateľov aj priaznivcov, že časopis je registrovaný v medzinárodných vedeckých databázach Crossref, ERIH PLUS a Index Copernicus International a požiadal o registráciu v ďalších medzinárodných vedeckých databázach. Súčasne by sme veľmi radi informovali aj o tom, že do okamihu vydania nového čísla časopisu zaznamenali jeho webové stránky celkom 143 krajín návštev (v abecednom poradí):

- | | | |
|----------------|------------------|-------------------------|
| 1. Afganistan | 49. Island | 97. Palestína |
| 2. Albánsko | 50. Izrael | 98. Panama |
| 3. Alžírsko | 51. Írsko | 99. Paraguaj |
| 4. Angola | 52. Jamajka | 100. Peru |
| 5. Argentína | 53. Japonsko | 101. Pobrežie slonoviny |
| 6. Arménsko | 54. Južná Afrika | 102. Poľsko |
| 7. Austrália | 55. Južná Kórea | 103. Portoriko |
| 8. Azerbajdžan | 56. Kambodža | 104. Portugalsko |
| 9. Bangladéš | 57. Kamerun | 105. Rakúsko |
| 10. Barbados | 58. Kanada | 106. Rumunsko |
| 11. Belgicko | 59. Kazachstan | 107. Rusko |
| 12. Benin | 60. Keňa | 108. Rwanda |
| 13. Bielorusko | 61. Kirgizsko | 109. Salvádor |

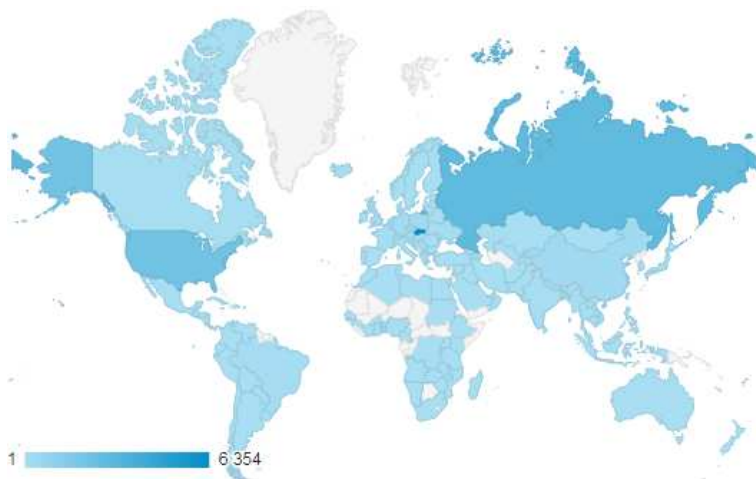
- | | | |
|----------------------------|----------------------|------------------------------|
| 14. Bolívia | 62. Kolumbia | 110. Saudská Arábia |
| 15. Bosna a Hercegovina | 63. Kongo – Kinshasa | 111. Senegal |
| 16. Brazília | 64. Kosovo | 112. Seychely |
| 17. Bulharsko | 65. Kostarika | 113. Singapur |
| 18. Burkina Faso | 66. Kuba | 114. Sint Maarten |
| 19. Burundi | 67. Kuvajt | 115. Slovensko |
| 20. Curaçao | 68. Laos | 116. Slovinsko |
| 21. Cyprus | 69. Libanon | 117. Spojené arabské emiráty |
| 22. Česká republika | 70. Litva | 118. Spojené kráľovstvo |
| 23. Čile | 71. Líbya | 119. Spojené štáty americké |
| 24. Čína | 72. Lotyšsko | 120. Srbsko |
| 25. Dánsko | 73. Luxembursko | 121. Srí Lanka |
| 26. Dominika | 74. Macedónsko | 122. Sudán |
| 27. Dominikánska republika | 75. Madagaskar | 123. Sýria |
| 28. Egypt | 76. Maďarsko | 124. Španielsko |
| 29. Ekvádor | 77. Malajzia | 125. Švajčiarsko |
| 30. Estónsko | 78. Malawi | 126. Švédsko |
| 31. Etiópia | 79. Malta | 127. Tadžikistan |
| 32. Fidži | 80. Maroko | 128. Taiwan |
| 33. Filipíny | 81. Maurícius | 129. Taliansko |
| 34. Fínsko | 82. Mexiko | 130. Tanzánia |
| 35. Francúzsko | 83. Mjanmarsko | 131. Thajsko |
| 36. Ghana | 84. Moldavsko | 132. Togo |
| 37. Grécko | 85. Mongolsko | 133. Trinidad a Tobago |
| 38. Gruzínsko | 86. Mozambik | 134. Tunisko |
| 39. Guatemala | 87. Namíbia | 135. Turecko |
| 40. Guinea | 88. Nemecko | 136. Uganda |
| 41. Holandsko | 89. Nepál | 137. Ukrajina |
| 42. Honduras | 90. Nigéria | 138. Uruguaj |
| 43. Hongkong | 91. Nikaragua | 139. Uzbekistan |
| 44. Chorvátsko | 92. Nórsko | 140. Venezuela |
| 45. India | 93. Nová Kaledónia | 141. Vietnam |
| 46. Indonézia | 94. Nový Zéland | 142. Zambia |
| 47. Irak | 95. Omán | 143. Zimbabwe |
| 48. Irán | 96. Pakistan | |

Pri príležitosti vydania druhého čísla deviateho ročníka časopisu by som sa veľmi rada úprimne poďakovala všetkým prispievateľom, ktorí doň aktívne prispeli a podelili sa tak s čitateľmi o svoje vedomosti, skúsenosti či nevšedné pohľady na problematiku právnych otázok, a rovnako tiež vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, všet-

kým priateľom, kolegom, zamestnancom Právnickej fakulty i rektorátu Trnavskej univerzity v Trnave za ich podporu a podnetné rady, a napokon tiež členom redakčnej rady časopisu a redakčnému tímu.

Verím, že časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** poskytne podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako tiež pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Obrázok 1 Teritoriálny prehľad krajín návštev webových stránok časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** do okamihu vydania druhého čísla deviateho ročníka



Prameň: Nástroje Google Analytics uplatnené na webových stránkach časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Dostupné na internete: <http://www.google.com/analytics/>.
© Google Analytics.

V mene celej redakčnej rady a redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

s úctou,

Jana Koprlová

Trnava 30. jún 2021

Editorial for Summer Edition of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2021

Dear readers and friends,

let me introduce the second issue of the ninth volume of **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, an international scientific online journal for the study of legal issues in the interdisciplinary context.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued under the auspices of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, Slovakia, and it thematically focuses mainly on socially relevant interdisciplinary relations connected with issues of public law and private law at the national, transnational and international levels, while accepting and publishing exclusively original, hitherto unpublished contributions.

The journal is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on March 31st, June 30th, September 30th and December 31st, and it offers a platform for publication of contributions in the form of separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles, essays on current social topics or events, reviews on publications related to the main orientation of the journal and also information or reports connected with the inherent mission of the journal.

The website of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers the reading public information in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface designed for visually handicapped readers, both parallel in the Slovak as well as English languages. In both languages the journal's editorial office provides also feedback communication through its own e-mail address. At the same time, the website of the journal offers readers due to the use of dynamic responsive web design accession and browsing by using any equipment that allows transmission of information via the global Internet network.

The current, second issue of the ninth volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a total of five separate scientific studies as well as one notable scientific publication written in two different languages – in the English and Slovak languages. Within the section “Studies”, the very first study brings readers a very complex and detailed view of the determining legal provisions and practical issues related to the employer's decision on organizational change and the business management of the company under the Slovak law. The following study thor-

oughly analyses, streamlines and exemplarily explains the issues of criminalisation of possession of narcotics according to the applicable criminal law in Poland. The third study concentrates on a very detailed systematic clarification as well as in-depth analysis and comprehensive comparison of selected, particularly pressing problems of the current regulation of the Ukrainian commercial law. The next study offers readers systematic and thorough qualifying and clarifying of the key questions related to the cross-border coordination in the field of family benefits within the legal framework of the European Union, in particular in the light of the case law of the Court of Justice of the European Union. The final, fifth study presents, streamlines, analyses in detail and clarifies the issues of the so-called European Small Claims Procedure and its applicability in the legal order of the Slovak Republic. The section “Reviews”, placed at the end of the current issue, offers an interesting review of a new unique Romanian scientific publication focused on the area of criminal procedure law, which, given the language of the publication, will serve equally well not only the Romanian, but also the Moldovan general legal professional and lay public.

In relation to the release of the second issue of the ninth volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** we are pleased to inform all its readers, contributors as well as fans that the journal has been registered in the international scientific databases Crossref, ERIH PLUS and Index Copernicus International and applied for registration in other international scientific databases. At the same time, we would like to inform that till the date of the new issue, the journal’s websites had recorded a total of 143 countries of visits (in alphabetical order):

- | | | |
|----------------|---------------|-------------------|
| 1. Afghanistan | 49. Greece | 97. Palestine |
| 2. Albania | 50. Guatemala | 98. Panama |
| 3. Algeria | 51. Guinea | 99. Paraguay |
| 4. Angola | 52. Honduras | 100. Peru |
| 5. Argentina | 53. Hong Kong | 101. Philippines |
| 6. Armenia | 54. Hungary | 102. Poland |
| 7. Australia | 55. Iceland | 103. Portugal |
| 8. Austria | 56. India | 104. Puerto Rico |
| 9. Azerbaijan | 57. Indonesia | 105. Romania |
| 10. Bangladesh | 58. Iran | 106. Russia |
| 11. Barbados | 59. Iraq | 107. Rwanda |
| 12. Belarus | 60. Ireland | 108. Saudi Arabia |
| 13. Belgium | 61. Israel | 109. Senegal |

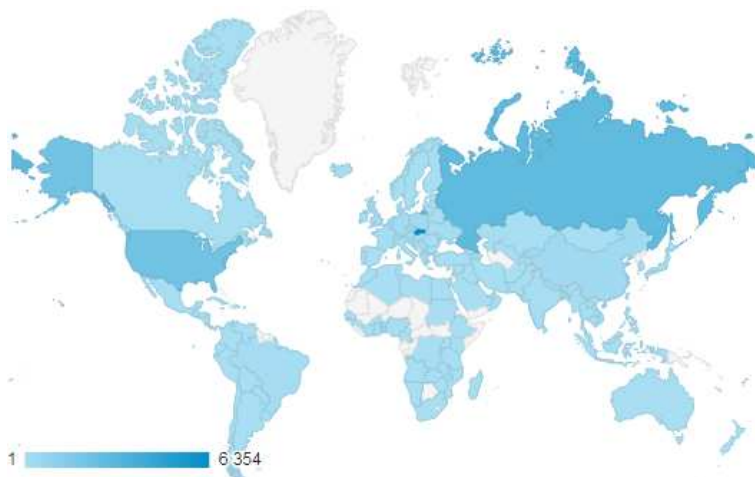
- | | | |
|----------------------------|-------------------|-------------------------------|
| 14. Benin | 62. Italy | 110. Serbia |
| 15. Bolivia | 63. Jamaica | 111. Seychelles |
| 16. Bosnia and Herzegovina | 64. Japan | 112. Singapore |
| 17. Brazil | 65. Kazakhstan | 113. Sint Maarten |
| 18. Bulgaria | 66. Kenya | 114. Slovakia |
| 19. Burkina Faso | 67. Kosovo | 115. Slovenia |
| 20. Burundi | 68. Kuwait | 116. South Africa |
| 21. Cambodia | 69. Kyrgyzstan | 117. South Korea |
| 22. Cameroon | 70. Laos | 118. Spain |
| 23. Canada | 71. Latvia | 119. Sri Lanka |
| 24. Chile | 72. Lebanon | 120. Sudan |
| 25. China | 73. Libya | 121. Sweden |
| 26. Colombia | 74. Lithuania | 122. Switzerland |
| 27. Congo – Kinshasa | 75. Luxembourg | 123. Syria |
| 28. Costa Rica | 76. Macedonia | 124. Taiwan |
| 29. Côte d'Ivoire | 77. Madagascar | 125. Tajikistan |
| 30. Croatia | 78. Malawi | 126. Tanzania |
| 31. Cuba | 79. Malaysia | 127. Thailand |
| 32. Curaçao | 80. Malta | 128. The Netherlands |
| 33. Cyprus | 81. Mauritius | 129. Togo |
| 34. Czech Republic | 82. Mexico | 130. Trinidad and Tobago |
| 35. Denmark | 83. Moldova | 131. Tunisia |
| 36. Dominica | 84. Mongolia | 132. Turkey |
| 37. Dominican Republic | 85. Morocco | 133. Uganda |
| 38. Ecuador | 86. Mozambique | 134. Ukraine |
| 39. Egypt | 87. Myanmar | 135. United Arab Emirates |
| 40. El Salvador | 88. Namibia | 136. United Kingdom |
| 41. Estonia | 89. Nepal | 137. United States of America |
| 42. Ethiopia | 90. New Caledonia | 138. Uruguay |
| 43. Fiji | 91. New Zealand | 139. Uzbekistan |
| 44. Finland | 92. Nicaragua | 140. Venezuela |
| 45. France | 93. Nigeria | 141. Vietnam |
| 46. Georgia | 94. Norway | 142. Zambia |
| 47. Germany | 95. Oman | 143. Zimbabwe |
| 48. Ghana | 96. Pakistan | |

On the occasion of launching the second issue of the ninth volume of the journal, I would be delighted to sincerely thank all the contributors who have contributed in it actively and have shared with the readers their knowledge, experience or extraordinary views on legal issues as well as the top management of the Faculty of Law of the Trnava University.

ty in Trnava, all friends, colleagues, employees of the Faculty of Law, the rector's administration at the Trnava University in Trnava for all support and suggestive advices and, finally, also the members of journal's editorial board and the editorial team.

I believe that the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues in context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at national, regional and international levels.

Figure 1 Territorial View of Visitors' Countries in Relation to the Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** before Issuing the Second Issue of the Ninth Volume



Source: Tools of Google Analytics in Relation to Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Available at: <http://www.google.com/analytics/>. © Google Analytics.

On behalf of the entire editorial board and editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Yours faithfully,

Jana Koprlová

Trnava, Slovakia, June 30th, 2021

Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene a obchodné vedenie spoločnosti¹

Employer's Decision on Organizational Change and Business Management of the Company

Helena Barancová

Abstract: *The employer's decision on organizational change is subject of an amendment to the Labour Code, according to which this employer's decision is a substantive precondition for the employer's termination. The employer's decision on organizational change is genetically linked to the termination as a basic legal act in the labour law. At this level, the employer's decision on organizational change is of a fundamental importance for the area of termination in the labour law. The fact that the employer's decision directly affects the validity of the termination is also related to the constitutional right to work as well as to the constitutional right to protect the employee from an unjustified dismissal. The Labour Code, at the same time, in § 63 par. 1 letter b) precisely enshrines not only the form of employer's decision on organizational change, but also its content, and in § 9 it also establishes the persons authorised to act on behalf of the employer.*

Key Words: *Labour Law; Labour Law Relations; Commercial Law Relations; Labour Code; Commercial Code; Civil Code; Business Management of the Company; Employer's Decision on Organizational Change; Termination of Employment; Invalidity of the Legal Act of Termination; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene je predmetom úpravy Zákonníka práce, podľa ktorého je toto rozhodnutie hmotnoprávnym predpokladom výpovede zamestnávateľa. Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene je geneticky späté s výpoveďou ako základným právnym úkonom v pracovnom práve. V tejto rovine má rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene pre oblasť skončenia pracovného pomeru v pracovnom práve zásadný význam. Skutočnosť, že rozhodnutie*

¹ Predložený príspevok bol pripravený v rámci riešenia výskumného projektu Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV-18-0443 s názvom „Prieniky pracovného práva do iných odvetví súkromného práva (a vice versa)“, zodpovedný riešiteľ prof. JUDr. Mgr. Andrea Oľšovská, PhD.

zamestnávateľa o organizačnej zmene priamo ovplyvňuje platnosť výpovede, súvisí tiež s ústavným právom na prácu, ako aj s ústavným právom na ochranu zamestnanca pred bezdôvodným prepúšťaním. Zákonník práce súčasne v § 63 ods. 1 písm. b) presne zakotvuje nielen formu rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, ale aj jeho obsah, a súčasne tiež v § 9 ustanovuje osoby oprávnené konať za zamestnávateľa.

Kľúčové slová: Pracovné právo; pracovnoprávne vzťahy; obchodnoprávne vzťahy; Zákonník práce; Obchodný zákonník; Občiansky zákonník; obchodné vedenie spoločnosti; rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene; výpoveď z pracovného pomeru; neplatnosť právneho úkonu výpovede; Slovenská republika.

Všeobecná charakteristika

Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) v súvislosti so skončením pracovného pomeru výpoveďou zamestnávateľa z organizačných dôvodov v zmysle § 63 ods. 1 písm. a) a písm. b) zakotvuje viacero organizačných dôvodov, aj keď organizačný dôvod výslovne používa len pri výpovedi zamestnávateľa podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce.

Výpovedný dôvod zakotvený v § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je dôvod nadbytočnosti zamestnanca, pred uplatnením ktorého zákonodarca ukladá zamestnávateľovi určitý postup. Uplatnenie výpovede pre nadbytočnosť zamestnanca predpokladá, že zamestnávateľ rozhodne o nadbytočnosti zamestnanca z dôvodu organizačných zmien. Uvedené rozhodnutie zamestnávateľa je hmotnoprávnym predpokladom výpovede. Pre platnosť výpovede zamestnávateľa z predmetného dôvodu Zákonník práce vyžaduje, aby zamestnávateľ rozhodol nielen o organizačnej zmene, ale aj s ňou súvisiacej nadbytočnosti zamestnanca v písomnej forme. Pritom ustanovuje aj obsah tohto rozhodnutia.

Rozhodnutie zamestnávateľa v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce predchádza výpovedi zamestnávateľa a je s ňou geneticky späté ako jej hmotnoprávny predpoklad. Aj s ohľadom na aktuálnu literatúru pracovného práva a judikatúru súdov sa rozhodnutie zamestnávateľa v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce nepovažuje za právny úkon.² Je faktickým úkonom, ktorý sám osebe nespôsobuje právne ná-

² Bližšie pozri BĚLINA, M., L. DRÁPAL, et al. *Zákonník práce: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 317 a n. ISBN 978-80-7400-290-8, a tiež *Rozsudek Nejvyššího soudu České*

sledky, ale bez neho by bol právny úkon výpovede zamestnávateľa neplatný. Neoddeliteľná späťnosť rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce s výpoveďou zamestnávateľa ako typickým jednostranným právnym úkonom v pracovnom práve má z hľadiska právneho postavenia zamestnanca zásadný význam aj z dôvodu svojej späťnosti s ústavným právom na prácu, ako aj ústavným právom na právnu ochranu zamestnancov pred bezdôvodným prepustením z pracovného pomeru, zakotveným v článku 36 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene a nadbytočnosti zamestnanca v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je imanentnou obsahovou súčasťou jedného z výpovedných dôvodov zamestnávateľa ako subjektu pracovného práva. Uvedené spojitosti a súvislosti rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene mu dodávajú v oblasti pracovnoprávných vzťahov mimoriadnu dôležitosť a právny význam. Nakoľko pojem, obsah a formu predmetného rozhodnutia zamestnávateľa určuje Zákonník práce, považujeme ho za pracovnoprávny pojem.

Časť aktuálnej súdnej judikatúry subsumuje rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce pod obsah obchodného vedenia spoločnosti v zmysle § 134 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“). Porušenie právnych pravidiel o obchodnom vedení spoločnosti by malo postihnúť neplatnosťou samotný pracovnoprávny úkon výpovede zamestnávateľa.³

Nestotožňujeme sa s uvedeným postupom, podľa ktorého by Obchodný zákonník mal regulovať platnosť či neplatnosť právnych úkonov v pracovnom práve v dôsledku porušenia pravidiel o obchodnom vedení

republiky zo dňa 25. 9. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1130/97; Rozsudok Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 12. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 114/2003; Rozsudok Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 11. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1105/2001; a Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 1. 1991, sp. zn. 6 Cz 1/91.

³ Bližšie pozri *Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 6. 2013, sp. zn. 14CoPr/3/2012*, pozri tiež *Rozsudok Okresného súdu v Košiciach II zo dňa 12. 12. 2017, sp. zn. 10Cpr/5/2016*, zmenený *Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 23. 10. 2018, sp. zn. 6CoPr/4/2018*; a *Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26. 9. 2018, sp. zn. 9CoPr/4/2018*, ako aj *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 5. 2020, sp. zn. 4 Cdo 60/2019* či *Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 7. 2020, sp. zn. 8 Cdo 70/2019*; a *Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 10. 2020, sp. zn. IV. ÚS 512/2020*.

aj v situáciách, ak takéto rozhodnutie nemá vplyv na platnosť či neplatnosť právnych úkonov v obchodnom práve.

Otázkou právnych následkov porušenia právnych pravidiel o obchodnom vedení spoločnosti na pracovnoprávny úkon založenia, zmeny a skončenia pracovného pomeru sa zaoberal napríklad Krajský súd v Banskej Bystrici, ktorý v širokej plejáde súdnych rozhodnutí týkajúcich sa obchodnoprávnych sporov, ale aj pracovnoprávnych sporov posudzoval i právne následky porušenia pravidiel obchodného vedenia spoločnosti vo vzťahu k platnosti právnych úkonov v pracovnom práve. Pod pojem obchodné vedenie zahrnul aj uzatváranie pracovných zmlúv, zmeny pracovných zmlúv, ako aj ich skončenie.⁴ Na základe porušenia § 134 Obchodného zákonníka o obchodnom vedení konajúci súd konštatoval neplatnosť pracovnoprávneho úkonu výpovede zamestnávateľa voči zamestnancovi.⁵

Medzičasom k vyššie uvedenému súdnemu rozhodnutiu pribudli aj ďalšie rozhodnutia súdov, medzi nimi tiež dve rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorých jedno neskoršie je aktuálne predmetom konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.⁶

1 Pracovnoprávne vzťahy a vzťah Zákonníka práce k Občianskemu zákonníku a Obchodnému zákonníku

Pracovnoprávne vzťahy sa spravujú Zákonníkom práce. Právna úprava obsiahnutá v Zákonníku práce síce nereguluje pracovnoprávne vzťahy v plnom rozsahu, ale tento fakt výslovne vyplýva zo zákonnej, výslovne uvedenej a podstatne obmedzenej miery subsidiárnej pôsobnosti zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) k Zákonníku práce tak, ako ju zakotvuje § 1 ods. 4 Zákonníka práce.

Nemožno nevidieť, že pojem obchodné vedenie je predmetom úpravy Obchodného zákonníka a je obsahom obchodnoprávnych vzťahov. Pri-

⁴ Bližšie pozri *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006.*

⁵ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávnych vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1145 a n. ISSN 1335-6461, ako aj *Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 6. 2013, sp. zn. 14CoPr/3/2012.*

⁶ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 5. 2020, sp. zn. 4 Cdo 60/2019; Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 7. 2020, sp. zn. 8 Cdo 70/2019 či Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 10. 2020, sp. zn. IV. ÚS 512/2020.*

tom rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene a s ňou súvisiacej nadbytočnosti zamestnanca v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je predmetom úpravy Zákonníka práce a je obsahom pracovnoprávných vzťahov. Pri posudzovaní možnosti priamej aplikácie Obchodného zákonníka na pracovnoprávne vzťahy, tak, ako sú upravené v Zákonníku práce, máme do činenia so zásadnými otázkami predmetu právnej úpravy Zákonníka práce na jednej strane a predmetu právnej úpravy Obchodného zákonníka na druhej strane.

Zákonník práce výslovne ustanovuje právny rámec subsidiárnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka na oblasť pracovnoprávných vzťahov. V zmysle citovaného ustanovenia Zákonníka práce, *„ak tento zákon (Zákonník práce) v prvej časti neustanovuje inak, vzťahujú sa na právne vzťahy podľa odseku 1 všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka.“* Aj na základe historického výkladu § 1 ods. 4 Zákonníka práce úmyslom zákonodarcu bolo zúžiť pôvodne širšie koncipovanú subsidiárnu pôsobnosť Občianskeho zákonníka k prvej časti Zákonníka práce výlučne na jeho všeobecnú časť. Pred terajšou úpravou vymedzenia subsidiárnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka na oblasť pracovnoprávných vzťahov § 1 ods. 4 Zákonníka práce pôvodne zakotvoval širšie uplatnenie Občianskeho zákonníka na oblasť pracovnoprávných vzťahov, ktoré ho neobmedzovalo len na všeobecnú časť Občianskeho zákonníka vo vzťahu k prvej časti Zákonníka práce. Nie je nepodstatným ani fakt, že znenie § 1 ods. 4 Zákonníka práce má pre pracovnoprávne vzťahy vzhľadom na jeho kogetný charakter zásadný význam.

V uvedenej súvislosti je právne významnou otázkou vzťahu medzi pracovným právom na jednej strane a obchodným právom na druhej strane. Pracovné právo, ale aj obchodné právo majú samostatnú kódexovú podobu, vlastný predmet úpravy, ako i vlastnú metódu právnej regulácie.

Aj napriek tomu, že uvedené právne odvetvia nemožno chápať celkom izolovane, pretože sú súčasťou súkromného práva, platná právna úprava Zákonníka práce nepočíta s priamou aplikáciou Obchodného zákonníka na pracovnoprávne vzťahy v podobe subsidiárnej alebo delegovanej pôsobnosti. Argumentom vyššie zmienenej skutočnosti je tiež fakt, že slovenský zákonodarcu aj pôvodne širšie koncipovanú pôsobnosť Občianskeho zákonníka na pracovnoprávne vzťahy celkom zámerne zúžil, so zjavne formulovanou snahou vylúčenia širšej aplikácie civilného kó-

dexu na pracovnoprávne vzťahy.⁷ O tom, či je to správne rozhodnutie zákonodarcu, je možné teoreticky diskutovať.

S priamou použiteľnosťou Obchodného zákonníka na pracovnoprávne vzťahy Zákonník práce vôbec nepočíta. Nepovažujeme za správne, ak by mieru uplatnenia Obchodného zákonníka na pracovnoprávne vzťahy určoval Obchodný zákonník, čím by Obchodný zákonník reguloval vznik, zmenu či skončenie pracovného pomeru, t.j. základné právne inštitúty pracovného práva.

2 Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene ako problém obchodného vedenia a o nadbytočnosti zamestnanca ako pracovnoprávny pojem podľa Zákonníka práce?

Vo vyššie uvedenej súvislosti vyvstáva otázka, či rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce ako hmotnoprávny predpoklad výpovede zo strany zamestnávateľa zodpovedá pojmovým znakom obchodného vedenia spoločnosti podľa Obchodného zákonníka alebo či je takéto rozhodnutie zamestnávateľa, ktoré je bezprostredne späté s výpoveďou zamestnávateľa, pracovnoprávnym pojmom.

Domnievame sa, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene tak, ako ho upravuje Zákonník práce v § 63 ods. 1 písm. b), sa môže síce v praxi obsahovo prekrývať s obchodným vedením v zmysle § 134 Obchodného zákonníka, ale prípadné porušenie pravidiel o obchodnom vedení podľa Obchodného zákonníka nemôže mať za následok neplatnosť právneho úkonu v pracovnom práve. Takéto rozhodnutie zamestnávateľa, aj ak by sme ho považovali za porušenie pravidiel obchodného vedenia, nespôsobuje neplatnosť právneho úkonu ani v rámci obchodnoprávných vzťahov podľa Obchodného zákonníka, ale zakladá „len“ zodpovednostný vzťah náhrady škody člena štatutárneho orgánu voči obchodnej spoločnosti.

V zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce nemusí ísť vždy o rozhodnutie zamestnávateľa. Môže ísť aj o rozhodnutie iného príslušného orgánu. Okrem zamestnávateľa sa za príslušný orgán v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce považuje napríklad nadriadený orgán zamest-

⁷ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1145 a n. ISSN 1335-6461.

návateľa alebo zriaďovateľ zamestnávateľa, aj keď výpoveď zamestnan-
covi dáva priamy zamestnávateľ.

3 Pojem obchodné vedenie

Z pracovnoprávných hľadísk nie je našim zámerom detailne analyzovať
pojem, obsah a účel obchodného vedenia v zmysle Obchodného zákonní-
ka. Základné obsahové kontúry tohto pojmu v súčasnosti rozvíja skôr li-
teratúra obchodného práva, respektíve rozhodnutia súdov, ktoré rozho-
dujú v obchodnoprávných sporoch.⁸

Obchodné vedenie v zmysle Obchodného zákonníka je významným
právnym pojmom v oblasti obchodného práva. Ustanovenie § 134 Ob-
chodného zákonníka však presne nevymedzuje jeho pojem. Podľa časti
právnej spisby obchodného práva pojem obchodné vedenie ani nie je cel-
kom možné v zákone presne vymedziť. V činnosti obchodnej spoločnosti
je potrebné prihliadať na konkrétnu obchodnú spoločnosť a ďalšie okol-
nosti.⁹ Nepochybne je nutné zohľadňovať základný účel obchodného ve-
denia spoločnosti, *ktorý spočíva v ochrane obchodnej spoločnosti vo vzťa-
hu k členom jej štatutárneho orgánu. Porušenie pravidiel obchodného ve-
denia môže obchodnej spoločnosti spôsobiť škodu.*¹⁰

Domnievame sa, že pri doterajších analýzach právnych následkov
porušenia pravidiel obchodného vedenia vo vzťahu k pracovnému právu
sa najviac zabúda na základný účel obchodného vedenia ako právneho

⁸ Bližšie pozri PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1199 s. ISBN 978-80-7400-314-1; OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1739 s. ISBN 978-80-8168-573-6; OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník II: § 261 až 775: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1448 s. ISBN 978-80-8168-573-6; DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1145 a n. ISSN 1335-6461; *Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 6. 2013, sp. zn. 14CoPr/3/2012*; a I. Štenglová v DĚDIČ, J., I. ŠTENGLOVÁ, R. KRÍŽ a P. ČECH. *Akciové spoločnosti*. 7. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 447. ISBN 978-80-7400-404-9.

⁹ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1145 a n. ISSN 1335-6461; *Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 6. 2013, sp. zn. 14CoPr/3/2012*; *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 5. 2020, sp. zn. 4 Cdo 60/2019*; a *Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 7. 2020, sp. zn. 8 Cdo 70/2019*.

¹⁰ Bližšie pozri PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 412-413. ISBN 978-80-7400-314-1, a tiež DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1143-1148. ISSN 1335-6461.

inštitútu obchodného práva, ktorý spočíva v ochrane obchodnej spoločnosti voči členom jej štatutárnych orgánov. Ak by sme aj pripustili fakt, že porušenie pravidiel obchodného vedenia spôsobuje právny následok neplatnosti výpovede zo strany zamestnávateľa, takýto výklad by bol v priamom rozpore so základným účelom obchodného vedenia podľa § 134 Obchodného zákonníka.

Pri absencii zákonnej definície obchodného vedenia právna literatúra Slovenskej republiky aj Českej republiky, ako aj aktuálna judikatúra súdov Slovenskej republiky i Českej republiky vymedzuje pojem obchodné vedenie relatívne široko, s určitými obsahovými odtieňmi, napríklad ako „rozhodovanie o otázkach organizačného charakteru obchodnej spoločnosti, rozhodovanie o technických otázkach, o veciach vnútornej prevádzky podniku a o podnikateľskom zámere spoločnosti.“¹¹

Autori novej učebnice obchodného práva za obchodné vedenie považujú „oprávnenie rozhodovať o dennodennom fungovaní obchodnej spoločnosti, ktoré je zamerané na podnikateľskú činnosť.“¹²

Na rozhodnutie o obchodnom vedení môže spoločenská zmluva vyžadovať súčinnosť ďalšieho orgánu, dozornej rady alebo valného zhromaždenia. Základné otázky korpóračnej povahy nie sú obchodným vedením, ale majú o nich rozhodovať spoločníci (napríklad zmena predmetu podnikania, bežné otázky financovania). Ani samotná výpoveď nemôže byť súčasťou obchodného vedenia spoločnosti, aj keď smeruje dovnútra spoločnosti – voči zamestnancom, pretože výpoveď je ako pracovnoprávny inštitút predmetom pracovnoprávných vzťahov.¹³

Skúmajúc právnu povahu a obsah rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, za hlavnú pojmovú črtu obchodného vedenia judikatúra súdov považuje každodenné riadenie (správu) rutinných a bežných prevádzkových záležitostí obchodnej spoločnosti.

¹¹ Bližšie pozri PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 412-413. ISBN 978-80-7400-314-1, ako aj *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20/2011, 5 Obo 21/2011*, obdobne *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky zo dňa 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003*; a *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006*.

¹² Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O., K. CSACH a L. ŽITŇANSKÁ. *Obchodné právo II: Obchodné spoločnosti a družstvo*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020, s. 227-231. ISBN 978-80-571-0291-5.

¹³ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 648 a n. ISBN 978-80-8168-573-6.

V zmysle vyššie uvedeného by sa dali do pojmu obchodné vedenie zahrnúť akékoľvek činnosti, ktoré súvisia s bežnou prevádzkou obchodnej spoločnosti, vrátane jej každodenných rutinných činností. Ide o každodenné činnosti súvisiace s prevádzkou podniku, ktoré sa pravidelne opakujú. Naopak, do obsahu pojmu obchodné vedenie nepatria činnosti, ktoré nesúvisia s bežnou prevádzkou obchodnej spoločnosti.¹⁴

Ak by sme mali vo všeobecnosti charakterizovať obchodné vedenie spoločnosti s ručením obmedzeným na základe aktuálnej literatúry, a tiež aktuálnej judikatúry súdov Slovenskej republiky a Českej republiky, pod obchodným vedením v zmysle Obchodného zákonníka sa najčastejšie rozumie *správa rutinných záležitostí obchodnej spoločnosti v zmysle záležitostí bežného života spoločnosti*, a to najmä „*rozhodovanie o organizačných, obchodných, personálnych, finančných otázkach bežného života spoločnosti*.“¹⁵

Aj keď medzi príklady takýchto rutinných záležitostí bežného života obchodnej spoločnosti judikatúra súdov uvádza aj *personálne otázky, za takéto by bolo potrebné považovať len také personálne otázky, ktoré majú rutinný a riadiaci charakter, ktoré majú charakter bežného každodenného života spoločnosti, nie také, ktoré sú predmetom úpravy Zákonníka práce, ktorý upravuje pracovnoprávne vzťahy pri výkone závislej práce. Takými personálnymi otázkami rýdzo pracovnoprávneho charakteru sú nepochybne otázky spojené so skončením pracovného pomeru*. Pod pojem obchodné vedenie nemôže prislúchať každá elementárna pracovnoprávna otázka, hoci nevycludujeme, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene môže v niektorých prípadoch tvoriť súčasť obsahu pojmu obchodné vedenie.¹⁶

Rozhodnutie o organizačnej zmene zamestnávateľ neprijíma každý deň a domnievame sa, že takéto rozhodnutie a s ním bezprostredne spo-

¹⁴ Bližšie pozri PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 412. ISBN 978-80-7400-314-1; a OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 648. ISBN 978-80-8168-573-6.

¹⁵ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20/2011, 5 Obo 21/2011; Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky zo dňa 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20/2011, 5 Obo 21/2011, ako aj Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky zo dňa 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003.*

¹⁶ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. *Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1143 a n. ISSN 1335-6461.

jená výpoveď ako právny následok predmetného rozhodnutia neprislúchajú do každodennej rutinnej činnosti obchodnej spoločnosti.

Spoločníci, respektíve akcionári majú právo podieľať sa na riadení obchodnej spoločnosti, a tým aj prijímať rozhodnutia, ktoré, na rozdiel od konateľského oprávnenia, zásadným spôsobom ovplyvňujú činnosť a ďalší rozvoj obchodnej spoločnosti. O zásadných otázkach činnosti obchodnej spoločnosti by nemali rozhodovať konatelia, ale spoločníci, respektíve akcionári v prípade akciovnej spoločnosti.¹⁷ Nemožno pochybovať, že organizačné zmeny v obchodnej spoločnosti často predstavujú zásadné reštrukturalizačné zmeny, o ktorých by nemali rozhodovať konatelia, ale spoločníci alebo valné zhromaždenie spoločnosti.

Pokiaľ ide o právnu formu obchodného vedenia, môžu ju v obchodnej spoločnosti predstavovať nielen rozhodnutia, ale aj činnosť či príslušné úkony. Dozaista nie všetky rozhodnutia spoločnosti s ručením obmedzeným možno obsahovo podriaďiť pod pojem obchodné vedenie spoločnosti.

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky 29 Odo 479/2003 z 25. augusta 2004, „napriek tomu, že rozhodnutia prijaté v rámci obchodného vedenia sa môžu následne realizovať v podobe právneho úkonu (zmluvy), nemožno tieto právne úkony alebo ich zmeny subsumovať pod rozhodnutie o obchodnom vedení. Konat' v mene spoločnosti je oprávnený každý z konateľ'ov samostatne, ak spoločenská zmluva neustanoví inak.“

4 Rozhodnutie zamestnávateľa ako pracovnoprávny pojem

V súvislosti s rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene je dôležité posúdiť, či rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene je pracovnoprávnym pojmom alebo obchodnoprávnym pojmom a či jeho právne ponímanie vo vzťahu k platnosti či neplatnosti výpovede zodpovedá hlavne jeho hlavnému zákonnému účelu – ochrane obchodnej spoločnosti pred konaním samotného štatutárneho orgánu. Úvaha o tom, že porušenie pravidiel obchodného vedenia v zmysle § 134 Obchodného zákonníka má za následok neplatnosť výpovede zo strany zamestnávateľa, na

¹⁷ Bližšie pozri P. Hampel v BĚLOHLÁVEK, A. J. et al. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 1938. ISBN 978-80-7380-451-0, a tiež *Rozsudok Okresného súdu v Košiciach II zo dňa 12. 12. 2017, sp. zn. 10Cpr/5/2016*, zmenený *Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 23. 10. 2018, sp. zn. 6CoPr/4/2018*.

opak, poškodzuje záujmy obchodnej spoločnosti, ktorá je v právnej pozícii zamestnávateľa.¹⁸

Porušenie pravidiel obchodného vedenia by nemalo preto ovplyvňovať platnosť výpovede ako pracovnoprávneho úkonu, ale vznik zodpovednosti člena štatutárneho orgánu za škodu spôsobenú spoločnosti. V konaní o určení neplatnosti výpovede podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce súd neskúma platnosť rozhodnutia o organizačnej zmene, práve z dôvodu, že toto rozhodnutie nie je právnym úkonom.¹⁹ Ak v konaní o neplatnosť výpovede z dôvodu podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce súd neskúma platnosť rozhodnutia zamestnávateľa, prečo by potom takéto rozhodnutie zamestnávateľa malo spôsobiť neplatnosť samotného právneho úkonu výpovede zamestnávateľa? Samotná výpoveď zamestnávateľa ako právny úkon by spadala pod konateľské oprávnenie podľa § 133 Obchodného zákonníka. Bola by konaním navonok, aj keď smeruje dovnútra zamestnávateľa – obchodnej spoločnosti.

Domnievame sa, že správne to vyjadril Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí z roku 2009, v ktorom deklaroval, že nejde o rozhodnutie v rámci obchodného vedenia, ale o konanie podľa § 9 Zákonníka práce, bez možnosti subsidiárnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka.²⁰

5 Obsah a forma rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene a skončení pracovného pomeru výpoveďou

Zákonník práce v § 63 ods. 1 písm. b) presne ustanovuje nielen formu rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, ale aj jeho obsah. Súčasne v § 9 ustanovuje aj aktívne legitimované subjekty oprávnené na prijatie takéhoto rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, a to nielen pokiaľ ide o právne úkony, ale aj faktické úkony, ktoré samé osebe nespôsobujú právne následky, ale v spojitosti s právnou skutočnosťou výpovede spôsobujú právne dôsledky.

¹⁸ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 648 a n. ISBN 978-80-8168-573-6; a PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 412-413, ako aj s. 548. ISBN 978-80-7400-314-1.

¹⁹ Bližšie pozri *Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 7. 2020, sp. zn. 8 Cdo 70/2019*.

²⁰ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 1. 2009, sp. zn. 3 Cdo 33/2008*.

Domnievame sa, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene nevykazuje v prevažnej miere všetky právne znaky obchodného vedenia hlavne z dôvodu, že takéto rozhodnutie nemožno pokladať za každodennú rutinnú činnosť bežného každodenného života obchodnej spoločnosti.

Zákonodarca v Zákonníku práce veľmi prísne kogentným spôsobom formuluje hmotnoprávne podmienky výpovede zo strany zamestnávateľa, nesplnenie ktorých sankcionuje neplatnosťou výpovede. Zmiený prísny postoj zákonodarcu nepochybne súvisí s dôležitosťou kogentnej úpravy jednostranného skončenia pracovného pomeru výpoveďou zo strany zamestnávateľa, právna nekorektnosť ktorej by mohla závažným spôsobom zasiahnuť do ústavného práva zamestnanca na prácu. Veľmi prísny spôsob pracovnoprávnej regulácie uplatnenia výpovede zo strany zamestnávateľa vyplýva aj z právnych dokumentov Organizácie Spojených národov, Rady Európy, ako aj z práva Európskej únie, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Domnievame sa, že právnu úpravu rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene nemožno oddeliť od právnej úpravy samotnej výpovede podľa Zákonníka práce, ktorá je jej zákonným hmotnoprávnym predpokladom platnosti.

Výpovedný dôvod na strane zamestnávateľa o organizačnej zmene, zakotvený v § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, je založený na kumulatívnom splnení všetkých nasledujúcich predpokladov:

- ✚ rozhodnutie zamestnávateľa o zmene úloh, technického vybavenia, znížení počtu zamestnancov za účelom zvýšenia efektívnosti práce alebo iných organizačných zmenách (rozhodnutie o organizačných zmenách),
- ✚ nadbytočnosť zamestnanca a
- ✚ príčinná súvislosť medzi rozhodnutím zamestnávateľa o organizačných zmenách a nadbytočnosťou zamestnanca.

V zmysle ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene je len také rozhodnutie, ktoré sleduje zmenu úloh zamestnávateľa, technického vybavenia, znižovanie počtu zamestnancov za účelom zvýšenia efektívnosti práce alebo inú organizačnú zmenu. Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene s iným obsahom, než ktorý predpokladá § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, nemôže byť plnohodnotným právnym predpokladom platnosti výpovede zo strany zamestnávateľa. Pritom nemožno vylúčiť, že v takto

charakterizovanej časti rozhodnutia zamestnávateľa sa bude obsah daného rozhodnutia niekedy prelínať s výkonom obchodného vedenia spoločnosti.

Na druhej strane, za dôležitý považujeme tiež fakt, že samotné rozhodnutie zamestnávateľa nie je plnohodnotným predpokladom platnosti výpovede zo strany zamestnávateľa. Platnosť či neplatnosť výpovede zo strany zamestnávateľa nepodmieňuje len samotné rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene. Ďalším z predpokladov platnosti výpovede zo strany zamestnávateľa je existencia samotnej nadbytočnosti zamestnanca, ako aj príčinná súvislosť medzi rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene a nadbytočnosťou zamestnanca. Rozhodnutia súdov, ktoré rozhodnutie zamestnávateľa kvalifikovali ako obsahovú súčasť obchodného vedenia, sa, podľa nášho názoru, dostatočne nezaoberali ďalšími predpokladmi, ktoré musia byť splnené pre platnosť výpovede zamestnávateľa. Nevyhnutným predpokladom platnosti výpovede zo strany zamestnávateľa z dôvodu organizačnej zmeny je samotná organizačná zmena, nielen samotné rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene, ako i z toho vyplývajúca nadbytočnosť zamestnanca.

Veľmi podstatnou okolnosťou je i skutočnosť, že pre to, aby bola výpoveď zamestnávateľa z dôvodu organizačnej zmeny platná, musí byť súčasne daná aj príčinná súvislosť medzi uvedeným rozhodnutím zamestnávateľa a nadbytočnosťou zamestnanca.

V prípade rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene je potrebné rozlišovať jeho vydanie (prijatie) a jeho účinnosť. Zamestnávateľ je oprávnený skončiť so zamestnancom pracovný pomer už po vydaní či prijatí rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, aj keď sa ešte nestalo účinným.

6 Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene ako faktický úkon

Ako už bolo spomenuté, rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene podľa pracovného práva a aktuálnej judikatúry súdov nie je právnym úkonom pracovného práva, ale faktickým úkonom (konaním), vo vzťahu ku ktorému neplatia dôvody neplatnosti právnych úkonov, ako ich ustanovujú Občiansky zákonník v § 34 a nasl. a § 17 Zákonníka práce. Žiada sa v uvedenej súvislosti poznamenať, že v historickom chápaní tohto rozhodnutia môžeme zaznamenať určitý vývoj, v rámci ktorého sa takéto rozhodnutie zamestnávateľa určitý čas považovalo za právny úkon

v širšom slova zmysle, ako ho chápal Viktor Knapp, ako prejav vôle spôsobilý privodiť právne následky (výpoveď zo strany zamestnávateľa z organizačných dôvodov).

Tým, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene sa nepovažuje za právny úkon, samé osebe nespôsobuje právne následky, ale len v spojení s inou právnou skutočnosťou, ktorou je výpoveď zamestnávateľa z organizačných dôvodov. Takýto faktický úkon je právne relevantný len vtedy, ak to právny predpis výslovne ustanovuje. Takýmto právnym predpisom je výlučne Zákonník práce, konkrétne ustanovenie § 63 ods. 1 písm. b).

Len rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene súčasne s existenciou organizačnej zmeny, ako aj existenciou príčinnej súvislosti medzi uvedeným rozhodnutím zamestnávateľa a nadbytočnosťou zamestnanca predstavuje právne relevantný predpoklad pre platné skončenie pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa. To vo všeobecnosti aj konkrétne upravuje Zákonník práce, bez toho, aby predpokladal priamu či nepriamu aplikáciu Obchodného zákonníka pre oblasť pracovnoprávných vzťahov.

Skutočnosť, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene sa nepovažuje za právny úkon, znamená, že naň nedopadajú dôsledky eventuálnej neplatnosti právnych úkonov. Možno ho posudzovať len z hľadiska toho, či k rozhodnutiu o organizačnej zmene skutočne došlo a či medzi nadbytočnosťou zamestnanca a rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene je príčinná súvislosť.

Pri rozhodovaní o platnosti či neplatnosti výpovede súd neskúma jej platnosť tak, ako je to v prípade právnych úkonov.

7 Oprávnený subjekt prijatia rozhodnutia o organizačnej zmene

Kameňom úrazu rozdielneho pohľadu na rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene je najmä otázka oprávneného subjektu jeho prijatia. V súvislosti s oprávnenosťou zamestnávateľa prijímať rozhodnutia, vrátane rozhodnutia o organizačnej zmene konštatujeme, že by mali platiť rovnaké právne pravidlá pre všetky zamestnávateľské subjekty pracovnoprávných vzťahov, nezávisle od ich formy, s rovnakými právnymi následkami na platnosť či neplatnosť výpovede.

Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce prijíma zamestnávateľ. Ak je zamestná-

vateľ fyzickou osobou, prijíma rozhodnutie sám osobne alebo sa zamestnávateľ môže dať zastúpiť podľa Občianskeho zákonníka. Za zamestnávateľa, ktorý je obchodnou spoločnosťou, alebo za inú právnickú osobu prijímajú rozhodnutie o organizačnej zmene osoby, ktoré konajú za zamestnávateľa, prípadne ich zástupcovia.

Zástož pracovnoprávnej literatúry je, že oprávnený subjekt na prijímanie rozhodnutia o organizačnej zmene je, aj keď relatívne široko, ale celkom konkrétne určený v § 9 Zákonníka práce. Ustanovenie § 9 Zákonníka práce konkrétne upravuje oprávnenosť subjektov zamestnávateľa konať za zamestnávateľa, a to nielen pokiaľ ide o právne úkony. Pritom obchodné vedenie podľa Obchodného zákonníka môžu vykonávať nielen členovia štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, ale toto oprávnenie môže byť spoločenskou zmluvou prenesené napríklad na dozornú radu, respektíve iný orgán obchodnej spoločnosti.

Rozhodnutím zamestnávateľa o organizačnej zmene sa možno preto zaoberať len v nevyhnutnej spojitosti s výpoveďou a s ňou existujúcou organizačnou zmenou a príčinnou súvislosťou medzi nimi.

Ako už bolo vyššie uvedené, Zákonník práce má voľnejšiu vlastnú úpravu konania zamestnávateľa a konania za zamestnávateľa, v zmysle ktorej sú platné právne úkony v pracovnom práve i v prípade, ak ich uskutočnil len jeden konateľ, aj keď spoločenská zmluva vyžadovala povinnosť spoločne viazaného konania viacerých konateľov.

Rozhodnutie o organizačnej zmene musí podľa Zákonníka práce urobiť zamestnávateľ (právnická osoba alebo fyzická osoba), pričom pojem zamestnávateľ pre účely pracovnoprávných vzťahov Zákonník práce ustanovuje v § 7, v zmysle ktorého zamestnávateľom je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu v pracovnoprávnom vzťahu, a ak to ustanovuje osobitný predpis, aj v obdobných pracovných vzťahoch.

V súvislosti s právnym postavením zamestnávateľa je potrebné v zmysle § 9 Zákonníka práce rozlišovať konanie zamestnávateľa a konanie za zamestnávateľa. Konanie štatutárneho orgánu je konaním samotnej právnickej osoby, pričom konanie zamestnávateľa nie je len oprávnením robiť v mene právnickej osoby právne úkony. Aj v prípade rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, ktoré sa nepovažuje za právny úkon, ide o priame konanie právnickej osoby, ktorá je v právnom postavení zamestnávateľa, pretože právnická osoba koná prostredníctvom štatutárneho orgánu. Inou otázkou na posúdenie je otázka hmotnej

zodpovednosti členov štatutárnych orgánov v prípade prekročenia ich oprávnenia podľa Obchodného zákonníka, napríklad v prípade porušenia pravidiel o obchodnom vedení.

Osobitosťou pracovnoprávnej úpravy Zákonníka práce, na rozdiel od Obchodného zákonníka, je skutočnosť, že z hľadiska pracovného práva právnickú osobu v právnom postavení zamestnávateľa zaväzuje nielen konanie štatutárneho orgánu (pozri § 9 Zákonníka práce), ktoré je konaním samotnej právnickej osoby. Pritom platná pracovnoprávna úprava § 9 Zákonníka práce nerozlišuje, či ide o konanie navonok alebo konanie dovnútra zamestnávateľa.

V zmysle pracovného práva právnickú osobu v právnej pozícii zamestnávateľa môže zaväzovať aj konanie iných osôb, či už na základe zmluvného zastúpenia podľa Občianskeho zákonníka alebo na základe Zákonníka práce, z ktorého vyplýva oprávnenie týchto osôb konať s účinkom pre právnickú osobu.

V zmysle § 9 ods. 1 druhá veta Zákonníka práce oprávnenie konať právne úkony za zamestnávateľa majú aj zamestnanci na základe poverenia (nie zastúpenia, pretože poveriť možno len vlastného zamestnanca). Týmto nielen Zákonník práce, ale aj Občiansky zákonník vyjadruje ochranu tretích osôb pri prípadnom prekročení zastúpenia alebo poverenia.

Podľa § 9 ods. 1 Zákonníka práce namiesto štatutárnych orgánov môžu v mene zamestnávateľa robiť právne úkony ako orgány zamestnávateľa taktiež iní zamestnanci zamestnávateľa, najmä vedúci jeho organizačných útvarov.

Skutočným právnym základom pre rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene je Zákonník práce, ktorý v nadväznosti na § 9 v § 63 ods. 1 písm. b) súčasne ustanovuje obsah tohto rozhodnutia, a to i v prípade, že sa podľa aktuálnej judikatúry súdov dané rozhodnutie zamestnávateľa nepovažuje za právny úkon. Aj v uvedených situáciách je rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene potrebné chápať v najtesnejšej väzbe na právny úkon samotnej výpovede, ktorá je bez akejkoľvek pochybnosti pracovnoprávnym úkonom, ktorého platnosť či neplatnosť je nutné posudzovať podľa Zákonníka práce, a nie podľa Obchodného zákonníka.

Zákonník práce pritom nerieši otázku zodpovednosti štatutárnych orgánov právnických osôb za spôsobenú škodu v prípade porušenia či

prekročenia ich oprávnenia, účelom ktorej je napríklad v prípade obchodnej spoločnosti chrániť obchodnú spoločnosť pred samotným štatutárnym orgánom, respektíve členmi štatutárneho orgánu. Ak by napríklad rozhodnutím konateľa bola prekročená jeho právomoc v zmysle spoločenskej zmluvy, napríklad ak by za spoločnosť sám skončil pracovný pomer výpoveďou so zamestnancom, aj ak by mali byť súčinní dvaja konatelia a tento fakt by „mal spôsobiť neplatnosť právneho úkonu výpovede“, takýto právny dôsledok by bol v priamom rozpore s účelom obchodného vedenia podľa Obchodného zákonníka. Uvedený právny následok by bol v skutočnosti na ujmu obchodnej spoločnosti, pretože základným účelom právnej regulácie obchodného vedenia, ako už bolo spomenuté, je chrániť obchodnú spoločnosť pred „štatutármi“, ktorí, ak konajú právne nekorektne, mali by obchodnej spoločnosti nahradiť spôsobenú škodu.

Pojmy obchodné vedenie a konateľské oprávnenie nemožno striktné oddeľovať, lebo na základe konateľského oprávnenia sa prejavuje navonok vôľa, ktorá bola vytvorená v rámci vnútorného rozhodovania štatutárneho orgánu. Vo vyššie uvedenom zmysle je obchodné vedenie predpokladom konateľského oprávnenia v záležitostiach neprekračujúcich hranice bežnej prevádzky obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným.²¹

8 Obsah a forma rozhodnutia o organizačnej zmene

Ustanovenie § 9 Zákonníka práce určuje nielen subjekty, ktoré sú oprávnené prijať rozhodnutie o organizačnej zmene, ale súčasne v § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce sa ustanovuje aj obsah príslušného rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene.

Podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce obsahom rozhodnutia o organizačnej zmene je *zmena úloh zamestnávateľa, jeho technického vybavenia alebo zníženie stavu zamestnancov s cieľom zabezpečiť efektívnosť práce, alebo ide o rozhodnutie o iných organizačných zmenách, následkom ktorých sa stane zamestnanec nadbytočným*. Ako vidieť, v prípade rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene ako hmotnoprávnej podmienke výpovede zo strany zamestnávateľa nejde o „bežnú, rutinnú a každodenne sa opakujúcu“ aktivitu právne zarámcovanú do obsahu obchodného vedenia. Pritom ustanovenie § 9 Zákonníka

²¹ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1739 s. ISBN 978-80-8168-573-6.

práce je kogentným ustanovením Zákonníka práce, a preto ho nemožno priamo nahradiť príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka o obchodnom vedení.

Rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene podľa Zákonníka práce musí mať písomnú formu, pretože toto rozhodnutie ako hmotnoprávny predpoklad výpovede zo strany zamestnávateľa zasahuje do ústavného práva na prácu, ako aj ústavného práva na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zamestnancov. Na rozdiel od nutnosti písomnej formy rozhodnutia zamestnávateľa o organizačnej zmene, rozhodnutia konateľov, ktorí by napríklad mali rozhodovať väčšinou, nemusia mať písomnú formu. Z takýchto rozhodnutí konateľov v rámci obchodného vedenia sa nemusí ani vyhotovovať zápisnica.

Domnievame sa, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene v prevažnej časti prípadov nie je vecou obchodného vedenia v ponímaní správy rutinných každodenných činností bežného života obchodnej spoločnosti, respektíve nie je pravidelnou, každodennou a priebežnou správou záležitostí obchodnej spoločnosti a riadenia otázok jej bežného života, ako to vyjadril Najvyšší správny súd Českej republiky.²²

Podľa ustálenej judikatúry nie je spôsob, akým sú oprávnení konat'iaci viacerí konatelia v mene spoločnosti určení spoločenskou zmluvou, záväzný pre pracovnoprávne úkony, ktoré sa považujú za konanie dovnútra spoločnosti, a nie navonok.²³ Dôsledkom právneho úkonu konateľa, ktorý je v rozpore so spoločenskou zmluvou, nie je neplatnosť výpovede.²⁴

Domnievame sa, že rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene nezodpovedá právnym znakom každodennosti, rutinných záležitostí bežného života obchodnej spoločnosti. Preto takéto rozhodnutie z dôvodu porušenia pravidiel obchodného vedenia nemôže spôsobiť neplatnosť pracovnoprávneho úkonu výpovede zamestnávateľa.

²² Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O., K. CSACH a L. ŽITŇANSKÁ. *Obchodné právo II: Obchodné spoločnosti a družstvo*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 425 s. ISBN 978-80-571-0291-5.

²³ Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. 11. 1998, sp. zn. 4 Cdo 118/1998*.

²⁴ Bližšie pozri *Rozsudok Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003; Usnesení Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014; a Rozsudok Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 21. 2. 2007, sp. zn. 32 Odo 302/2004*.

Záver

Už od vzniku pracovného práva pracovnoprávne inštitúty založenia, zmeny a skončenia pracovného pomeru sú základnými dominantami právnych vzťahov výkonu závislej práce, na ktoré nie je možná priama aplikácia Obchodného zákonníka. Ak by zámerom zákonodarcu bolo tak urobiť, upravil by vzťah Zákonníka práce a Obchodného zákonníka, či už na princípe subsidiárnej alebo delegovanej pôsobnosti, tak, ako to urobil vo vzťahu k Občianskemu zákonníku. Napríklad aj vzťah Zákonníka práce k Občianskemu zákonníku zákonodarca v nedávnej minulosti budoval najprv na zásade širšej subsidiárnej pôsobnosti, ktorú následne po niekoľkých rokoch podstatne zúžil, čomu zodpovedá súčasné znenie ustanovenia § 1 ods. 4 Zákonníka práce.

Osobitne problematika skončenia pracovného pomeru, vrátane kogentného ustanovenia hmotnoprávnych predpokladov, respektíve podmienok výpovede patrí medzi nosné a zásadné problémy pracovného práva, regulujúce právne vzťahy závislej práce. Predmetnú významnú pracovnoprávnu oblasť pracovného práva si svojbytné reguluje Zákonník práce, bez toho, aby počítal s priamou vecnou pôsobnosťou Obchodného zákonníka na oblasť pracovnoprávnych vzťahov, či už v podobe subsidiárnej alebo delegovanej pôsobnosti.

Na rozdiel od Obchodného zákonníka, Zákonník práce vyžaduje pre predmetné rozhodnutie zamestnávateľa nielen celkom konkrétny obsah, ale tiež písomnú formu daného rozhodnutia zamestnávateľa. Príslušné rozhodnutie zamestnávateľa (podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce) ako podmienka platnej výpovede musí mať písomnú formu okrem iného taktiež z dôvodu, že bezprostredne súvisí s ústavnou ochranou zamestnancov pred jednostranným prepustením zo strany zamestnávateľa, a tým aj s ústavným právom na prácu.

Zoznam bibliografických odkazov

- BĚLINA, M., L. DRÁPAL, et al. *Zákonník práce: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 1613 s. ISBN 978-80-7400-290-8.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. et al. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.
- DĚDIČ, J., I. ŠTENGLOVÁ, R. KRŽÍŽ a P. ČECH. *Akciové společnosti*. 7. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9.

- DOLOBÁČ, M. Obchodné vedenie v pracovnoprávných vzťahoch. *Justičná revue*. 2020, roč. 72, č. 10, s. 1143-1148. ISSN 1335-6461.
- OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník I: § 1 až 260: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1739 s. ISBN 978-80-8168-573-6.
- OVEČKOVÁ, O. et al. *Obchodný zákonník II: § 261 až 775: Komentár*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1448 s. ISBN 978-80-8168-573-6.
- OVEČKOVÁ, O., K. CSACH a L. ŽITŇANSKÁ. *Obchodné právo II: Obchodné spoločnosti a družstvo*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 425 s. ISBN 978-80-571-0291-5.
- PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník: Komentár*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1199 s. ISBN 978-80-7400-314-1.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 25. 9. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1130/97.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 11. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1105/2001.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 12. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 114/2003.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 21. 2. 2007, sp. zn. 32 Odo 302/2004.*
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky zo dňa 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003.*
- Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 6. 2013, sp. zn. 14CoPr/3/2012.*
- Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26. 9. 2018, sp. zn. 9CoPr/4/2018.*
- Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 23. 10. 2018, sp. zn. 6CoPr/4/2018.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 1. 1991, sp. zn. 6 Cz 1/91.*

- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. 11. 1998, sp. zn. 4 Cdo 118/1998.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 1. 2009, sp. zn. 3 Cdo 33/2008.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20/2011, 5 Obo 21/2011.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 5. 2020, sp. zn. 4 Cdo 60/2019.*
- Rozsudok Okresného súdu v Košiciach II zo dňa 12. 12. 2017, sp. zn. 10Cpr/5/2016.*
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006.*
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014.*
- Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.*
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 7. 2020, sp. zn. 8 Cdo 70/2019.*
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 22. 10. 2020, sp. zn. IV. ÚS 512/2020.*
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.*

Prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
helena.barancova@truni.sk

Criminalisation of Possession of Narcotics in Poland¹

Katarzyna Banasik

Abstract: *The subject of this paper is the issue of the criminalisation of the possession of narcotics in Poland. Particular attention is paid to the institution of the optional termination of criminal proceedings in cases when the person who has committed the offence is in possession of an inconsiderable amount of narcotics for personal use. The aim of the study is, among other things, to demonstrate how this institution functions in practice and to examine whether the Polish regulations are compatible with the international and the European regulations. The author first presents a historical outline of the criminalisation of offences involving an unlawful possession of narcotics, and then develops the idea of what should be understood by 'possession' of narcotics while also addressing the issue of 'possession of narcotics within one's own body'. In the further section of the paper, the author analyses the notion of 'an inconsiderable quantity of narcotics', presenting views expressed in the literature and showing disparities in interpretations of this notion in the case law. In the final section, the author presents conclusions and an assessment of the current state of the relevant Polish legislation.*

Key Words: *Criminal Law; Narcotics; Possession of Narcotics; Criminalisation of Possession of Narcotics; Illicit Drugs; Psychotropic Substances; Inconsiderable Quantity of Narcotics; Poland.*

Introduction

The issue of the possession and use of narcotics is of a global nature. This issue also concerns Poland. Arguments for and against the criminalisation of the possession of narcotics as well as the effects of the use of narcotics are similar around the world and are well known. For this reason, the author of this paper will not focus in detail on the sociological and criminological aspects of the possession and use of narcotics, but rather

¹ The research was co-financed with funds earmarked for financing of the statutory activities of the Faculty of Law, Administration and International Relations at the Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, research project No. WPAiSM/DS/19/2019-KON.

on the provisions of criminal law which penalise the possession of narcotics. This does not mean, however, that the author will completely omit arguments which have been put forward in Poland, intended to legitimise particular legislative changes regarding the possession of narcotics. The aim of the author is not to engage in depth in theoretical considerations. The author intends this paper to have a practical character, that is, to show how in practice the institution of the optional termination of criminal proceedings functions in Poland in cases of the possession of an inconsiderable quantity of narcotics for personal use. The issue is of a great importance in the practical application of justice. It may also be significant for foreign nationals such as tourists who visit Poland while addicted to narcotics, for whom the knowledge of when (i.e. after meeting which requirements) such an individual may expect termination of criminal proceedings for the possession of narcotics.

In order to present the issue of the criminalisation of the possession of narcotics, the author conducts an analysis of the relevant criminal legislation, legal literature and the case law of the Polish courts. First, the author presents a detailed historical outline of the criminalisation of offences involving an unlawful possession of narcotics. It is the author's belief that such a presentation of the historical outline is justified, as for many readers it will provide a picture of the realities of life in Poland and the period during which narcotics appeared in Poland on a larger scale. When presenting the history of the criminalisation of the possession of narcotics in Poland, the author refers to the provisions of the international law and the European Union law. In the following section of the paper, the author explains the scope of the criminalisation of the possession of narcotics in Poland, also clarifying what is understood by 'possession' of narcotics, and draws attention to the issue of 'possession of narcotics within one's own body'. Then the author analyses the compliance of the Polish regulations with the international regulations and the European Union regulations. Next, the institution of the optional termination of criminal proceedings, as it is defined in the Act on Counteracting Drug Addiction, is presented. In the following section, the author conducts an analysis of the notion of 'an inconsiderable quantity of narcotics', while presenting views expressed in the literature and illustrating the disparities of interpretations which exist in the case law. In the final section, the author presents conclusions together with an assessment of the current state of the relevant Polish legislation.

To start with, it is important to explain that the Polish law does not define the term ‘narcotic’. This term, however, does appear in the Act on Counteracting Drug Addiction and is widely used not only in the media, but also in the discussions among lawyers and in the legal literature. The Act on Counteracting Drug Addiction, when defining criminal offences involving narcotics, uses the terms ‘illicit drugs’, ‘psychotropic substances’ and ‘new psychoactive substances’, defining these in the Article 4. The term ‘Narcotics’ is used as a collective term including illicit drugs, psychotropic substances and new psychoactive substances.

1 Historical outline of the criminalisation of the possession of narcotics

In Poland, the possession of narcotics became a punishable criminal offence only with the passage of the Act on Counteracting Drug Addiction, dated on 24 April 1997.² The introduction of the criminalisation of the possession of narcotics was an implementation by Poland of international obligations resulting from the ratification in year 1994 of the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, drawn up in Vienna on 20 December 1988.³ The reason for introducing the criminalisation of the possession of narcotics was also the socio-economic changes after year 1989, including the intensive development of drug-related crime.⁴ The literature emphasises that the *ratio legis* of introducing the criminalisation of the possession of narcotics was the need to enable the prosecution and punishment of all those who in any way contribute to the creation of illegal narcotics supply on the market, including facilitating the prosecution of narcotics dealers who are difficult to catch in the act of selling narcotics.⁵ In other words,

² See *Act of 24 April 1997 on Counteracting Drug Addiction* [1997]. Journal of Laws of Poland, 1997, no. 75, item 468. Please note that almost all Polish legal acts are available only in Polish. They can be consulted at <https://isap.sejm.gov.pl>.

³ See *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, drawn up in Vienna on 20 December 1988* [1994-04-30]. Journal of Laws of Poland, 1995, no. 15, item 69.

⁴ See SROGOSZ, T. Kilka uwag na temat polskiej „wojny z narkotykami”. *Przegląd Prawa Publicznego*. 2018, nr 12, pp. 44-57. ISSN 1896-8996; and ŁUCARZ, K. and A. MUSZYŃSKA. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008. 899 p. ISBN 978-83-7526-875-1, LEGALIS Commentary to the Article 62, thesis 1.

⁵ See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 455. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

the criminalisation of the possession of narcotics was justified by the need to facilitate, especially in terms of evidence, the detection of drug-related crimes.⁶ It is worth mentioning that the implementation of the criminalisation of the possession of narcotics was preceded by a tumultuous public debate in Poland.

In the initial wording of the Article 48 of the Act on Counteracting Drug Addiction was stated that whosoever in violation of the provision of this act possesses illicit drugs or psychotropic substances shall be subject to imprisonment for a period of up to 3 years. In cases of lesser gravity, the offender shall be subject to imprisonment for a period of up to 1 year, a restriction of freedom, or a fine. If the subject of the offence is a considerable quantity of illicit drugs or psychotropic substances, the offender shall be subject to imprisonment for a period of up to 5 years and a fine. Article 48 para. 4 stated that a person who commits the offence and possesses for personal use an inconsiderable quantity of illicit drugs or psychotropic substances shall not be punished. This Act on Counteracting Drug Addiction has been revised and amended numerous times. As a result of an amendment from year 2000,⁷ Article 48 para. 4 was deleted. The clause in the Article 48 para. 4 providing for the non-punishment of persons possessing an inconsiderable quantity of narcotics for personal use was intended to prevent the law enforcement agencies and the justice system from being swamped by thousands of cases annually involving persons who are addicted to or experimenting with drugs, the punishment of whom would not be useful, while the social stigma of a conviction might negatively affect the further course of their lives.⁸ The solution adopted in the Article 48 para. 4 was a compromise regulation, intended to protect addicted individuals and occasional consumers from a mass repression.⁹ This solution was, however, heavily criticised, especially by the police, for interfering with or, in fact, making it impossible to identify

⁶ See ŁUCARZ, K. and A. MUSZYŃSKA. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008. 899 p. ISBN 978-83-7526-875-1, LEX Commentary to the Article 62, thesis I.2.

⁷ See *Act of 26 October 2000 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction [2000]*. Journal of Laws of Poland, 2000, no. 103, item 1097.

⁸ See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 457. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

⁹ See ŁUCARZ, K. and A. MUSZYŃSKA. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008. 899 p. ISBN 978-83-7526-875-1, LEX Commentary to the Article 62, thesis I.2.

narcotics dealers and to force them to face criminal liability. In deleting the Article 48 para. 4, the lawmakers hoped primarily to make the war on narcotics dealers more effective. In the justification for the proposed amendment to the Act on Counteracting Drug Addiction it was stated, among other things, that from the experience of the police, dealers of narcotics, when distributing the drugs, often have only a small amount on their persons, thus making it difficult to establish whether the narcotics discovered in the possession of the individual are for personal use or not.¹⁰ The repeal of the controversial Article 48 para. 4 was also criticised. In the literature, attention was drawn, among other things, to the fact that after the amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction in year 2000, the number of offences involving the possession of narcotics increased enormously in Poland, while the number of cases involving serious narcotics offences remained essentially the same. It was also claimed that the intensive activity of the police against consumers and the large number of imprisonments which resulted from this activity reduced neither the demand nor the supply of narcotics.¹¹

On 29 July 2005, a new Act on Counteracting Drug Addiction was passed.¹² This is the act which is currently enforced. According to the Article 62 of the mentioned act, whosoever in violation of the provisions of the Act on Counteracting Drug Addiction possesses illicit drugs or psychotropic substances shall be subject to imprisonment for a period of up to 3 years (para. 1). In cases of lesser gravity, the offender shall be subject to a fine, a restriction of freedom, or imprisonment for a period of up to 1 year (para. 3). According to the initial wording of the Article 62 para. 2, if the subject of the criminal offence is a considerable quantity of illicit drugs or psychotropic substances, the offender shall be subject to a fine and imprisonment for a period of up to 5 years. This provision was amended and currently the offender shall be subject to imprisonment for a period of from 1 to 10 years. The normative clause contained in the Article 62 para. 1 'in violation of the provisions of this Act' refers to the Articles 33, 34 and 42 of the Act on Counteracting Drug Addiction. The pro-

¹⁰ See Justification of the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction. In: *Print No. 631 of the Sejm of the Republic of Poland of the 3rd Term* [online]. 1998-06-03, p. 2 [cit. 2021-02-19]. Available at: [http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wg-druku/631/\\$file/631.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wg-druku/631/$file/631.pdf) (only in Polish).

¹¹ See KLINOWSKI, M. Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 3, p. 103. ISSN 1233-2577.

¹² See *Act of 29 July 2005 on Counteracting Drug Addiction* [2005]. *Journal of Laws of Poland*, 2005, no. 179, item 1485, as amended.

visions of these Articles define cases of a legal possession of illicit drugs and psychotropic substances as well as preparations containing them and their precursors. These items may be possessed only by individuals and institutions indicated in the Act on Counteracting Drug Addiction and only after meeting relevant requirements. In the most general terms, these provisions concern the possession of narcotics for medicinal, industrial, or research purposes.

A significant change in terms of the criminalisation of the possession of narcotics took place in year 2011.¹³ At that time, a new article, Article 62a, was introduced in the Act on Counteracting Drug Addiction which read as follows: 'If the subject of the offence mentioned in the Article 62 para. 1 or 3 is illicit drugs or psychoactive substances in an inconsiderable quantity intended for the offender's personal use, the proceedings may be terminated, including before issuance of a decision initiating an investigation, if the penalty for the offender would be inappropriate for the circumstances surrounding the offence or for its degree of harm inflicted on society at large.' In the justification for the government proposal for this amendment it was claimed, among other things, that the intent of the provision was 'primarily to make it possible in certain circumstances to waive prosecution of particular categories of minor offences involving the consumption of narcotics against which the application of criminal repression would not seem to bring any positive effects. This is because repression does not significantly reduce the volume of illegal supply of illicit drugs or psychotropic substances, nor does it have any of the desired effects in terms of a reduction in demand for these substances.' It was also stated that penal repression may, by stigmatising the perpetrators, cause serious damage and initiate or deepen the process of their social derailment. Thus, one of the arguments for the new regulation was that the stigmatisation of consumers of narcotics by means of convictions for the possession of narcotics may begin or intensify the process of exclusion of such individuals from society. However, it should be stressed that in the justification for the government proposal there was expressly emphasised that the proposed regulation was also meant to relieve the law enforcement agencies of the need to conduct numerous investigations into cases of the possession of inconsiderable

¹³ See *Act of 1 April 2011 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts* [2011]. *Journal of Laws of Poland*, 2011, no. 117, item 678.

quantities of narcotics and the need to engage significant resources and manpower in such activities.¹⁴

The next significant change in terms of the criminalisation of the possession of narcotics took place in year 2018.¹⁵ At that time, a new article, Article 62b, was introduced in the Act on Counteracting Drug Addiction which stated that whosoever in violation of the provisions of the mentioned Act possesses new psychoactive substances shall be subject to a fine (para. 1). If the subject of the offence is a considerable quantity of new psychoactive substances, the offender shall be subject to a fine, a restriction of freedom, or imprisonment for a period of up to 3 years (para. 2). According to the Article 62b para. 3, if the subject of the offence is a new psychoactive substance in an inconsiderable quantity intended for the personal use of the offender, proceedings may be terminated, including before issuance of a decision initiating an investigation, if the penalty for the offender would be inappropriate for the circumstances surrounding the offence or for its degree of harm inflicted on society at large. This change to the Act on Counteracting Drug Addiction was a response from the lawmakers to the increasing problem in Poland of new psychoactive substances. The amendment to the Act on Counteracting Drug Addiction was aimed at placing new psychoactive substances under the control analogous to illicit drugs and psychotropic substances.¹⁶ The above-mentioned amendment to the Act on Counteracting Drug Addiction was also caused by the need to adapt the Polish law to new solutions adopted at the European Union level. In this Act on Counteracting Drug Addiction, the lawmakers clearly stated that it serves the application of the Regulation (EU) 2017/2101 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Regulation (EC) No. 1920/2006 as Regards Information Exchange on, and an Early Warning System and Risk Asses-

¹⁴ See Justification for the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts. In: *Print No. 3420 of the Sejm of the Republic of Poland of the 6th Term* [online]. 2010-09-22, pp. 14-15 [cit. 2021-02-19]. Available at: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/19E59ABFE28E2AEBC12577A80035A59E/\\$file/3420.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/19E59ABFE28E2AEBC12577A80035A59E/$file/3420.pdf) (only in Polish).

¹⁵ See *Act of 20 July 2018 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and the Act on the State Sanitary Inspection* [2018]. Journal of Laws of Poland, 2018, item 1490.

¹⁶ See Justification of the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and the Act on the State Sanitary Inspection. In: *Print No. 2746 of the Sejm of the Republic of Poland of the 8th Term* [online]. 2018-07-16, p. 4 [cit. 2021-02-19]. Available at: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/2AAEDE997CE43C62C12582CC005BF6A3/%24File/2746.pdf> (only in Polish).

sment Procedure for, New Psychoactive Substances¹⁷ and implements the provisions of the Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking.¹⁸ Acting on the basis of statutory delegation, in year 2018 the Polish Minister of Health issued the Regulation on the List of Psychotropic Substances, Illicit Drugs and New Psychoactive Substances.¹⁹ This Regulation implemented the Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA in Order to Include New Psychoactive Substances in the Definition of ‘Drug’ and repealing Council Decision 2005/387/JHA.²⁰ It should be recalled that the objective of the stated Directive is to extend the application of the European Union criminal law provisions that apply to illicit drug trafficking to new psychoactive substances posing severe public health risks and severe social risks. The mentioned Directive states that new psychoactive substances included in the definition of ‘drug’ should be covered by the European Union criminal law provisions on illicit drug trafficking. The above-stated Regulation of the Minister of Health of August 2018 was amended by the Regulation of the Polish Minister of Health of August 2019,²¹ which implemented the Commission Delegated Directive (EU) 2019/369 of 13 December 2018 amending the Annex to Council Framework Decision 2004/757/JHA as Regards the Inclusion of New Psychoactive Substances in the Definition

¹⁷ See *Regulation (EU) 2017/2101 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Regulation (EC) No. 1920/2006 as Regards Information Exchange on, and an Early Warning System and Risk Assessment Procedure for, New Psychoactive Substances*. OJ EU L 305, 2017-11-21, pp. 1-7.

¹⁸ See *Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking*. OJ EU L 335, 2004-11-11, pp. 8-11, as amended.

¹⁹ See *Regulation of the Minister of Health of 17 August 2018 on the List of Psychotropic Substances, Illicit Drugs and New Psychoactive Substances* [2018]. *Journal of Laws of Poland*, 2018, item 1591.

²⁰ See *Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA in Order to Include New Psychoactive Substances in the Definition of ‘Drug’ and repealing Council Decision 2005/387/JHA*. OJ EU L 305, 2017-11-21, pp. 12-18.

²¹ See *Regulation of the Minister of Health of 21 August 2019 amending the Regulation on the List of Psychotropic Substances, Illicit Drugs and New Psychoactive Substances* [2019]. *Journal of Laws of Poland*, 2019, item 1745.

of 'Drug'.²² It should be noted that the concept of 'new psychoactive substances' was introduced to the Act on Counteracting Drug Addiction (Article 4, point 11a) as early as in year 2015.²³ However, it was not until year 2018, due to the new European Union regulations, that the possession of new psychoactive substances became a criminal offense. Also in year 2018, the definition of a new psychoactive substance was changed in the Polish law.

2 The scope of the criminalisation of the possession of narcotics in Poland

It must be emphasised that in Poland the possession of any amount of narcotics, even a very small quantity, is a punishable offence. Every incident of the possession (in violation of the provisions of the Act on Counteracting Drug Addiction), including the possession exclusively for personal use, of any kind of narcotics (traditional or one of the new substances, hard or soft) is a criminal offence (not merely a misdemeanour or an administrative offence).

In Poland, the use of narcotics itself is not a punishable criminal offence. It is important to distinguish between the punishable possession of narcotics and the non-punishable use of narcotics. Clarification of this issue requires previous clarification of the notion of the possession. This notion, 'possession', has for years been the subject of controversy in the Polish criminal law doctrine and has caused problems in the practice of criminal justice. 'Possession' occurs not only in the context of narcotics, but is also a factor in many criminal offences, such as the possession of a firearm or ammunition without a permit (Article 263 § 2 of the Polish Criminal Code). The issue of this aspect of the possession leads to the question whether the notion of the possession should be understood in the same way as in civil law, or whether it has in criminal law a distinct meaning. The Article 336 of the Polish Civil Code states that 'a possessor is both one who has practical control over a thing as its owner (an owner-like possessor) and one who has practical control over a thing as its user, pledgee, lessee, leaseholder, or one who has other rights which imply specific control over a thing belonging to another (beneficial owner).'

²² See *Commission Delegated Directive (EU) 2019/369 of 13 December 2018 amending the Annex to Council Framework Decision 2004/757/JHA as Regards the Inclusion of New Psychoactive Substances in the Definition of 'Drug'*. OJ EU L 66, 2019-03-07, pp. 3-5.

²³ See *Act of 24 April 2015 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts* [2015]. *Journal of Laws of Poland*, 2015, item 875.

In civil law, the possession is distinct from being a lessee, which is defined in the Article 338 of the Polish Civil Code ('Whosoever holds practical control in the name of another is a lessee'). Both in the criminal law literature and in the case law, the view that the notion of the possession should be understood in criminal law in a distinct way is prevalent. It is argued that in criminal law, 'possession' should be understood in its common meaning, as 'have'. The possession is every form of control over a thing. Thus, the possession entailing criminal liability is equivalent to the civil law meanings of the possession and being a lessee combined.²⁴ As it has been correctly remarked upon in the literature, a different understanding of identical notions in civil law and criminal law is a violation of the basic postulate of systematic treatment under the law, in accordance with which certain notions should be understood uniformly throughout the entire legal system. The opinion has also been expressed that the increasingly common treatment of a variety of notions in an autonomous manner, applicable exclusively to certain branches of the law, or even to certain laws, leads to terminological chaos.²⁵ Taking into account the view dominant in practice in the justice system, any foreign national should assume that in Poland any form of control over a narcotic may be understood as the possession in the meaning of the Article 62 of the Act on Counteracting Drug Addiction.

It may appear that it is impossible to use narcotics without possessing narcotics. In most cases, the use of narcotics does, in fact, entail the possession of narcotics. It is, however, possible to use a narcotic without possessing it, for example in a situation in which person X performs for person Y, at that person's request, an injection of heroin or amphetamine.²⁶ In this case, person Y does not possess a narcotic, despite having used one.

²⁴ See WYSOCKI, D. Pojęcie „posiadania” w prawie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 2000, nr 2, p. 11. ISSN 1233-2577; and *Decision of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. III KK 88/14* [2014-04-08]. LEX No. 1458717. Please note that rulings of the Polish courts are available only in Polish. They can be consulted at http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (the Supreme Court of Poland) or <https://orzeczenia.ms.gov.pl> (common courts). However, many of them are not available online.

²⁵ See KRAJEWSKI, K. Pojęcie posiadania w rozumieniu art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Glosa do wyroku SN z dnia 21 stycznia 2009 r., II KK 197/08. Państwo i Prawo*. 2009, nr 11, p. 134. ISSN 0031-0980.

²⁶ See example given by KRAJEWSKI, K. Pojęcie posiadania w rozumieniu art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Glosa do wyroku SN z dnia 21 stycznia 2009 r., II KK 197/08. Państwo i Prawo*. 2009, nr 11, pp. 133-134. ISSN 0031-0980.

Despite the broad interpretation of the factor of the ‘possession’, it is accepted in the literature and in the case law that ‘possession within one’s own body’ is not possession in the understanding of the Article 62 of the Act on Counteracting Drug Addiction.²⁷ The Supreme Court of Poland has rightly stressed that it is not a criminal offence to be under the influence of an illicit drug or a psychotropic substance, but to possess such a substance.²⁸ In practice, there are unfortunately cases in which the law enforcement agencies (the police and public prosecutor) consider the presence of a narcotic discovered in the body (for example, during a blood test at a hospital) to be a case of the possession of narcotics.²⁹ It is crucial to distinguish between the punishable possession of a narcotic and the non-punishable use of a narcotic which results in ‘possession of a narcotic within one’s own body’. The case of couriers who transport narcotics across borders within their own bodies should be addressed separately. In these cases, we are not dealing with the use of narcotics, as narcotics to be smuggled are swallowed in appropriate packages which resist dissolving and do not intoxicate the courier, but rather are dealing with the punishable possession of narcotics. The Polish courts also share this view.³⁰

3 Compliance of the Polish regulations with regulations of the United Nations and the European Union

When analysing the issue of the criminalisation of the possession of narcotics in Poland, it is necessary to examine the compliance of the Polish regulations with the acts of the international law and the European Union law binding on Poland.

The 1988 United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances in the Article 3 para. 1 provides, *inter alia*, that each Party shall adopt such measures as may be necessary to

²⁷ See JANKOWSKI, M. and S. MOMOT. Stosowanie przepisu art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prawo w Działaniu*. 2016, nr 26, p. 206. ISSN 2084-1906; and KLINOWSKI, M. Karalne posiadanie narkotyków w orzecznictwie Sądu Najwyższego. *Państwo i Prawo*. 2010, nr 7, p. 36. ISSN 0031-0980.

²⁸ See *Decision of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. I KZP 24/10* [2011-01-27]. LEX No. 686664.

²⁹ See examples given in JANKOWSKI, M. and S. MOMOT. Stosowanie przepisu art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prawo w Działaniu*. 2016, nr 26, p. 206. ISSN 2084-1906.

³⁰ See, for example, *Judgement of the Court of Appeal in Gdańsk Ref. No. II AKa 199/05* [2005-10-05]. LEX No. 466396.

establish the possession of any narcotic drug or psychotropic substance as a criminal offense under its domestic law when committed intentionally. In the Article 3 para. 2, the above-mentioned Convention provides, *inter alia*, that subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system, each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally, the possession of narcotic drugs or psychotropic substances for personal consumption contrary to the provisions of the 1961 Convention (Single Convention on Narcotic Drugs of 1961), the 1961 Convention as amended or the 1971 Convention (Convention on Psychotropic Substances of 1971). Poland fulfils this obligation by the Article 62 of the current Act on Counteracting Drug Addiction which criminalises the possession of illicit drugs or psychotropic substances, regardless of the intended use of these drugs or substances. It should be considered whether the regulation under the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction does not violate the above-mentioned Convention. After all, the Article 3 para. 2 of the above-stated Convention expressly refers to the possession of narcotic drugs or psychotropic substances for one's own use. It should be stated with full conviction that the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction does not create an exception to the Article 62 of the same Act and does not decriminalise the possession of narcotic drugs or psychotropic substances for the perpetrator's own use. The Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction only allows for the discontinuation of criminal proceedings in certain cases, provided that certain conditions are met. Therefore, it should be stated that the Polish regulations meet the requirements of the Convention in question.

In the European Union law, the Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking³¹ in the Article 2 para. 1 provides, *inter alia*, that each Member State shall take the necessary measures to ensure the punishability of conduct, committed intentionally and without authority, involving the possession of drugs for the carrying out of activities such as the production, manufacture, extraction, preparation, offering, offering for sale, distribution, sale, delivery on any terms whatsoever, brokerage, dis-

³¹ See Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking. OJ EU L 335, 2004-11-11, pp. 8-11.

patch, dispatch in transit, transport, importation or exportation of drugs. It should be recalled here that, following the amendment of this Decision by the Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017, the term ‘drug’ also covers new psychoactive substances. The Polish Act on Counteracting Drug Addiction in its current wording criminalises the possession of illicit drugs or psychotropic substances in the Article 62, while the possession of new psychoactive substances in the Article 62b. The above-stated Council Framework Decision 2004/757/JHA does not cover, *inter alia*, the possession of drugs exclusively for the perpetrator’s personal consumption as defined by the national law (Article 2 para. 2). The issue of criminalising the possession of narcotics for personal consumption is, therefore, left to the regulation of the Member States. Undoubtedly, therefore, Article 62a and Article 62b para. 3 of the Act on Counteracting Drug Addiction are without prejudice to the present Council Framework Decision. Thus, the Polish approach, giving the possibility of discontinuing the criminal proceedings in the case of an inconsiderable quantity of narcotics for personal use, complies with the European Union obligations. Bearing in mind the above-mentioned provisions created by the Polish legislator, it should be stated that the Polish regulation of the scope of the criminalisation of the possession of narcotics is consistent with the regulation created on the forum of the European Union.³²

4 The institution of the optional termination of criminal proceedings

The Act on Counteracting Drug Addiction outlines in the Articles 62a and 62b para. 3 the institution of the optional termination of criminal proceedings. The provisions of these parts of the Act on Counteracting Drug Addiction are an exception from the legality principle (in favour of the opportunity principle in enforcement), applicable in the Polish criminal proceedings, expressed in the Article 10 para. 1 of the Polish Code of Criminal Proceedings which states that ‘A body entrusted with the prosecution of crime is obliged to initiate and to conduct pre-trial proceedings, and the public prosecutor is also obliged to bring charges and to support

³² See TKACZYK-RYMANOWSKA, K. Problem tzw. dopalaczy i nowych narkotyków w świetle zmian normatywnych do ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2016, nr 9, pp. 131-146. ISSN 1233-2577; and PIACZYŃSKA, A. Odpowiedzialność karna za posiadanie nowych substancji psychoaktywnych. *Prokuratura i Prawo*. 2019, nr 1, pp. 98-120. ISSN 1233-2577.

the prosecution of acts which are subject to prosecution *ex officio*.³³ These provisions do not, however, constitute an exception from the principle of penalising the possession of narcotics. The regulations in the Articles 62a and 62b para. 3 of the Act on Counteracting Drug Addiction simply create the possibility for the termination of criminal proceedings. In specific cases, it may happen that a person possessing only an inconsiderable quantity of narcotics is prosecuted for a crime and sentenced. The termination of criminal proceedings is allowable both at the pre-trial and the trial stages.³³ The decision in this matter is that of the prosecutor or court, respectively.

The institution mentioned in the Articles 62a and 62b para. 3 of the Act on Counteracting Drug Addiction involves the termination of criminal proceedings. In cases in which it is applied, the offender in the possession of narcotics is not convicted and, therefore, does not incur the stigma of a conviction. This does not mean, however, that the offender does not incur any material consequences for the offence. Such an offender is subject to the forfeiture of the narcotics possessed. This is stated in the Article 70 para. 2 of the Act on Counteracting Drug Addiction as follows: 'In the case of a conviction for the offence mentioned in the Article 62 or Article 62b of the Act on Counteracting Drug Addiction as well as in the termination or conditional termination of criminal proceedings, the court orders the forfeiture of the illicit drug, psychotropic substance, or new psychoactive substance, even if it was not the property of the offender. The court, when ordering the forfeiture of such items, may also arrange for their destruction. An official record shall be drawn up of this destruction.' However, according to the Article 70 para. 3 of the Act on Counteracting Drug Addiction, 'Forfeiture shall not be ordered if the illicit drug, psychotropic substance, or new psychoactive substance is the property of a third party and the offender has obtained it through crime, or misdemeanour, or has come into the possession of the narcotics in a way that clearly violates employee duties or conditions of a contract with the owner of the illicit drug, psychotropic substance, or new psychoactive substance.'

³³ See GENSIKOWSKI, P. Procesowe aspekty stosowania instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2013, nr 7-8, pp. 221-222. ISSN 1233-2577; and KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, p. 680. ISBN 978-83-8107-718-7.

The decision to terminate criminal proceedings may take place after it has been determined that all of the conditions defined in the Articles 62a or 62b para. 3 of the Act on Counteracting Drug Addiction have been met. The primary condition is the inappropriacy of a conviction against the offender. In practice, however, the most basic conditions are 'an inconsiderable quantity of narcotics' and 'intended for personal use'. In the case law, it has been aptly noted that the possession by the offender of some part of the narcotics for personal use and some part intended for someone else means that it is not possible to terminate criminal proceedings for the offender based on the Article 62a.³⁴ This view is also prevalent in the legal doctrine.³⁵

An inconsiderable quantity of narcotics discovered on the person of the offender creates the assumption that the narcotics are intended for the offender's personal use.³⁶ This assumption may be overturned. If the offender possesses only an inconsiderable quantity of narcotics, but also has on his or her person or in his or her domicile an analytical scale or bags for the portioning up of the narcotics, then this leads to the assumption that the offender is a dealer of narcotics and possesses the narcotics for sale purposes, and not for personal use. In the opinion of the District Court in Gliwice, 'Whether an illicit drug is intended for consumption, and not for sale can also be determined by a quite original manner of packaging, namely if it is stored in a jar in a whole, not fragmented form.'³⁷

In determining whether the conditions for termination of criminal proceedings have been met, the starting point is, therefore, the assessment of whether the quantity possessed by the offender is inconsidera-

³⁴ See *Judgement of the Court of Appeal in Wrocław Ref. No. II AKa 270/18* [2018-12-05]. LEX No. 2616121.

³⁵ See, for example, KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, pp. 675-676. ISBN 978-83-8107-718-7; and GENSIKOWSKI, P. Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, pp. 106-107. ISSN 1233-2577.

³⁶ See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 656. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

³⁷ See *Judgement of the District Court in Gliwice Ref. No. VI Ka 43/19* [2019-02-12]. LEX No. 2720008.

ble. This determining factor, 'an inconsiderable quantity of narcotics', will be analysed in the next section of this paper.

5 An inconsiderable quantity of narcotics

To begin with, it should be mentioned that the analysis of the condition for the termination of criminal proceedings due to the inconsiderable quantity of narcotics will be based on the views of scientists and the case law, with reference to traditional narcotics. Due to the short time in which the Article 62b of the Act on Counteracting Drug Addiction has been in force, there is currently very little case law on which to base an analysis.

The element of 'an inconsiderable quantity' of narcotics is of an extremely evaluative nature. This element has generated great controversy both in the doctrine and in the practice of the justice system. It should be mentioned that based on the Act on Counteracting Drug Addiction, four quantities of narcotics can be defined: a considerable quantity (a factor in qualified types of criminal offences), an ordinary quantity (average, normal; this is a factor in the basic types of criminal offences), a small quantity (characterising matters of lesser gravity, the privileged type of criminal offence) and an inconsiderable quantity (which, solely in the case of an unlawful possession of narcotics, may be a basis for the termination of criminal proceedings).³⁸ The stated Act itself does not use the terms 'ordinary quantity' or 'small quantity'. These are notions created in the criminal law doctrine. The Act on Counteracting Drug Addiction uses the terms 'a considerable quantity' and 'an inconsiderable quantity', but does not define these. An attempt to define 'an inconsiderable quantity of narcotics' has been made both in the literature and the case law.

In the literature, it has been stated that the significant factor is the number of single portions that can be made from a given quantity of an illicit drug or a psychotropic substance as well as the type of substance.³⁹ Therefore, not only should the quantitative criterion referring to the weight of the narcotic be taken into account, but also the qualitative cri-

³⁸ See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 443. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

³⁹ See KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, p. 674. ISBN 978-83-8107-718-7.

terion referring to the type of narcotic.⁴⁰ The view has been expressed that the quantity of a substance can be understood as inconsiderable if it does not exceed several grams.⁴¹ Another opinion has been presented that an inconsiderable quantity is one, two, or three portions (doses).⁴² According to yet another view, 'an inconsiderable quantity' is one which is a multiple of a single dose by daily consumption resulting from the nature of the illicit drug or psychotropic substance used by the offender.⁴³ It is the author's opinion that it is inappropriate to restrict *in abstracto* an inconsiderable quantity of narcotics to 2 – 3 doses. In analysing the fulfilment of conditions for the termination of criminal proceedings *in concreto*, the factor 'an inconsiderable quantity of narcotics' should be interpreted by taking into account the factor 'for the personal use of the offender.' Both these factors are legal conditions for the termination of criminal proceedings and, therefore, they should be read in conjunction. *Ergo*, the daily needs of a given offender should be taken into account, resulting from the degree to which the offender is addicted to the narcotics. It is correct to state that when the possessor of the narcotics is a person who is highly addicted and uses several portions daily, it may be appropriate to consider as an inconsiderable quantity an amount allowing for the satisfaction of the needs of the offender for two days.⁴⁴

Based on the Act on Counteracting Drug Addiction of year 1997 which made use of the identical notion in the Article 48 (the notion of 'an inconsiderable quantity' of narcotics), in the case law the thesis was for-

⁴⁰ See GENSIKOWSKI, P. Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, p. 103. ISSN 1233-2577.

⁴¹ See GENSIKOWSKI, P. Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, p. 103. ISSN 1233-2577; and KURZEPA, B. Komentarz do art. 53. In: A. WAŻNY, red. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 2. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019. 559 p. ISBN 978-83-8160-600-4, LEX Commentary to Article 62a, thesis 6.

⁴² See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 456. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

⁴³ See MUSZYŃSKA, A. and K. ŁUCARZ. Umorzenie postępowania karnego według art. 62a ustawy z 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* [online]. 2016, vol. 78, nr 2, p. 141 [cit. 2021-02-19]. ISSN 0035-9629. Available at: <https://doi.org/10.14746/rpeis.2016.78.2.12>.

⁴⁴ See KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, p. 674. ISBN 978-83-8107-718-7.

mulated that ‘An inconsiderable quantity of a narcotic is a small amount reflecting the ongoing needs of the addicted person, matching the currently experienced narcotic hunger, one or two portions, not more than that, regardless of whether a larger amount has been gathered for anticipated future needs.’⁴⁵ This thesis was rightly criticised in the literature as excessively restrictive.⁴⁶ However, in the case law it was repeated in year 2018. At that time, the Court of Appeals in Kraków emphasised that ‘an inconsiderable quantity of narcotics is only one which reflects the ongoing needs of the addicted person and the narcotic hunger felt by that person. This may be one or two portions, but not more than that.’ The Court of Appeals in Kraków stressed that it does not share the concerns expressed in the legal doctrine regarding this view which refer to the needs of addicted persons, as this circumstance is part of the second factor, that the narcotic be intended for personal use.⁴⁷

The Court of Appeals in Poznań defined the criteria for identifying an amount of narcotics as an inconsiderable quantity as follows: ‘The manner of determining an inconsiderable quantity of illicit drugs or psychotropic substances as a factor in the institution regulated in the Article 62a must take into account not only the quantitative criterion referring to the weight of the substance, but also the qualitative criterion. When interpreting the term “an inconsiderable quantity” as a factor in the institution defined in the Article 62a, the court should not limit itself to the weight of the illicit drugs or psychotropic substances, as the concentration of the secured substance is also relevant, allowing for the determination of how many single doses of the substance can be made from this quantity. To determine the meaning of the notion of an inconsiderable quantity of illicit drugs or psychotropic substances, it is necessary to take into account, apart from the previously mentioned quantitative and qual-

⁴⁵ See *Judgement of the Court of Appeal in Kraków Ref. No. II AKa 161/00* [2000-10-04]. LEX No. 44048.

⁴⁶ See, for example, KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017, pp. 674-675. ISBN 978-83-8107-718-7; and GENSIKOWSKI, P. *Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, p. 104. ISSN 1233-2577.

⁴⁷ See *Judgement of the Court of Appeal in Kraków Ref. No. II AKa 58/18* [2018-08-15]. LEGALIS No. 1894952.

itative criteria, the criterion of the ratio of the seized amount of the substance to the needs of the offender.⁴⁸

An analysis of the case law of recent years concerning the application of the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction delivers the following examples of inconsiderable quantities of narcotics. In one case, the accused possessed 1.07 grams of marijuana containing delta-9-tetrahydrocannabinol and the District Court in Gliwice determined this amount to be inconsiderable in the understanding of the Article 62a of the mentioned Act.⁴⁹ The Regional Court in Warsaw-Mokotów recognised a psychotropic substance in the form of two tablets of clonazepam in a foil bag with a total net weight of 0.27 grams (an amount which would suffice for use on one or two occasions) as an inconsiderable quantity.⁵⁰

It is worthwhile to provide examples concerning amphetamines, as this is a widely known hard drug. The Regional Court in Łuków determined that amphetamines with a total net weight of 1.51 grams is not an inconsiderable quantity.⁵¹ The Regional Court in Warsaw-Śródmieście determined that a psychotropic substance in the form of amphetamines with a total net weight of 0.92 grams, thus between 8 and 11 consumer portions, excludes the possibility of applying the provisions of the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction.⁵² This same court in another case determined that it was not possible to terminate criminal proceedings based on the Article 62a of the stated Act because the accused possessed amphetamines with the net weight of 0.57 grams, an amount which corresponds to roughly 5 to 7 commercial portions.⁵³ From these judgements, it can be seen that the Regional Court in Warsaw-Śródmieście believes that amphetamines with a weight of 0.92 grams, or even of 0.57 grams are not an inconsiderable quantity of narcotics. The District Court in Lublin, on the other hand, determined an

⁴⁸ See *Judgement of the Court of Appeal in Poznań Ref. No. II AKa 247/16* [2017-02-23]. LEX No. 2402505.

⁴⁹ See *Judgement of the District Court in Gliwice Ref. No. VI Ka 43/19* [2019-02-12]. LEX No. 2720008.

⁵⁰ See *Judgement of the Regional Court for Warsaw-Mokotów in Warsaw Ref. No. III K 1201/13* [2016-11-04]. LEX No. 2384961.

⁵¹ See *Judgement of the Regional Court in Łuków Ref. No. II K 182/17* [2017-09-06]. LEX No. 2352940.

⁵² See *Judgement of the Regional Court for Warsaw-Śródmieście in Warsaw Ref. No. II K 702/13* [2014-05-09]. LEX No. 1908435.

⁵³ See *Judgement of the Regional Court for Warsaw-Śródmieście in Warsaw Ref. No. II K 324/15* [2015-08-11]. LEX No. 1901905.

amount of 0.95 grams of amphetamines to be an inconsiderable quantity.⁵⁴

The greatest interest on the part of the reader may be generated by the approach of the Polish courts to marijuana, the most popular soft drug. To begin with, it must be said that in Poland the possession of marijuana (in any amount) is a punishable criminal offence. The Regional Court in Bielsk Podlaski expressed the view without doubt that marijuana in the amount of 0.72 grams seized from the accused would definitely fall within the notion of 'an inconsiderable quantity of narcotics', since this amount is less than two full commercial portions.⁵⁵ The Regional Court in Warsaw Praga-Południe considered marijuana in the amount of 1.1 grams to be an inconsiderable quantity.⁵⁶ A more restrictive assessment was made by the Regional Court in Łuków. In a case in which the accused possessed marijuana amounting to 0.848 grams (in a plastic bag) and charred dried vegetal matter of a greenish-brown colour weighing 0.044 grams (in a glass pipe), the court stated that 'Taking into account the fact that some of the substance was found in the pipe, while some of it remained in the plastic bag, it can be presumed that the substance was divided for at least two uses. Therefore, in the opinion of the court, this amount cannot be understood as an inconsiderable quantity.'⁵⁷

The sentences cited above clearly illustrate the disparities in the case law regarding the interpretation of the notion of 'an inconsiderable quantity of narcotics'. Regarding the amphetamines, one court understood 0.95 grams as an inconsiderable quantity, while another court understood 0.57 grams of the substance to be a quantity which was not inconsiderable. When it comes to marijuana, one court determined 1.1 grams of marijuana to be an inconsiderable quantity, while another court determined that marijuana with a total weight of 0.892 grams was not an inconsiderable quantity. In the latter case, the court clearly determined that the accused intended all of the substance possessed for personal use. This decision by the court that the amount of marijuana possessed by the

⁵⁴ See *Judgement of the District Court in Lublin Ref. No. V Ka 921/17* [2017-11-07]. LEX No. 2403340.

⁵⁵ See *Judgement of the Regional Court in Bielsk Podlaski Ref. No. II K 38/17* [2017-03-17]. LEX No. 2378676.

⁵⁶ See *Judgement of the Regional Court for Warsaw Praga-Południe in Warsaw Ref. No. III K 848/16* [2017-06-02]. LEX No. 2484327.

⁵⁷ See *Judgement of the Regional Court in Łuków Ref. No. II K 554/17* [2017-10-25]. LEX No. 2402866.

accused exceeded the limits of an inconsiderable quantity meant that it was not possible to terminate the criminal proceedings, thus resulting in the conviction of the accused. The examples presented above demonstrate how important the interpretation of the notion of ‘an inconsiderable quantity of narcotics’ is in the practice of the criminal justice system. It is worth noting that both sentences were handed down in the same year (2017), thus in identical social and economic circumstances and under the influence of the same prevailing views in the criminal law science.

6 Assessment of the criminalisation of the possession of narcotics in the literature

The criminalisation of the possession of narcotics in Poland has both proponents and opponents. The introduction of the criminalisation of the possession of narcotics was preceded by a heated public debate. This debate was not concluded by reaching a consensus. The topic of the possession of narcotics returns from time to time to the public eye in the media and in the statements of politicians and lawyers. From time to time, new proposals for laws increasing or relaxing the criminal liability for the possession of narcotics appear. The view is valid that the criminalisation of the possession of any amount of narcotics, including small amounts intended for personal use, allows broad possibilities for the application of criminal repression, including against individuals who are addicted, while the decriminalisation of the possession of narcotics without the possibility of legally entering into the possession of such narcotics would leave a legal loophole interfering with the prosecution of crimes related to the unlawful trade in narcotics.⁵⁸ The basic argument for the criminalisation of the possession of narcotics is that this facilitates the war with dealers of narcotics.⁵⁹ On the other hand, the largest group of possessors of narcotics are the consumers of these narcotics, not the representatives of the world of organised crime. The vast majority of offences involving the possession of narcotics are not discovered as a result of police opera-

⁵⁸ See MUSZYŃSKA, A. and K. ŁUCARZ. Umożenie postępowania karnego według art. 62a ustawy z 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* [online]. 2016, vol. 78, nr 2, p. 137 [cit. 2021-02-19]. ISSN 0035-9629. Available at: <https://doi.org/10.14746/rpeis.2016.78.2.12>.

⁵⁹ See, for example, DERLATKA, M. Zakres pojęcia „posiadanie środka odurzającego” w rozumieniu art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Glosa do uchwały SN z dnia 27 stycznia 2011 r., I KZP 24/10. *Państwo i Prawo*. 2011, nr 12, p. 132. ISSN 0031-0980.

tions, but during routine patrols or traffic stops.⁶⁰ Opponents of the criminalisation of the possession of narcotics note that in the case of this criminal offence, discovery is identical with the identification of the offender, and there is a strong tendency on the part of the law enforcement agencies to search for possessors of narcotics (and, thus, the attention of the law enforcement agencies is directed not towards the supply side, but rather towards the demand side, towards the consumers).⁶¹

It is worth illustrating how the public prosecutors have approached the new regulations regarding the prosecution of the offenders for the possession of narcotics, that is how they have approached the regulations set in the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction. Initially, there were very few terminations of criminal proceedings on the basis of the Article 62a of the stated Act. The reason for this was, among other things, the problem with the interpretation of the notion of ‘an inconsiderable quantity’ and the fact that the mentioned Article 62a envisions a new institution. One prosecutor stated that ‘along with the increase in the number of decisions handed down by courts on the basis of which it is possible to approximately define “an inconsiderable quantity”, this provision of the Act is becoming more common and is increasingly used by prosecutors.’ Another prosecutor stated that the application of the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction is a common sense approach. From the view of statistical data, it can be seen that in all of Poland, in year 2012 prosecutors terminated 13.45 % of criminal proceedings in all cases involving the possession of narcotics, while in year 2013 this number was 19.45 %. Thus, there is a notable increase in terminations applied by prosecutors on the basis of the stated Article 62a. It is also worth noting that during the work on the amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction, the lawmakers assumed a rate of termination of criminal proceedings of 10 %.⁶² A study of prosecutors’ records involving cases closed in year 2014 indicates that the stated Article 62a is applied most often in cases of the possession of marijuana (more than 80 %) and amphetamines (approximately 17 %). The authors of the stu-

⁶⁰ See KLINOWSKI, M. Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 3, p. 102. ISSN 1233-2577.

⁶¹ See KLINOWSKI, M. Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 3, p. 102. ISSN 1233-2577.

⁶² See SZYMANIAK, P. Prokuratura umarza sprawy za posiadanie narkotyków [The Prosecutor’s Office Discontinues Cases for Drug Possession]. In: *GazetaPrawna.pl* [online]. 2014-11-03 [cit. 2021-02-19]. Available at: <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/832951,prokuratura-umarza-sprawy-za-posiadanie-narkotykow.html>.

dy assessed the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction as a necessary component.⁶³

In the criminal law literature, the provision of the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction has been assessed variously. It has been claimed, among other things, that the current solution is meant to rationalise the prosecution and punishment of individuals who contribute to the spread of narcotics in society and to the drug addiction.⁶⁴ It has also been claimed that at present we are in something like an intermediate state in which, in principle, the possession of narcotics is prohibited, but with the possibility to terminate criminal proceedings in cases when this possession concerns inconsiderable amounts for personal use, and that the regulation contained in the Article 62a of the Act on Counteracting Drug Addiction has both pluses and minuses.⁶⁵ The view has been expressed that the normative formation of the factors of the institution mentioned in the stated Article 62a reflects the intentions of the lawmakers when introducing this institution.⁶⁶ An opposing view has also been expressed, suggesting that the solution in the stated Article 62a does not deliver any of the intended effects, that is that it does not affect a change in the practices of the law enforcement agencies in cases involving the possession of narcotics. It has also been claimed in connection with this that in the wording of the stated Article 62a, there are too many indefinite terms for it to be used for an effective rationalisation of the application of criminal repressions against possessors of narcotics; this in particular concerns the phrase 'an inconsiderable quantity of narcotics'. It has been proposed that, by means of a ministerial ordinance, a reference table of threshold values should be created, that is a table indicating specific quantities of particular narcotics above which the law enforcement agencies would be entitled to assume the intention to distribute the substances possessed for commercial purposes. Such a table has been

⁶³ See JANKOWSKI, M. and S. MOMOT. Stosowanie przepisu art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prawo w Działaniu*. 2016, nr 26, p. 188 and 202. ISSN 2084-1906.

⁶⁴ See KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014, p. 457. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

⁶⁵ See KRAJEWSKI, R. Umorzenie postępowania w sprawie o przestępstwo posiadania narkotyków w nieznacznej ilości na własny użytek sprawcy. *Przełqđ Sądowy*. 2017, nr 11-12, p. 175. ISSN 0867-7255.

⁶⁶ See GENSIKOWSKI, P. Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, p. 111. ISSN 1233-2577.

proposed, but only for the most popular narcotics.⁶⁷ In the literature, however, a different view has also been expressed. Namely, that the lawmakers, in not creating a quantitative definition of the value of an inconsiderable quantity, assuming the highly varied and changing catalogue of illicit drugs and psychotropic substances, chose a more rational approach.⁶⁸ It is worth mentioning that also one Polish scientist, the criminologist professor Krzysztof Krajewski, based on the threshold values accepted in the Czech Republic, has developed guidelines for inconsiderable quantities of narcotics. The amounts which they contain concern the entire amount of the substance, regardless of its purity, and do not refer to the active substance. These values are, for example, 10 grams for marijuana and 1.5 grams for amphetamines. These guidelines, of course, are not of a binding nature, yet they may be helpful for prosecutors. They have been sent out to all Polish public prosecutors.⁶⁹

Final conclusions

The above-realised analysis of the scope of the criminalisation of the possession of narcotics allows us to conclude that the Polish regulations are in line with the 1988 United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and with the regulations created in the European Union.

In our opinion, the view that the Polish lawmakers in not creating a quantitative definition of the value of an inconsiderable quantity chose a more rational approach appears justified, despite the disparities among judges regarding the interpretation of the notion of ‘an inconsiderable quantity of narcotics’. In order to ensure uniformity of the case law among courts, there should, however, be developed some threshold values for particular narcotics, that is, amounts which can be understood as inconsiderable. The development of these values should not be carried

⁶⁷ See KLINOWSKI, M. Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 3, p. 99 and pp. 103-110. ISSN 1233-2577.

⁶⁸ See MUSZYŃSKA, A. and K. ŁUCARZ. Umożnienie postępowania karnego według art. 62a ustawy z 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* [online]. 2016, vol. 78, nr 2, p. 141 [cit. 2021-02-19]. ISSN 0035-9629. Available at: <https://doi.org/10.14746/rpeis.2016.78.2.12>.

⁶⁹ See Wytyczne prof. Krajewskiego nt. wartości granicznych [Guidelines of prof. Krajewski on Limit Values]. In: *Polska Sieć Polityki Narkotykowej* [Polish Drug Policy Network] [online]. 2017-09-18 [cit. 2021-02-19]. Available at: <http://www.politykanarkotykowa.pl/publikacje/wytyczne-prof-krajewskiego-zostaly-dzis-wyslane-do-wszystkich-prokuratur-w-polsce/>.

out through legislation, but in the case law, taking into account the views of scientists and changing mores in society. There should not, however, be stiff absolute boundaries in this issue. The factor ‘an inconsiderable quantity of narcotics’ should be interpreted taking into account the factor ‘for personal use’ in a specific case. Moreover, it should be noted that the lawmakers also did not define ‘a considerable quantity of narcotics’, which is a factor in the qualified type of criminal offence of the possession of narcotics (Article 62 para. 2 and Article 62b para. 2 of the Act on Counteracting Drug Addiction). The absence of a legal definition of ‘a considerable quantity’ justifies the non-definition in the above-mentioned Act of ‘an inconsiderable quantity’ of narcotics.

It is our opinion that the current criminal law regulation of the issue of the possession of narcotics in Poland should be assessed positively, as a compromise solution.

References

- Act of 1 April 2011 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts* [2011]. Journal of Laws of Poland, 2011, no. 117, item 678.
- Act of 6 June 1997 – Code of Criminal Proceedings* [1997]. Journal of Laws of Poland, 1997, no. 89, item 555, as amended.
- Act of 6 June 1997 – Criminal Code* [1997]. Journal of Laws of Poland, 1997, no. 88, item 553, as amended.
- Act of 20 July 2018 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and the Act on the State Sanitary Inspection* [2018]. Journal of Laws of Poland, 2018, item 1490.
- Act of 23 April 1964 – Civil Code* [1964]. Journal of Laws of Poland, 1964, no. 16, item 93, as amended.
- Act of 24 April 1997 on Counteracting Drug Addiction* [1997]. Journal of Laws of Poland, 1997, no. 75, item 468.
- Act of 24 April 2015 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts* [2015]. Journal of Laws of Poland, 2015, item 875.
- Act of 26 October 2000 on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction* [2000]. Journal of Laws of Poland, 2000, no. 103, item 1097.

- Act of 29 July 2005 on Counteracting Drug Addiction* [2005]. Journal of Laws of Poland, 2005, no. 179, item 1485, as amended.
- Commission Delegated Directive (EU) 2019/369 of 13 December 2018 amending the Annex to Council Framework Decision 2004/757/JHA as Regards the Inclusion of New Psychoactive Substances in the Definition of 'Drug'*. OJ EU L 66, 2019-03-07, pp. 3-5.
- Convention on Psychotropic Substances of 1971* [1971-02-21].
- Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking*. OJ EU L 335, 2004-11-11, pp. 8-11.
- Decision of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. I KZP 24/10* [2011-01-27]. LEX No. 686664.
- Decision of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. III KK 88/14* [2014-04-08]. LEX No. 1458717.
- DERLATKA, M. Zakres pojęcia „posiadanie środka odurzającego” w rozumieniu art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Głosa do uchwały SN z dnia 27 stycznia 2011 r., I KZP 24/10. *Państwo i Prawo*. 2011, nr 12, pp. 130-133. ISSN 0031-0980.
- Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA in Order to Include New Psychoactive Substances in the Definition of 'Drug' and repealing Council Decision 2005/387/JHA*. OJ EU L 305, 2017-11-21, pp. 12-18.
- GENSIKOWSKI, P. Materialnoprawne ujęcie przesłanek instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2015, nr 10, pp. 96-113. ISSN 1233-2577.
- GENSIKOWSKI, P. Procesowe aspekty stosowania instytucji przewidzianej w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2013, nr 7-8, pp. 220-236. ISSN 1233-2577.
- JANKOWSKI, M. and S. MOMOT. Stosowanie przepisu art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prawo w Działaniu*. 2016, nr 26, pp. 174-211. ISSN 2084-1906.
- Judgement of the Court of Appeal in Gdańsk Ref. No. II AKa 199/05* [2005-10-05]. LEX No. 466396.

Judgement of the Court of Appeal in Kraków Ref. No. II AKa 161/00 [2000-10-04]. LEX No. 44048.

Judgement of the Court of Appeal in Kraków Ref. No. II AKa 58/18 [2018-08-15]. LEGALIS No. 1894952.

Judgement of the Court of Appeal in Poznań Ref. No. II AKa 247/16 [2017-02-23]. LEX No. 2402505.

Judgement of the Court of Appeal in Wrocław Ref. No. II AKa 270/18 [2018-12-05]. LEX No. 2616121.

Judgement of the District Court in Gliwice Ref. No. VI Ka 43/19 [2019-02-12]. LEX No. 2720008.

Judgement of the District Court in Lublin Ref. No. V Ka 921/17 [2017-11-07]. LEX No. 2403340.

Judgement of the Regional Court for Warsaw Praga-Południe in Warsaw Ref. No. III K 848/16 [2017-06-02]. LEX No. 2484327.

Judgement of the Regional Court for Warsaw-Mokotów in Warsaw Ref. No. III K 1201/13 [2016-11-04]. LEX No. 2384961.

Judgement of the Regional Court for Warsaw-Śródmieście in Warsaw Ref. No. II K 702/13 [2014-05-09]. LEX No. 1908435.

Judgement of the Regional Court for Warsaw-Śródmieście in Warsaw Ref. No. II K 324/15 [2015-08-11]. LEX No. 1901905.

Judgement of the Regional Court in Bielsk Podlaski Ref. No. II K 38/17 [2017-03-17]. LEX No. 2378676.

Judgement of the Regional Court in Łuków Ref. No. II K 182/17 [2017-09-06]. LEX No. 2352940.

Judgement of the Regional Court in Łuków Ref. No. II K 554/17 [2017-10-25]. LEX No. 2402866.

Justification for the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and Certain Other Acts. In: *Print No. 3420 of the Sejm of the Republic of Poland of the 6th Term* [online]. 2010-09-22, pp. 14-15 [cit. 2021-02-19]. Available at: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/19E59ABFE28E2AEBC12577A80035A59E/\\$file/3420.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/19E59ABFE28E2AEBC12577A80035A59E/$file/3420.pdf).

Justification of the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction and the Act on the State Sanitary Inspection. In: *Print No. 2746 of the Sejm of the Republic of Poland of the 8th Term* [online].

2018-07-16, p. 4 [cit. 2021-02-19]. Available at: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/2AAEDE997CE43C62C12582CC005BF6A3/%24File/2746.pdf>.

Justification of the Bill on the Amendment of the Act on Counteracting Drug Addiction. In: *Print No. 631 of the Sejm of the Republic of Poland of the 3rd Term* [online]. 1998-06-03, p. 2 [cit. 2021-02-19]. Available at: [http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruku/631/\\$file/631.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruku/631/$file/631.pdf).

KLINOWSKI, M. Granice odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 3, pp. 99-117. ISSN 1233-2577.

KLINOWSKI, M. Karalne posiadanie narkotyków w orzecznictwie Sądu Najwyższego. *Państwo i Prawo*. 2010, nr 7, pp. 31-44. ISSN 0031-0980.

KONARSKA-WRZOSEK, V. Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. In: M. BOJARSKI, red. *Szczególne dziedziny prawa karnego: Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe: Tom XI*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, 2014. 1171 p. System prawa karnego. ISBN 978-83-255-1318-4.

KRAJEWSKI, K. Pojęcie posiadania w rozumieniu art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Glosa do wyroku SN z dnia 21 stycznia 2009 r., II KK 197/08. *Państwo i Prawo*. 2009, nr 11, pp. 130-135. ISSN 0031-0980.

KRAJEWSKI, R. Umorzenie postępowania w sprawie o przestępstwo posiadania narkotyków w nieznacznej ilości na własny użytek sprawcy. *Przeгляд Сądowy*. 2017, nr 11-12, pp. 167-176. ISSN 0867-7255.

KULIK, M. Komentarz do niektórych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. In: M. MOZGAWA, red. *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017. 807 p. ISBN 978-83-8107-718-7.

KURZĘPA, B. Komentarz do art. 53. In: A. WAŻNY, red. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 2. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019. 559 p. ISBN 978-83-8160-600-4.

ŁUCARZ, K. and A. MUSZYŃSKA. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008. 899 p. ISBN 978-83-7526-875-1.

- MUSZYŃSKA, A. and K. ŁUCARZ. Umorzenie postępowania karnego według art. 62a ustawy z 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* [online]. 2016, vol. 78, nr 2, pp. 137-149 [cit. 2021-02-19]. ISSN 0035-9629. Available at: <https://doi.org/10.14746/rpeis.2016.78.2.12>.
- PIACZYŃSKA, A. Odpowiedzialność karna za posiadanie nowych substancji psychoaktywnych. *Prokuratura i Prawo*. 2019, nr 1, pp. 98-120. ISSN 1233-2577.
- Regulation (EU) 2017/2101 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Regulation (EC) No. 1920/2006 as Regards Information Exchange on, and an Early Warning System and Risk Assessment Procedure for, New Psychoactive Substances*. OJ EU L 305, 2017-11-21, pp. 1-7.
- Regulation of the Minister of Health of 17 August 2018 on the List of Psychotropic Substances, Illicit Drugs and New Psychoactive Substances* [2018]. Journal of Laws of Poland, 2018, item 1591.
- Regulation of the Minister of Health of 21 August 2019 amending the Regulation on the List of Psychotropic Substances, Illicit Drugs and New Psychoactive Substances* [2019]. Journal of Laws of Poland, 2019, item 1745.
- Single Convention on Narcotic Drugs of 1961* [1961-03-30].
- Single Convention on Narcotic Drugs of 1961 as amended by the 1972 Protocol* [1972-03-25].
- SROGOSZ, T. Kilka uwag na temat polskiej „wojny z narkotykami”. *Przeгляд Prawa Publicznego*. 2018, nr 12, pp. 44-57. ISSN 1896-8996.
- SZYMANIAK, P. Prokuratura umarza sprawy za posiadanie narkotyków [The Prosecutor's Office Discontinues Cases for Drug Possession]. In: *GazetaPrawna.pl* [online]. 2014-11-03 [cit. 2021-02-19]. Available at: <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/832951,prokuratura-umarza-sprawy-za-posiadanie-narkotykow.html>.
- TKACZYK-RYMANOWSKA, K. Problem tzw. dopalaczy i nowych narkotyków w świetle zmian normatywnych do ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. *Prokuratura i Prawo*. 2016, nr 9, pp. 131-146. ISSN 1233-2577.


United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, drawn up in Vienna on 20 December 1988 [1994-04-30]. *Journal of Laws of Poland*, 1995, no. 15, item 69.

WYSOCKI, D. Pojęcie „posiadania” w prawie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 2000, nr 2, pp. 7-14. ISSN 1233-2577.

Wytyczne prof. Krajewskiego nt. wartości granicznych [Guidelines of prof. Krajewski on Limit Values]. In: *Polska Sieć Polityki Narkotykowej* [Polish Drug Policy Network] [online]. 2017-09-18 [cit. 2021-02-19]. Available at: <http://www.politykanarkotykowa.pl/publikacje/wytyczne-prof-krajewskiego-zostaly-dzis-wyslane-do-wszystkich-prokuratur-w-polsce/>.

Dr Hab. Katarzyna Banasik, Assoc. Prof.

Faculty of Law, Administration and International Relations
Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University
Gustawa Herlinga-Grudzińskiego 1
30-705 Kraków
Poland
kbanasik@afm.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-3693-0480>

On Some Problems of Commercial Law in Ukraine¹

Oleksandr Romanovich Kovalyshyn

Abstract: *The paper is devoted to the disclosure of certain aspects of recodification in Ukraine, some existing problems of the Ukrainian commercial law as well as the conflict of norms between the Commercial Code of Ukraine and the Civil Code of Ukraine. In year 2020, the Concept of Civil Legislation Reform was adopted in Ukraine. The Concept of Civil Legislation Reform states that the systematic renewal of the Civil Code of Ukraine as a whole is possible only if the Commercial Code of Ukraine is repealed because the latter does not meet the parameters of the acts governing business relations which, by their nature, are primarily private. The presented study explains the current problems of the Ukrainian commercial law as well as civil law regulation of business relations for both: 1) the foreign scholars dealing with the civil law and commercial law; 2) the foreign investors (including investors from the European Union countries) who are already conducting economic activities in Ukraine or plan to invest in the Ukrainian economy. Special attention is given to such issues like the types of ownership, penalties for obligations, differences in legal capacity, difference of approaches to the system of legal entities, existence of some archaic legal forms of entrepreneurial activity, etc. The author emphasizes that undoubtedly the Commercial Code of Ukraine as well as the Civil Code of Ukraine need some updating. There is an urgent need to systematize the existing organizational and legal forms of legal entities and to renew the basics of civil law regulation in Ukraine. It is explained in the paper, while in most neighbouring jurisdictions steps are being taken to systematic update of the commercial codes (including expanding the scope of their legal regulations), in Ukraine steps are being taken to eliminate the commercial code. This seems completely unacceptable; it harms the legal regulation of business relations in Ukraine significantly and slows down the progressive development of the Ukraine's economy. The analysis of the commercial codes abroad shows that there is no single approach to the list of legal constructions that should form the basis of the relevant code. All, without ex-*

¹ This paper was written in the framework of the Jean Monnet Module "Commercial Law of the European Union", No. 600196-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE and was financed with the support of the Erasmus+ Programme of the European Union.

ception, codified acts of this type are characterized by the presence of special institutions that, from the point of foreign lawyer's view or current trends in private law, may seem do not meet certain standards.

Key Words: *Civil Law; Commercial Law; Company Law; Civil Code of Ukraine; Commercial Code of Ukraine; Recodification; Comparison; Ukraine.*

Introduction

On July 17, 2019, the Cabinet of Ministers of Ukraine adopted a resolution under No. 650 “On the Establishment of a Working Group on Recodification (Updating) of Civil Legislation of Ukraine”, which formed a working group on recodification of the civil legislation.²

The main tasks of the above-mentioned working group were identified by the Ukrainian government as following: 1) conducting a comprehensive analysis of the existing civil legislation of Ukraine and identifying areas of the private and commercial law relations that need to be brought into line with global trends in private law; 2) studying the experience of the European countries on recodification (updating) their civil and commercial legislations; 3) elaborating of proposals for recodification (updating) of the civil legislation of Ukraine.

This study is devoted to the disclosure of certain aspects of recodification of the civil legislation of Ukraine, some existing problems of commercial law as well as the conflict of norms between the Commercial Code of Ukraine³ and the Civil Code of Ukraine.⁴

Ukraine has adopted a different way of solving the problem of dualism in the practice of regulating the commercial and corporate relations. In year 2004, two codified acts were adopted simultaneously: 1) the Civil Code of Ukraine, which included at the same time the norms of contractual, non-contractual and inheritance law; 2) the Commercial Code of Ukraine, which contained rules governing not only the legal relations

² See *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the Establishment of a Working Group on Recodification (Updating) of Civil Legislation of Ukraine No. 650* [2019-07-17] [online]. 2019 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorenniya-robochoyi-grupi-shchodo-rekodifikaciyi-onovlennya-civilnogo-zakonodavstva-ukrayini-s-650-170719>.

³ See *Commercial Code of Ukraine* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

⁴ See *Civil Code of Ukraine* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

within the commercial companies and business agreements, but also a significant array of rules relating to the property of economic entities, general provisions on economic obligations, liability for economic offences, special features of legal regulation in some sectors of economy, foreign economic activity, special regimes of carrying out economic activity, and so on.

The dualism of law is a legal solution that is typical in many European Union states as well as in some post-Soviet countries. Some examples of the coexistence of both the civil and the commercial (which is more than a codification of norms on companies and associations) codes will be given below.

The adoption of the two mentioned codes led to a number of problems in the legal regulation of commercial relations in Ukraine in practice. The presented paper concentrates on the disclosure and analysis of these inconsistencies. In our opinion, this study will be useful for: 1) the foreign scholars dealing with the civil law and commercial law; 2) the foreign investors (including investors from the European Union countries) who are already conducting economic activities in Ukraine or plan to invest in the Ukrainian economy.

Some conflicts in commercial relations' regulation

Problems of legal regulation are related to the inconsistencies in the law of the both Codes. It should be noted that the most important and acute problems arise in such fields like the property, legal entities and obligations regulated under the Civil Code of Ukraine and the Commercial Code of Ukraine.

Types of ownership. The Article 63 of the Commercial Code of Ukraine introduces the concept of a mixed form of ownership, namely, collective ownership.

At the same time, the Constitution of Ukraine and the Civil Code of Ukraine define only the private, state and communal property and do not distinguish the mixed (or collective) form of ownership. The collective form of ownership lost its significance as a remnant of the Soviet law, when the collective ownership was the dominant form of ownership.

Penalties for obligations. A different approach is used in determining the fines. In accordance with the Article 232 of the Commercial Code of Ukraine, if for non-performance or improper performance of obligations

penalties were imposed, the damages are reimbursed in the part not covered by these sanctions.

On the other hand, the Article 624 of the Civil Code of Ukraine states: "If a penalty (fine) is imposed for a breach of obligation, it is subject to recovery in full, regardless of the damages." The contract may establish an obligation to reimburse damages only insofar as they are not covered by the penalty. The difference is that the Commercial Code of Ukraine applies an imperative approach to the application of fines in obligations, while the Civil Code of Ukraine proposes for the parties to determine the ratio of damages and penalties on the basis of the dispositive method.

Differences in legal capacity. According to the Civil Code of Ukraine, legal entities have a universal legal capacity, i.e. a legal entity is capable of having the same civil rights and obligations (civil legal capacity) as an individual. Thus, the Article 91 of the Civil Code of Ukraine stipulates that a legal entity is capable of having the same civil rights and obligations (civil legal capacity) as a natural person, except for those which by their nature can belong only to a person.

At the same time, the provisions of the Commercial Code of Ukraine provide for a special legal capacity, when a legal entity has just such rights and obligations that correspond to the purpose and objectives of its activities (Articles 57 and 207 of the Commercial Code of Ukraine).

Difference of approaches to the system of legal entities. In the terms of methodology, there are two different systems of legal persons in the Ukrainian law – system provided for by the Civil Code of Ukraine and system under the Commercial Code of Ukraine. Under the Civil Code of Ukraine, legal persons are divided into legal persons of public law and legal persons of private law (Article 81 of the Civil Code of Ukraine). Legal persons may be set up in the form of companies, institutions and in other forms established by the law (Article 63 of the Civil Code of Ukraine). Under the Commercial Code of Ukraine, depending on the way of their formation (foundation) and formation of the authorized capital, legal persons are divided into unitary enterprises and corporate enterprises. Unitary enterprises mean state or communal enterprises, enterprises based on the property of association of citizens, religious organization or on private property of the founder (Article 63 (III – V) of the Commercial Code of Ukraine). Other laws provide for other forms (types) of legal persons.

As a result, there are more than 80 legal forms of entrepreneurs which impede legal definiteness and established development in the commercial area, because the Ukrainian law does not contain an exhaustive list of types (forms) of legal entities (persons).

Existence of some archaic legal forms of entrepreneurial activity. In the past, it was an obligatory condition for the limited liability companies, additional liability companies and joint-stock companies to have a minimum of three founders. Therefore, a private enterprise was popular as a type of company with one owner and without obligatory minimal capital. Nowadays, the limited liability companies, additional liability companies as well as joint-stock companies may be established by one person who becomes the sole shareholder (founder). Therefore, the question arises: is there a need to preserve such type of legal entity as a private enterprise which, according to the Article 113 of the Commercial Code of Ukraine, is an enterprise operating on the basis of private property of one or more citizens, foreigners, persons without citizenship? In fact, an enterprise operating on the basis of private property of a legal entity or a natural person is a limited liability company, but with some restrictions.

Different approaches to understanding the essence of the enterprise in the theory of law. In the Ukrainian law, there are different approaches to the definition of an enterprise. An enterprise is an object in the civil legal relations (according to the Civil Code of Ukraine); or an enterprise is a subject, an economic entity (according to the Commercial Code of Ukraine). The Commercial Code of Ukraine discloses the concept of enterprise as an independent business entity established by a competent public authority or a local government or by other entities to meet the public and personal needs through a systematic implementation of production, research, trade and other economic activities in the manner prescribed by the Commercial Code of Ukraine and other laws (Article 62). In contrast, the Civil Code of Ukraine stipulates that an enterprise is a joint property complex used for business activities (Article 191).

Ineffectiveness of partnerships in the Ukrainian company law. Statistics on numbers of registered partnerships in Ukraine clearly show that the full partnership and the limited partnership show a downward trend in absolute terms. The decline in numbers of registered businesses means, to some extent, a typical phenomenon in the economy of each country and is caused by various reasons: the financial crisis, changes in

economic policy, fight against the “shadow business”, changes in tax laws and others. For example, after the introduction of the mandatory single social contribution for individual entrepreneurs, the number of entrepreneurs in Ukraine fell sharply. This is due to a significant number of the so-called “sleeping individual entrepreneurs” who did not carry out systematic economic activity, but were active from time to time in order to optimize the taxation of other entities (usually legal entities). Unpopularity of partnerships is caused also by ineffective legal regulation of relations between partner and partnership, complicated founding of a limited partnership, and so on. In the absence of tax preferences,⁵ investors do not want to bear higher risks associated with the partnerships.

In Ukraine, there have been adopted two main approaches in the theory and court practice to the resolution of the above-mentioned legal conflicts: identifying the general norm and the special norm 1) in accordance with the scope of normative regulation; or 2) in accordance with the peculiarities of the mechanism of regulation. In the latter case, reference is made to the provision of the Part 2 of the Article 9 of the Civil Code of Ukraine, according to which the law may provide for peculiarities of regulation of property relations in the commercial area, and to the provision of the Part 2 of the Article 4 of the Commercial Code of Ukraine, according to which peculiarities of regulation of property relations of economic entities are established by the Commercial Code of Ukraine. Therefore, the main point of such approach is to identify the subjective composition of the participants. Supporters of this position consider that the general provisions of the Commercial Code of Ukraine are to be applied to the relations between entrepreneurial entities. If one of the subjects of some private relations is a natural person, then the provisions of the Civil Code of Ukraine are to be applied.⁶

Dualism of private law: foreign experiences

In most European countries, two codes coexist: the Civil Code as the basic codified act of private law and the Commercial Code (or the Companies

⁵ Limited partnerships and general partnerships are legal entities in the terms of tax law of Ukraine. They pay income taxes according to the *Tax Code of Ukraine of 2 December 2010, No. 2755-VI, as amended*.

⁶ See MAYDANYK, R. Contract and Corporate Law of Ukraine: Evolution and Trends. In: P. PINIOR, W. WYRZYKOWSKI and M. ŻABA, eds. *Evolution of Private Law: New Perspectives*. 1. wyd. Katowice: Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, 2018, pp. 54-65. ISBN 978-83-65694-57-7.

Act). In particular, codes of economic (trade) law were adopted and are functioning successfully in such European countries as France (*Code de commerce*),⁷ Germany (*Handelsgesetzbuch*),⁸ Austria (*Unternehmensgesetzbuch*),⁹ Poland (*Kodeks spółek handlowych*),¹⁰ the Czech Republic (*Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*),¹¹ etc. The structure of these commercial codes differs.

The Commercial Code of France *Code de commerce* contains rules on the Commercial Act, on merchants, their status, responsibilities, cooperative retailers, mutual guarantee societies, brokers, commission agents, carriers as well as commercial agents. The Second Book of the Commercial Code of France entitled “On Business Companies and Associations of Economic Cooperation” is devoted not only to the national economic entities, but also to the European associations of economic cooperation. The Third Book “On Some Types of Sales” lays down rules on certain types of sales and conditions that apply to exclusive sales. A separate part is devoted to the procedures for pricing and competition (the Fourth Book “On Freedom of Price and Competition”). The Commercial Code of France also includes rules on the drafting and form of a bill of exchange, endorsement, acceptance, aval, payment and claims. There are also provisions on commercial collateral, rules for storage of goods in warehouses or accreditation of these warehouses (in the Fifth Book entitled “On Commercial Securities and Collateral”).

The German law served as a model for the formation of not only business law, but also private law in a number of the Eastern European countries. In this case, the Commercial Code of Germany *Handelsgesetzbuch* contains rules for certain types of companies as well as rules for business contracts, register of legal entities, procedures for registration of business entities in the register, and so on. The Commercial Code of Germany defines the main economic entities – entrepreneur (*Kaufmann*),

⁷ See *Code de commerce*. 54^e éd. Paris: Jurisprudence générale Dalloz, 1958. 963 p.

⁸ See *Handelsgesetzbuch* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/>.

⁹ See *Unternehmensgesetzbuch* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001702>.

¹⁰ See *Kodeks spółek handlowych* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf>.

¹¹ See *Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>.

their associations (Handelsgesellschaften), commercial representative (Handelsvertreter), broker (Handelsmakler); regulates the functioning of the Trade Register and the procedure for an entry in the Trade Register; defines trade agreements (Handelskäufe), commission transactions (Kommissionsgeschäfte), etc.; establishes rules for accounting, balance sheets, determination of financial results of the companies and many other aspects of economic activities.

The Austrian Commercial Code *Unternehmensgesetzbuch* contains legal norms on the basics of business (Book I entitled “General Provisions, Definition of Business Entity”, § 1 “Entrepreneur and enterprise”), types of partnerships (Book II “General Partnership, Limited Partnership and Silent Partnership”) as well as rules regulating business agreements (Book IV “Business Transactions”), accounting for business transactions (Book III “Accounting”) or rules regulating certain areas of the economic turnover (Book V “Maritime Trade”).¹²

It is noteworthy that the Austrian Commercial Code contains rules governing the maritime transport, while Austria is landlocked and the maritime trade is not one of the leading sectors of the Austrian economy. The reason is that the Commercial Code was adopted at the time when Austria was a great empire with access to a number of the Mediterranean Sea countries. Despite the significant economic, political and territorial changes in the country, the Commercial Code continues to function with, to some extent, “archaic” provisions (Book V entitled “Maritime Trade”). The stability of its regulations is placed above the short-term situational changes. In addition, we would like to emphasize that the Austrian Commercial Code is not exclusively a “company code”. Only Book II is devoted to the latter. Other provisions regulate various aspects of the economic turnover – from economic contracts (Book IV) to accounting (Book III).

Looking at the law of the neighbouring countries, it should be noted that the economic legislation of Poland has undergone significant reforms. For a considerable period of time, the country used its own Commercial Code (1934), which in many respects resembled the Commercial

¹² See VASYLIEVA, V. A. ed. *Company Law of Austria and Ukraine: Monograph*. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2015. 250 p. ISBN 978-966-640-411-7 [in the Ukrainian original ВАСИЛЬЄВА, В. А. ред. *Корпоративне право Австрії та України: Монографія*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2015. 250 с. ISBN 978-966-640-411-7].

Code of Germany.¹³ This can be seen in the borrowing of the structure of the German Commercial Code, the system of concepts (German – Händler, Polish – kupiec, etc.) as well as in the regulation of the system of obligations of economic entities and the presence of the so-called Introductory Law to the Commercial Code. According to Andrzej Szumański, the previous Polish Commercial Code was much more reminiscent of the Slavic interpretation of the German *Handelsgesetzbuch* than the current Code of Business Associations (2000).¹⁴

Despite the considerable discussions on the abolition of the Polish Commercial Code and proposals to unify economic legislation under the Polish Civil Code, such ideas have not been implemented. With the formation of the Commission on the Codification of Civil Law and the Subcommittee on the Reform of Corporate Law (composed of professors Stanisław Sołtysiński, Andrzej Szajkowski and Janusz Szwaja),¹⁵ the mentioned Code was reformed. As a result, the Code of Business Associations *Kodeks spółek handlowych* was adopted on the basis of discussions, while discussions on updating the Civil Code of Poland are ongoing. Despite the developers' desire to absorb economic norms under the civil law, this idea has not been realised. The Polish Code of Business Associations regulates the system as well as procedures of founding, reorganization and termination in relation to business associations.

In this context, it should be noted that there is also a single approach to the regulation of business relations in the United States of America. A model codified act of commercial law – the *Uniform Commercial Code* (Uniform Commercial Act)¹⁶ was taken as a basis by the most states. This

¹³ See SOŁTYSIŃSKI, S. Reform of Polish Company Law. In: B. GROSSFELD, R. SACK, Th. M. J. MÖLLERS, J. DREXL and A. HEINEMANN, Hrsg. *Festschrift für Wolfgang Fikentscher zum 70. Geburtstag*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1998, pp. 419-433. ISBN 3-16-146704-3.

¹⁴ See SOŁTYSIŃSKI, S. and A. SZUMAŃSKI. Shareholder and Creditor Protection in Company Groups under Polish Law. In: K. J. HOPT, Ch. JESSEL-HOLST and K. PISTOR, Hrsg. *Unternehmensgruppen in mittel- und osteuropäischen Ländern: Entstehung, Verhalten und Steuerung aus rechtlicher und ökonomischer Sicht*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003, pp. 89-104. Beiträge zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Nr. 76. ISBN 3-16-148089-9.

¹⁵ See KOŁACZ, J. Polish Company Law: A Few Remarks on Legal History and Foreign Inspirations. *Social Science Research Network Electronic Paper Collection* [online]. 2009, no. 3, pp. 1-36 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2020231>.

¹⁶ See MARTIN, J. S., C. P. MARKS and W. BARNES. The Uniform Commercial Code Survey: Introduction. *The Business Lawyer*. 2015, vol. 70, no. 4, pp. 1161-1164. ISSN 0007-6899; MENTSCHIKOFF, S. The Uniform Commercial Code. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* [The Rabel Journal of Comparative and International Pri-

document serves as a model for the legal regulation of commercial relations at the state level and regulates a wide range of economic relations (sales, rent, working capital, bank deposits and collection operations, electronic funds transfers, letters of credit, comprehensive sales, warehouse certificates, investment securities, security contracts, etc.).

The Uniform Commercial Act is used not only by the state legislators to unify the United States of America's trade law. The achievements of the Uniform Commercial Code were taken into account by the European legislators when elaborating the European Union "model" documents in years 1997 and 2003. Currently, there is a reverse trend, when the Principles of the European Contract Law, which have absorbed the experiences of trade law of the European Union as well as the international conventions, are among the most important sources for modifying the Uniform Commercial Code.

So, the above-mentioned comparisons prove that the existence of the Commercial Code is typical for the developed and developing states.

Conception of commercial law reform in Ukraine

In opposite of the above-mentioned facts, the Concept of Civil Legislation Reform in Ukraine¹⁷ states that the systematic renewal of the Civil Code of Ukraine as a whole is possible only if the Commercial Code of Ukraine is repealed. The latter does not meet the parameters of the acts governing business relations which, by their nature, are primarily private. Thus, the reform of civil legislation is seen only if the Commercial Code of Ukraine is repealed, as it is outdated, contains many "archaic" legal institutions and does not meet the market conditions of legal regulation of business relations. At the same time, no vision is proposed for a future act (number of acts) that should regulate the relevant legal relationships.

vate Law]. 1966, Jg. 30, Nr. 3, pp. 403-413. ISSN 0033-7250; and MILLER, F. H., P. B. FRY and J. P. BURTON. Introduction to Uniform Commercial Code Annual Survey: The Centennial of the National Conference of Commissioners on Uniform State Laws. *The Business Lawyer*. 1991, vol. 46, no. 4, pp. 1449-1454. ISSN 0007-6899.

¹⁷ See KOVALSKYI, V. S. Concept of Updating the Civil Code of Ukraine. In: *Yurinkom Inter* [online]. 2021-01-21 [cit. 2021-03-31]. Available at: https://yurinkom.com/legal_news/new_legislation/kontseptsia-onovlennia-tsyvilnoho-kodeksu-ukrainy/ [in the Ukrainian original КОВАЛЬСКИЙ, В. С. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. В: *Юрінком Інтер* [онлайн]. 2021-01-21 [цит. 2021-03-31]. Доступно на: https://yurinkom.com/legal_news/new_legislation/kontseptsia-onovlennia-tsyvilnoho-kodeksu-ukrainy/].

Unfortunately, there is an opinion among the Ukrainian representatives of civil law that the economic code is a relic of the past and the very idea of a single codified act in the field of economics does not correspond to modern trends in legal regulation of business relations.

The Concept of Civil Legislation Reform in Ukraine proposes to enshrine in the Civil Code of Ukraine an exhaustive list of organizational and legal forms of legal entities. The Civil Code of Ukraine as a fundamental act of private law, which including general provisions regulates legal entities, should define an exhaustive list of their organizational and legal forms while abandoning the archaic structures of legal entities (especially enterprises). For legal entities that are registered in other organizational and legal forms, it is proposed to provide time to bring their organizational and legal form in line with the provisions of the Civil Code of Ukraine within the period to be established by the law.

On the one hand, implementation of the proposed Concept of Civil Legislation Reform in Ukraine, which is based on the idea of a “soft recodification”, should preserve all the achievements of the current Civil Code of Ukraine and, on the other hand, should adapt it to modern realities, including modern civil and business turnover, which is characterized by digitalization of all processes in society, deep penetration of new technologies into business, priority application of the European Court of Human Rights judgments and other international human rights instruments, support of international initiatives for the information society development, conscious use of automated robots and artificial intelligence, reproductive technologies and genetic engineering, increasing the role of dispositiveness in contractual regulation, and so on.

Conclusions

Based on the facts presented and analyses carried out in our paper, we can finally summarize the following conclusions:

1. With regard to the proposals expressed in the Concept of Civil Legislation Reform in Ukraine, we would like to note that undoubtedly the Commercial Code of Ukraine as well as the Civil Code of Ukraine need some updating. There is an urgent need to systematize the existing organizational and legal forms of legal entities and to renew the basics of civil law regulation in Ukraine.

2. However, there are no grounds for repealing the Commercial Code of Ukraine. Commercial (trade) codes continue to be the legislative basis on which the whole array of the centuries-old law institutions functions.

3. While in most neighbouring jurisdictions steps are being taken to systematic update of the commercial codes (including expanding the scope of their legal regulations), in Ukraine steps are being taken to eliminate the commercial code. This seems completely unacceptable; it harms significantly the legal regulation of business relations in Ukraine and slows down the progressive development of the Ukraine's economy.

4. The analysis of the commercial codes abroad shows that there is no single approach to the list of legal constructions that should form the basis of the relevant code. All, without exception, codified acts of this type are characterized by the presence of special institutions that, from the point of foreign lawyer's view or current trends in private law, may seem do not meet certain standards. But such a situation does not give grounds for the elimination of the relevant commercial code. Therefore, the Ukrainian legislator should take the way of modernizing and not of repealing the Commercial Code of Ukraine.

Acknowledgements

This paper was written in the framework of the Jean Monnet Module "Commercial Law of the European Union" and was financed with the support of the Erasmus+ Programme of the European Union.

References

- Civil Code of Ukraine* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
- Code de commerce*. 54^e éd. Paris: Jurisprudence générale Dalloz, 1958. 963 p.
- Commercial Code of Ukraine* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
- Constitution of Ukraine of 28 June 1996, No. 254k/96-BP, as amended*.
- Handelsgesetzbuch* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/>.
- Kodeks spółek handlowych* [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf>.

- KOŁACZ, J. Polish Company Law: A Few Remarks on Legal History and Foreign Inspirations. *Social Science Research Network Electronic Paper Collection* [online]. 2009, no. 3, pp. 1-36 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2020231>.
- KOVALSKYI, V. S. Concept of Updating the Civil Code of Ukraine. In: *Yurinkom Inter* [online]. 2021-01-21 [cit. 2021-03-31]. Available at: https://yurincom.com/legal_news/new_legislation/kontseptsiiia-onovlennia-tsyvilnoho-kodeksu-ukrainy/ [in the Ukrainian original КОВАЛЬСКИЙ, В. С. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. В: *Юрінком Інтер* [онлайн]. 2021-01-21 [цит. 2021-03-31]. Доступно на: https://yurincom.com/legal_news/new_legislation/kontseptsiiia-onovlennia-tsyvilnoho-kodeksu-ukrainy/].
- MARTIN, J. S., C. P. MARKS and W. BARNES. The Uniform Commercial Code Survey: Introduction. *The Business Lawyer*. 2015, vol. 70, no. 4, pp. 1161-1164. ISSN 0007-6899.
- MAYDANYK, R. Contract and Corporate Law of Ukraine: Evolution and Trends. In: P. PINIOR, W. WYRZYKOWSKI and M. ŻABA, eds. *Evolution of Private Law: New Perspectives*. 1. wyd. Katowice: Oficyna Wydawnicza Waław Walasek, 2018, pp. 54-65. ISBN 978-83-65694-57-7.
- MENTSCHIKOFF, S. The Uniform Commercial Code. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* [The Rabel Journal of Comparative and International Private Law]. 1966, Jg. 30, Nr. 3, pp. 403-413. ISSN 0033-7250.
- MILLER, F. H., P. B. FRY and J. P. BURTON. Introduction to Uniform Commercial Code Annual Survey: The Centennial of the National Conference of Commissioners on Uniform State Laws. *The Business Lawyer*. 1991, vol. 46, no. 4, pp. 1449-1454. ISSN 0007-6899.
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the Establishment of a Working Group on Recodification (Updating) of Civil Legislation of Ukraine No. 650* [2019-07-17] [online]. 2019 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-robocchoyi-grupi-shchodo-rekodifikaciyi-onovlennya-civilnogo-zakonodavstva-ukrayini-s-650-170719>.
- SOŁTYSIŃSKI, S. and A. SZUMAŃSKI. Shareholder and Creditor Protection in Company Groups under Polish Law. In: K. J. HOPT, Ch. JESSELHOLST and K. PISTOR, Hrsg. *Unternehmensgruppen in mittel- und*

osteuropäischen Ländern: Entstehung, Verhalten und Steuerung aus rechtlicher und ökonomischer Sicht. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003, pp. 89-104. Beiträge zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Nr. 76. ISBN 3-16-148089-9.

SOŁTYSIŃSKI, S. Reform of Polish Company Law. In: B. GROSSFELD, R. SACK, Th. M. J. MÖLLERS, J. DREXL and A. HEINEMANN, Hrsg. *Festschrift für Wolfgang Fikentscher zum 70. Geburtstag.* 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1998, pp. 419-433. ISBN 3-16-146704-3.

Tax Code of Ukraine of 2 December 2010, No. 2755-VI, as amended.


Unternehmensgesetzbuch [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001702>.

VASYLIEVA, V. A. ed. *Company Law of Austria and Ukraine: Monograph.* Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2015. 250 p. ISBN 978-966-640-411-7 [in the Ukrainian original ВАСИЛЬЄВА, В. А. ред. *Корпоративне право Австрії та України: Монографія.* Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2015. 250 с. ISBN 978-966-640-411-7].

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [online]. 2021 [cit. 2021-03-31]. Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>.

Assoc. prof. Oleksandr Romanovich Kovalyshyn, Ph.D.

Educational-scientific Institute of Law
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Shevchenko St. 44 A
76018 Ivano-Frankivsk
Ukraine
oleksandr.kovalyshyn@pnu.edu.ua

 <https://orcid.org/0000-0003-2019-4474>

Cezhraničná koordinácia v oblasti rodinných dávok¹

Cross-border Coordination in the Field of Family Benefits

Miloš Lacko

Abstract: *The exercise of freedom of movement within the European Union Member States also requires interventions in the national social security systems, the organization and exercise of which fall within the exclusive competence of the Member States. In order to fully exercise, in particular, the freedom of movement of persons, in particular persons engaged in gainful employment, it is necessary to lay down in the Union law procedures for resolving conflicts in the provision of family benefits. Collisions in the granting of family benefits generally arise when a person enjoying the free movement of persons moves to another Member State, while another family member (in particular the second parent or the dependent child) remains in the home Member State or moves to another Member State. In such situations, the Union legislation must provide the migrant with the same conditions for family benefits as a national of the Member State in which the migrant is present, so the Union legislation seeks to ensure an equal treatment of a person enjoying this freedom in the event of such a conflict with national social security systems. The subject of the paper is an analysis of the European Union coordination regulation determining the relevant social security system of an European Union Member State for the provision of family benefits so as not to disadvantage the migrant as a family member in acquiring and providing these benefits and, conversely, that this person does not get into unjustified social advantage in the provision of family benefits, i.e. that there is no unjustified overlapping of the provision of a family benefit for the same purpose to the same family member.*

Key Words: *Social Security Law; Family Benefit; Member of the Family; Priority Rules in the Event of Overlapping of Family Benefits; Differential*

¹ Autor spracoval príspevok v rámci riešenia výskumného projektu VEGA č. 1/0081/19 s názvom „Európsky sociálny model a jeho tendencie“, zodpovedný riešiteľ doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Supplement; the European Union Member State Primarily Responsible for Paying the Benefit; the European Union.

Abstrakt: *Využívanie slobody voľného pohybu v rámci členských štátov Európskej únie si vyžaduje zásahy aj do národných systémov sociálneho zabezpečenia, ktorých organizácia a výkon patria do výlučnej právomoci členských štátov. Za účelom plného uplatňovania predovšetkým slobody voľného pohybu osôb, osobitne osôb vykonávajúcich zárobkovú činnosť, je nevyhnutné úniou právom zakotviť postupy na riešenie kolízií pri poskytovaní rodinných dávok. Kolízie pri poskytovaní rodinných dávok vznikajú spravidla pri presune osoby využívajúcej voľný pohyb osôb do iného členského štátu, pričom druhý rodinný príslušník (najmä druhý rodič alebo aj nezaopatrené dieťa) zostávajú v domovskom štáte alebo sa presunú do ďalšieho členského štátu. Úniou úprava v takýchto situáciách musí zaistiť migrujúcej osobe rovnaké podmienky na poskytovanie rodinných dávok, aké má priznané štátny príslušník členského štátu, v ktorom sa nachádza migrujúca osoba, teda cieľom úniovej úpravy je zaistiť rovnaké zaobchádzanie osobe využívajúcej túto slobodu práve pri takomto strete národných systémov sociálneho zabezpečenia. Predmetom príspevku je analýza koordinácie úpravy Európskej únie určujúcej príslušný systém sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie pre poskytovanie rodinných dávok tak, aby nedochádzalo k znevýhodneniu migrujúcej osoby v postavení rodinného príslušníka pri nadobúdaní nároku a poskytovaní týchto dávok a, naopak, aby sa táto osoba nedostala ani do neodôvodnenej sociálnej výhody pri poskytovaní rodinných dávok, teda aby nenastal neodôvodnený súbeh poskytovania rodinnej dávky rovnakého účelu tomu istému rodinnému príslušníkovi.*

Kľúčové slová: *Právo sociálneho zabezpečenia; rodinná dávka; rodinný príslušník; pravidlá prednosti v prípade súbehu nárokov na rodinnú dávku; rozdielový doplatok; primárne určený členský štát Európskej únie na výplatu dávky; Európska únia.*

Úvod

Oblasť sociálnej politiky nepatrí podľa článku 153 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný článok 137 Zmluvy o Európskych spoločenstvách) medzi spoločné politiky,² za pomoci ktorých sa konštituovala

² Podľa tohto článku Zmluvy o fungovaní Európskej únie Európsky parlament a Rada môžu, okrem iných v odseku 1 uvedených oblastí, prijímať v oblasti sociálneho zabezpečenia

najmä hospodárska a menová únia (s cieľom zaistiť voľný pohyb osôb v rámci Európskej únie), v dôsledku čoho v oblasti sociálneho zabezpečenia nedochádza k harmonizácii národných sociálnych systémov členských štátov Európskej únie, ale len k ich „voľnejšej“ koordinácii (Európska únia prostredníctvom Európskeho parlamentu a Rady rozvíja spoluprácu a koordináciu medzi členskými štátmi).³ Dôvodom je rôznorodosť národných systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie, ktoré sú založené na odlišných princípoch a majú rôzne finančné a inštitucionálne usporiadanie. Keďže sama Európska únia podľa článku 26 Zmluvy o fungovaní Európskej únie za účelom vytvorenia a posilňovania jej vnútorného trhu zaručuje voľný pohyb osôb, tovaru, kapitálu a služieb, tak sa osobitne Európsky parlament a Rada zaväzujú v článku 45 v nadväznosti na článok 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie zabezpečiť voľný pohyb pracovníkov v rámci Únie bez akejkoľvek diskriminácie vo viacerých oblastiach úzko spätých s týmto tzv. európskym pilierom a slobodou. Okrem odstraňovania administratívnych prekážok pri voľnom pohybe osôb (osobitne pri slobodnom výbere zamestnania) sú to najmä užšia spolupráca národných služieb zamestnanosti, vytváranie európskeho trhu práce (prostredníctvom budovania európskych služieb zamestnanosti EURES), vylúčenie diskriminácie v zamestnaní, pri odmeňovaní za prácu, v pracovných podmienkach, a so zreteľom na zameranie nášho príspevku je to oblasť sociálneho zabezpečenia. V článku 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa Európsky parlament a Rada zaväzujú, že prijímú také legislatívne opatrenia, ktoré budú cielene presadzovať dve základné pravidlá, a to pravidlo o spočítaní všetkých období zohľadniteľných príslušným národným systémom sociálneho zabezpečenia na účely vzniku nároku na dávku a určenia jej sumy a pravidlo o exporte vyplácania dávok s bydliskom na území členského štátu Európskej únie.

a sociálnej ochrany pracovníkov opatrenia na podporu spolupráce a doplnenie činností medzi členskými štátmi Európskej únie, s výnimkou zosúladovania právnych predpisov, a to jednomyseľne prostredníctvom smerníc na dosahovanie cieľov uvedených v článku 151 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. V odseku 4 tohto článku Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa opäť zdôrazňuje, že ustanovenia prijaté na základe tohto článku sa nesmú vzťahovať na právo členských štátov definovať základné zásady svojich systémov sociálneho zabezpečenia a výrazne ovplyvňovať ich finančnú rovnováhu.

³ Bližšie pozri NOVOTA, M. *Európsky sociálny model: Trendy a riziká sociálnej integrácie Európy* [online]. 1. vyd. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2005, s. 15 [cit. 2021-05-14]. Dostupné na: <https://konzervativizmus.sk/wp-content/uploads/pdf/Europsky-socialny-model.pdf>.

Ako jediná vhodná metóda, ktorá rešpektuje rozdiely medzi národnými systémami sociálneho zabezpečenia (v intenciách už uvedeného článku 153 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) a nahrádza len národné pravidlá, ktoré sú pre migrujúceho pracovníka alebo, širšie povedané, voľne sa pohybujúcu osobu nevýhodné, ba až diskriminačné v porovnaní s domácim pracovníkom či domácou osobou, je metóda koordinácie (*na rozdiel od pracovnoprávnej oblasti, s ktorou má sociálne zabezpečenie úzke väzby a v ktorej sa vo vytyčených oblastiach uplatňuje harmonizačný princíp*), ktorá sa opiera aj o dve vyššie uvedené pravidlá obsiahnuté v článku 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Metóda koordinácie situácie stretu dvoch alebo viacerých národných systémov sociálneho zabezpečenia sa vzťahuje i na oblasť priznávania nároku a poskytovania rodinných dávok voľne sa pohybujúcej osobe v rámci Európskej únie (prípadne jej rodinnému príslušníkovi v domovskom štáte tejto osoby uplatňujúcej slobodu voľného pohybu osôb), najmä za účelom výkonu zárobkovej činnosti v postavení zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby.

1 Legislatívne vyjadrenie koordinačnej metódy a jej pravidiel

Sociálno-koordinačný rozmer kategórie sociálnej udalosti/udalostí, ktorá je krytá poskytovaním rodinných dávok, je na úrovni sekundárnych únieových noriem vyjadrený v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004“)⁴ a v k nemu prislúchajúcom vykonávacom nariadení Európskeho

⁴ Uvedené nariadenie, označované aj ako „základné nariadenie“, bolo zmenené *Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia*. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42, *Nariadením Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 338, 2010-12-22, s. 35-36, *Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 149, 2012-06-08, s. 4-10, *Nariadením Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 349, 2012-12-19, s. 45-46, *Nariadením Rady (EÚ) č. 517/2013 z 13. mája 2013, ktorým sa z dôvodu prístupia Chorvátskej republiky upravujú určité nariadenia a rozhodnutia v oblasti*

parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009,⁵ zmenenom nariadením Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012 a nariadením Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012 (ďalej len „vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009“). Pred nadobudnutím účinnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (do 30. apríla 2010) a k nemu prislúchajúceho vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 bola oblasť koordinácie rodinných dávok regulovaná nariadením Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, a k nemu prislúchajúcim vykonávacím nariadením Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972.

Koordináčn e nariadenia sledujú a naplňajú primárny cieľ podpory voľného pohybu osôb v rámci členských štátov Európskej únie (prípadne ich presídlenia) späťého najmä s hospodárskymi aktivitami, ktorého rea-

voľného pohybu tovaru, slobody pohybu osôb, práva obchodných spoločností, politiky hospodárskej súťaže, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytozsanitarnej politiky, dopravnej politiky, energetiky, daní, štatistiky, transeurópskych sietí, súdnictva a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, životného prostredia, colnej únie, vonkajších vzťahov, zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky a inštitúcií. Ú.v. EÚ L 158, 2013-06-10, s. 1-71, Nariadením Komisie (EÚ) č. 1372/2013 z 19. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 346, 2013-12-20, s. 27-28, Nariadením Komisie (EÚ) č. 1368/2014 zo 17. decembra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 366, 2014-12-20, s. 15-16, Nariadením Komisie (EÚ) č. 2017/492 z 21. marca 2017, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 76, 2017-03-22, s. 13-15 a Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1149 z 20. júna 2019, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán práce a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 883/2004, (EÚ) č. 492/2011 a (EÚ) č. 2016/589 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie (EÚ) č. 2016/344. Ú.v. EÚ L 186, 2019-07-11, s. 21-56.

⁵ Bližšie pozri Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42.

lizácia je potenciálne ohrozená stratou časti alebo celej škály sociálnych práv založených jedným (domovským) národným systémom sociálneho zabezpečenia v dôsledku podmienok vyžadovaných iným národným systémom sociálneho zabezpečenia, aktuálne ovplyvňujúcim sociálne postavenie osoby využívajúcej voľný pohyb v rámci Európskej únie, najmä za účelom výkonu zárobkovej činnosti.

Cieľom koordinačných nariadení je, aby sa takáto osoba pri porovnaní s kvalitatívnou úrovňou (dávkových) práv na rodinné dávky (vrátane ich zachovania domovským systémom sociálneho zabezpečenia v situácii súbehu dávkových nárokov) neocitla v „horšom“ sociálnom postavení v porovnaní *jednak* s osobami, ktoré počas aktívneho pracovného života zotrvávajú iba v domovskom národnom systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie, a *jednak* s osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii v členskom štáte aktuálneho pobytu voľne sa pohybujúcej osoby za účelom výkonu zárobkovej činnosti.

Pre uskutočnenie predmetného cieľa koordinačných nariadení spochívajúceho v zaistení efektívnej sociálnej ochrany voľne sa pohybujúcich osôb v rámci členských štátov Európskej únie, ktorý je vyvolaný stretom národných systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie, bolo vytvorených päť koordinačných pravidiel, obsiahnutých vo vyššie uvedenom nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004:

1. pravidlo rovnakého zaobchádzania (v oblasti sociálnych práv) vo vzťahu k štátnym príslušníkom iného členského štátu Európskej únie, vrátane nečlenského („tretieho“) štátu a vo vzťahu ku skutočnostiam klasifikovaným iným národným systémom sociálneho zabezpečenia (*pravidlo rovnosti* je obsiahnuté v článku 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004);
2. pravidlo aplikácie iba jedného národného systému sociálneho zabezpečenia⁶ na voľne sa pohybujúcu osobu (*tzv. pravidlo o unitárnej príslušnosti systému sociálneho zabezpečenia*). Kvalita priznaných alebo iba nadobúdaných sociálnych nárokov by bola bez existencie koordinačných pravidiel ohrozená v situáciách, ak by určitý (národný) sys-

⁶ Z hľadiska územného rozsahu je ním (národný) systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pôsobí na celom území členského štátu; nemôže sa teda aplikovať tzv. lokálny systém sociálneho zabezpečenia, no napriek tomu z vecného a osobného rozsahu však môže ísť o osobitný systém sociálneho zabezpečenia, ktorým sú pokryté iba určité sociálne udalosti alebo vstup doň je umožnený iba niektorým pracovným kategóriám (napríklad baníci, príslušníci silových zložiek).

tém sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie podmieňoval účasť na ňom predchádzajúcim obdobím poistenia, trvalého pobytu či bydliskom alebo inou sociálnoprávnu skutočnosťou. Práve koordináčne pravidlo o unitárnej príslušnosti národného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie⁷ aplikované na voľne sa pohybujúcu osobu je základom pre tvorbu a uplatnenie tzv. *hraničných ukazovateľov kolíznych úniových noriem*, teda zvolených kritérií riešiacich v určitých, európskym zákonodarcom predvídaných situáciách kolíziu najčastejšie dvoch, ale i viacerých systémov sociálneho zabezpečenia, alebo, ojedinele, i absenciu uplatniteľného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie. Toto pravidlo, ako uvedieme pri riešení súbehu nárokov z viacerých systémov sociálneho zabezpečenia, je v prípade rodinných dávok čiastočne modifikované, keďže sa určuje primárne a sekundárne zodpovedný členský štát Európskej únie za poskytovanie rodinných dávok;

3. pravidlo zachovania získaných sociálnych práv vyjadrených predovšetkým v priznaných dávkových nárokoch, t.j. odstránenie viazanosti výplaty dávky na existenciu bydliska príjemcu dávky (predmetné pravidlo sa označuje aj ako *pravidlo „exportu dávok“* a je obsiahnuté v článku 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004). Dané pravidlo má v prípade poskytovania rodinných dávok určité hranice uplatňovania, ako objasníme v ďalšej časti príspevku;
4. pravidlo zaistenia práva na nadobudnutie a zachovanie (vrátane znovunadobudnutia) sociálnych práv pri voľnom pohybe ekonomickej aktívneho obyvateľstva do ďalších členských štátov Európskej únie (prostredníctvom metód spočítavania dôb poistenia, zohľadnenia obdobia zamestnania/samostatnej zárobkovej činnosti alebo pobytu/bydliska, získaných v rôznych národných systémoch sociálneho zabezpečenia). V tomto prípade možno hovoriť o pravidle (obsiahnutom v článku 6 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) vyjadrujúcom *právnú istotu (garanciu) pri zaistení už nadobudnutých a nadobúdaných (budúcich) dávkových nárokov*; a napokon
5. pravidlo rovnakého hodnotenia skutočností (tzv. *pravidlo o rovnocennosti hodnotenia sociálnoprávnych skutočností* obsiahnuté v člán-

⁷ Takto určený národný systém sociálneho zabezpečenia sa označuje ako určenie tzv. „príslušných právnych predpisov“ v intenciách terminológie koordináčnych nariadení alebo sa pojmovo vymedzuje aj ako pričlenenie či tzv. „afiliácia“ k systému sociálneho zabezpečenia.

ku 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004), čo znamená, že sa rovnaké právne účinky priznávajú pri hodnotení dávok, príjmov, faktov/udalostí, ktoré sa získali, poskytli alebo vyskytli v inom členskom štáte Európskej únie. V literatúre sa vyskytuje i jeho ďalšie výstižné označenie, tzv. asimilácia skutočností.⁸

Aplikáciou uvedených pravidiel v kolíznych situáciách stretu dvoch alebo viacerých národných systémov sociálneho zabezpečenia sa sleduje zaistenie efektívnej sociálnej ochrany (*pri prechode z jedného národného systému sociálneho zabezpečenia do iného národného systému sociálneho zabezpečenia je rôznej úrovne*) voľne sa pohybujúcej osoby v rámci členských štátov Európskej únie pre prípad vzniku predvídaných (respektíve regulovaných) sociálnych udalostí krytých (na národnej úrovni) príslušnými vecnými a peňažnými dávkovými plneniami,⁹ poskytovanými nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 určeným systémom sociálneho zabezpečenia (spravidla iba jedným uplatniteľným národným systémom sociálneho zabezpečenia¹⁰ členského štátu Európskej únie podľa článku 11 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) alebo, výnimočne, určeným poradím dotknutých systémov sociálneho zabezpečenia. Určenie uplatniteľného národného systému sociálneho zabezpečenia sa nazýva aj afiliáciu, respektíve pričlenením k systému sociálneho zabezpečenia.

Jednou z dávkových oblastí daného systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúceho sa na voľne pohybujúcu sa osobu v rámci Európskej únie, určeného prostredníctvom hraničných ukazovateľov zaistujúcich tak nadobudnutie (priznanie) dávkových nárokov kompenzujúcich dôsledky existujúcich sociálnych udalostí u takejto osoby, je dávková oblasť rodin-

⁸ Bližšie pozri CHVÁTALOVÁ, I. et al. *Právo sociálneho zabezpečení v Českej republike a Európskej únii*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 264. ISBN 978-80-7380-374-2.

⁹ V zmysle článku 3 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 medzi tieto dávky patria aj dávky v materstve, im na roveň postavené otcovské dávky a rodinné dávky poskytované zo súčastí príslušného národného systému sociálneho zabezpečenia.

¹⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zakotvuje pojem „právne predpisy“, pod ktorým rozumie zákony, nariadenia a ostatné vykonávajúce opatrenia späť s reguláciou poskytovania dávok obsiahnutých a vyjadrených v článku 3 ods. 1 tohto nariadenia, pričom sú vylúčené zmluvné dojednania (napríklad kolektívne zmluvy), s výnimkou tých, ktorými sa vykonávajú zákonné povinnosti, alebo tých, o ktorých záväznosti rozhodne verejný orgán, prípadne ktoré rozširujú pôsobnosť tohto orgánu za predpokladu uskutočnenia ich vyhlásenia členským štátom, oznámeného predsedom Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, a následného uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie.

ných dávok (upravená vo vecnom rozsahu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 v článku 3 ods. 1 písm. j), a následne v Kapitole VIII) určených na krytie výdavkov rodinných príslušníkov.

2 Vymedzenie pojmu rodinné dávky a pojmu rodinný príslušník

Koordinácia pri poskytovaní rodinných dávok rešpektuje systém rodinných dávok v jednotlivých členských štátoch Európskej únie a zabezpečuje, aby osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť v inom členskom štáte Európskej únie ako je jej domovský štát, nestratila nárok na rodinné dávky určené pre potreby členov jej rodiny.

Rodinnými dávkami sa podľa článku 1 písm. z) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 rozumejú vecné alebo peňažné dávky, ktoré sú určené na pokrytie rodinných výdavkov, s výnimkou preddavkov na výživné a osobitných prídavkov pri narodení dieťaťa a osvojení dieťaťa (uvedených v prílohe I nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004; in concreto táto príloha výslovne uvádza náhradné výživné upravené v zákone č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom). Z hľadiska subsumovania národnej dávky sociálneho zabezpečenia pod koordinačný pojem rodinné dávky je dôležitý jej cieľ, respektíve sledovaný účel, t.j. že je dávkou, ktorá je určená na pokrytie rodinných výdavkov. Teda v zmysle rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie sa predpokladá jej prospech pre celú rodinu;¹¹ Súdny dvor Európskej únie pri objasňovaní účelu rodinných dávok na účely koordinačnej úpravy spresňuje v rozsudkoch (body č. 38 a č. 41 v právnej veci C-85/99 Vincent Offermanns a Esther Offermanns; právna vec C-449/16 Martinez Silva; bod č. 54 v spojených veciach C-216/12 a C-217/12 Hliddal a Bornand), že predstavujú verejný príspevok do rodinného rozpočtu (respektíve, inak povedané slovami Súdneho dvora Európskej únie, na ich financovanie sa podieľa celá spoločnosť), ktorý má uľahčiť bremeno výdavkov vyplývajúcich zo starostlivosti o deti, a vôbec nie je rozhodujúcim definičným kritériom, či sú rodinné dávky osobným právom dieťaťa alebo rodiča.

Vzhľadom na vyššie uvedené definičné vymedzenie rodinných dávok z okruhu štátnych sociálnych dávok určených na podporu starostlivosti o dieťa a jeho výchovy v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky podliehajú koordinačnej úprave rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príplatok k prídavku na dieťa, príspevky na podporu náhradnej starostli-

¹¹ Napríklad body č. 38 a č. 39 v *Case of Caisse pour l'avenir des enfants v. FV and GW* [2020-04-02]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-802/18.

vosti o dieťa a príspevok na pohreb. Výslovne vylúčený je teda príspevok pri narodení dieťaťa, a aj príspevok rodičom na viac súčasne narodených detí v dôsledku obdobnej dávkovej konštrukcie ako v prípade príspevku pri narodení dieťaťa (tento príspevok vyžaduje splnenie podmienky bydliska oprávnenej osoby, ktorá vo svojej podstate vylučuje vznik kolíznej situácie stretu národných systémov sociálneho zabezpečenia pri poskytovaní daného príspevku). Odbornú polemiku možno viesť v prípade vylúčenia príspevku na starostlivosť o dieťa z predmetu koordinačnej úpravy. Z účelu a zákonných požiadaviek na priznanie nároku na príspevok na starostlivosť o dieťa (zákon č. 561/2008 Z.z. o príspevku na starostlivosť o dieťa) možno zreteľne identifikovať jeho účel, ktorý je rovnaký ako v prípade rodičovského príspevku, iba s tým rozdielom, že rodič ako oprávnená osoba musí vykonávať zárobkovú činnosť (*zakladajúcu povinné dôchodkové poistenie*) a zabezpečiť dieťaťu starostlivosť jednou z kategórií poskytovateľov starostlivosti¹² (čo aj významne determinuje sumu príspevku). Uvedenou požiadavkou sa zase sleduje napĺňanie európskej výzvy a cieľa napomáhať zárobkovo činným rodičom zosúladiť rodinný život s pracovným (profesijným) životom. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a aj podľa vyššie zmieneného vymedzenia rodinných dávok zastávame názor, že tento príspevok je rodinnou dávkou, ktorá je predmetom koordinačnej úpravy, a argumentu o jeho financovaní zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu, Operačného programu Ľudské zdroje, a nie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky nemožno priznať rozhodujúcu váhu. Súdny dvor Európskej únie jednoznačne vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol (ako objasníme nižšie), že rozhodujúcimi kritériami pre kvalifikáciu dávky ako rodinnej dávky sú jej účel, vylúčenie individuálneho a diskrečného posudzovania potrieb dieťaťa, a napokon krytie rizík danou dávkou, ktoré tvoria vecný rozsah nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. Financovanie dávky ako takej nemá teda, podľa nášho názoru, rozhodujúci vplyv na jej klasifikáciu ako dávky sociálneho zabezpečenia, a následne aj rodinnej dávky v intenciách vecnej pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004.

¹² K poskytovateľom starostlivosti patrí predškolské zariadenie zaradené do siete predškolských a školských zariadení, právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je poskytovanie starostlivosti o dieťa (súkromné zariadenie, občianske združenie,...), fyzická osoba, ktorá poskytuje starostlivosť o dieťa v rámci predmetu podnikania, fyzická osoba, ak sa jej neposkytuje rodičovský príspevok, a napokon samotný rodič, ak nezabezpečí starostlivosť ani jednou kategóriou poskytovateľa starostlivosti (napríklad rodič vykonáva domácku prácu alebo jeho zamestnávateľ má zriadený tzv. detský kútik).

Podľa rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie sa ako rodinné dávky kvalifikujú aj dávky, ktoré svojím účelom majú charakter daňového bonusu či úľavy a sledujú už vyššie uvedený účel zníženia výdavkov spojených so starostlivosťou o (nezaopatrené) dieťa (body č. 30, č. 33 až č. 36 v právnej veci C-177/12 Caisse nationale des prestations familiales vs. Salim a Nadia Lachhebovci; *rodina Lachhebovcov mala bydlisko vo Francúzsku, pričom otec pracoval v Luxembursku, kde si tiež uplatnil nárok na bonus na dieťa*). Ak uvedené skutočnosti vzťahujeme na daňový systém Slovenskej republiky, tak prichádzame k názoru, že slovenská právna úprava tzv. daňového bonusu na vyživované dieťa uplatňovaného daňovníkom, ktorý v zdaňovacom období dosiahol zdaniteľné príjmy aspoň na úrovni 6-násobku minimálnej mzdy (§ 33 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov), je predmetom koordinačnej úniovej úpravy rodinných dávok.¹³

Rodinné dávky súčasne v intenciách článku 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie¹⁴ predstavujú aj sociálnu výhodu voľne sa pohybujúceho pracovníka za podmienky, že sú spojené s výkonom zamestnania takéhoto pracovníka, vrátane cezhraničného pracovníka (bod č. 32 v právnej veci C-802/18 Caisse pour l'avenir des enfants vs. FV a GW). Uvedené prepojenie koordinačnej úpravy so zmieneným nariadením č. 492/2011, napriek rozdielnej vecnej a osobnej pôsobnosti, je v oblasti interpretácie sociálnej výhody vo vzťahu *lex generalis et lex specialis*.

Na druhej strane ale rodinnou dávkou nie je dôchodok na výchovu detí (právna vec C-32/13 Petra Würker vs. Familienkasse Nürnberg) či pomoc na integráciu detí so zdravotným postihnutím (právna vec C-769/18 Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle vs. SJ a Ministre chargé de la Sécurité sociale). Prvá z uvedených dávok, podľa názoru Súdneho dvora Európskej únie, trpela nedostatkom účelu, keďže svojím cieľom predstavovala pozostalostný dôchodok (dôchodok má kompenzovať pohľadávku založenú starostlivosťou o dieťa, ktorá za-

¹³ Obdobný názor zastáva v zmysle českej právnej úpravy Jana Komendová, ktorá považuje za rodinné dávky aj daňové zvýhodnenia v rámci dane z príjmov fyzických osôb, ak ich účelom je vyrovnanie rodinných výdavkov. Bližšie pozri KOMENDOVÁ, J. Koordinace rodinných dávek v rámci EU. In: M. LACKO, ed. *Európsky sociálny model a jeho úlohy*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020, s. 127-128. ISBN 978-80-568-0204-5.

¹⁴ Uvedený článok obsahuje zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie, keďže sú mu priznané rovnaké sociálne a daňové výhody na území ostatných členských štátov, aké požívajú vnútroštátni pracovníci daného členského štátu Európskej únie.

nikla v momente smrti bývalého manžela, a súčasne zabrániť situácii, aby žijúci rodič bol povinný vykonávať zamestnanie, ktoré nie je v záujme dieťaťa). Druhá uvedená dávka nespĺňala charakter rodinnej dávky z dôvodu, že jej priznanie je podľa dotknutej nemeckej právnej úpravy spojené s individuálnym a diskrečným posúdením potrieb dieťaťa, čo predstavuje, okrem skúmaného účelu dávky, druhé hodnotiace kritérium na kvalifikáciu určitého plnenia ako dávky sociálneho zabezpečenia (t.j. priznanie dávky nie je späté s uvedeným posudzovaním, ale je závislé od objektívne stanovených podmienok).

Poznamenávame, že rodinné dávky je nevyhnutné odlíšiť od dávok v materstve a otcovských dávok, čo nemusí byť v každej situácii jednoznačné, i keď dávky v materstve a otcovské dávky sú spravidla podmienené poistnou participáciou či výkonom zárobkovej činnosti ako podmienkou na ich priznanie, popri už uvedenom nevyhnutnom skúmaní ich účelu a sledovaných cieľov.

Napokon v rámci tejto časti definičného vymedzenia rodinných dávok dodávame, že ich koordinačná úniová úprava nie úplne rešpektuje pravidlo o exporte dávok (článok 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004), čo bude zrejme v ďalšej časti príspevku zaoberajúcej sa pravidlami prednosti pri súbehu nárokov rodinných dávok. V zmienenej súvislosti môžeme doplniť, že vnútroštátna požiadavka (v sporných prípadoch overovať legálnosť) pobytu oprávnenej osoby (v postavení ekonomicky nečinnnej osoby), vyžadovaná na priznanie nároku na rodinné dávky, nepredstavuje porušenie článku 11 ods. 3 písm. e) v spojitosti s článkom 1 písm. j) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (body č. 66, č. 71, č. 84 a č. 85 v právnej veci C-308/14 Európska komisia vs. Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska).

S vymedzením rodinnej dávky úzko súvisí vymedzenie pojmu rodinný príslušník. Podľa článku 1 písm. i) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia je ním: 1. každá osoba definovaná alebo uznaná za rodinného príslušníka, alebo označená za člena domácnosti právnymi predpismi, podľa ktorých sa poskytujú dávky, ktoré sú predmetom koordinácie, 2. manžel/manželka, neploleté deti a plnoleté nezaopatrené deti, ak príslušné národné právne predpisy nerozlišujú medzi rodinnými príslušníkmi, 3. ak právne predpisy považujú za rodinného príslušníka iba osobu, ktorá žije v tej istej domácnosti ako poistenec alebo dôchodca, tak táto podmienka sa po-

važuje za splnenú, ak je daná osoba závislá hlavne od tohto poistenca alebo dôchodcu. Aj keď vymedzenie rodinného príslušníka, ktorý si môže uplatňovať nárok na rodinné dávky v členskom štáte Európskej únie inom ako je štát jeho bydliska, sa spravuje vnútroštátnym zakotvením, tak rešpektovanie zásady rovnakého zaobchádzania v priznaných sociálnych výhodách podľa článku 7 ods. 2 zmienenej nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie rozširuje definičný okruh rodinného príslušníka aj o voľne sa pohybujúcu pracujúcu osobu, ktorá nie je v príbuzenskom vzťahu k dieťaťu, o ktoré sa stará, keďže je v partnerskom vzťahu k biologickému rodičovi tohto dieťaťa (k matke). K uvedenému tvrdeniu nás vedie argumentácia Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-802/18 Caisse pour l'avenir des enfants vs. FV a GW, podľa ktorej rozlišovanie založené na bydlisku, ktoré môže znevýhodniť najmä štátnych príslušníkov iných členských štátov, keďže osoby s bydliskom v inom členskom štáte sú najčastejšie cudzincami, predstavuje nepriamu diskrimináciu z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorá môže byť prípustná iba za podmienky jej objektívnej odôvodnenosti. V danej právnej veci pán FV pracoval v Luxembursku, pričom bydlisko mal vo Francúzsku spolu so svojou manželkou GW a tromi deťmi, z ktorých jedno sa narodilo v predchádzajúcom zväzku GW. Pánovi FV v dôsledku právnej zmeny Zákonníka sociálneho zabezpečenia zanikol nárok na rodinné prídavky na dieťa, s ktorým nie je v príbuzenskom vzťahu, keďže ako cezhraničný pracovník nemal bydlisko v Luxembursku, čo bola podmienka existencie nároku na rodinné prídavky voči tomuto dieťaťu. Súdny dvor Európskej únie, opierajúc sa o vyššie uvedenú úniuvú úpravu, konštatoval, že dotknutá luxemburská právna úprava, podľa ktorej pracovníci s bydliskom mimo tohto štátu môžu poberať rodinné prídavky len na svoje vlastné deti, pri vylúčení detí ich manželského partnera, s ktorými nemajú príbuzenský vzťah (v porovnaní s deťmi s bydliskom v tomto členskom štáte), sa prieči uvedenej úniovej právnej úprave zakotvujúcej zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti pracovníka uplatňujúceho slobodu voľného pohybu v rámci Európskej únie.

3 Koordinačná úprava poskytovania rodinných dávok

Kolízne pravidlá určujúce príslušnú národnú právnu úpravu na poskytovanie rodinných dávok rodinnému príslušníkovi, spravidla rodinnému príslušníkovi využívajúcemu slobodu voľného pohybu osôb, sú obsiahnuté v Kapitole 8 Hlavy III nariadenia Európskeho parlamentu a Rady

č. 883/2004 a riešia základnú kolíznu situáciu na účely poskytovania rodinných dávok a dve koordinačné situácie zamedzujúce súbehu poskytovania rodinných dávok v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov viac ako jedného členského štátu Európskej únie.

V článku 67 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 je zakotvené všeobecné koordinačné pravidlo pre oblasť koordinácie rodinných dávok, ktoré rieši základnú kolíznu situáciu rodinného príslušníka využívajúceho slobodu voľného pohybu osôb v rámci Európskej únie, pričom ostatní jeho rodinní príslušníci (respektíve členovia domácnosti) majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie ako v tom, v ktorom sa nachádza on sám a ktorý je preňho príslušným členským štátom určeným podľa pravidiel o určení príslušnosti národných právnych predpisov (systému) sociálneho zabezpečenia (tzv. pravidlá určujúce afiliáciu právnych predpisov členského štátu), obsiahnutých v Hlave II nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. V tejto kolíznej situácii rodinné dávky poskytuje členský štát, ktorý je príslušným členským štátom tohto migrujúceho rodinného príslušníka (respektíve využívajúceho právo voľného pohybu osôb), aj keď jeho rodinní príslušníci majú bydlisko¹⁵ v inom členskom štáte. Uvedené základné koordinačné pravidlo pre poskytovanie rodinných dávok je vybudované na metóde pripodobnenia skutočnosti/faktu („... ako keby mali bydliská v takomto príslušnom štáte“). Z danej kolíznej únieovej úpravy vyplýva i fakt, že sa posudzuje situácia celej rodiny, teda aj druhého rodiča a nezaopatrených detí, a prípadne tiež ďalších rodinných príslušníkov, ako ich definuje právna úprava príslušného členského štátu. Uvedené jasne vyplýva aj z článku 60 ods. 1 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009. Vo vzťahu k určovaniu príslušnosti národného systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúceho sa na migrujúceho rodinného príslušníka dávame do pozornosti, okrem už staršej, „prelomovej“ právnej veci C-352/06 Brigitte Bosmann vs. Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Aachen,¹⁶ argumentáciu Súdneho dvora Európskej únie

¹⁵ Kritériá určujúce centrum záujmov danej osoby, a napokon vo výsledku jej bydlisko sú príkladom obsiahnuté v článku 11 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009.

¹⁶ Význam uvedenej právnej veci spočíva v tom, že Súdny dvor Európskej únie svojou činnosťou dotvoril chýbajúce pravidlo pre určenie príslušného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu práve pre oblasť rodinných dávok, keď uviedol, že pravidlá pre určenie jednej aplikovateľnej právnej úpravy nebránia tomu, aby migrujúci pracovník, ktorý podlieha systému sociálneho zabezpečenia členského štátu zamestnania, poberal podľa

v právnej veci Waldemar Hudzinski vs. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (spojené veci C-611/10 a C-612/10; body č. 57, č. 66 a č. 68), že toto určenie príslušnosti systému sociálneho zabezpečenia nebráni nepríslušnému členskému štátu Európskej únie, na území ktorého migrujúci rodinný príslušník dočasne vykonával zárobkovú činnosť (dočasné vyslanie, ktoré nemení príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia), poskytnúť rodinné dávky po zohľadnení troch preukázaných skutočností (prípady). Po prvé, že tomuto pracovníkovi nevznikla ujma na právach z dôvodu využitia jeho práva na voľný pohyb, keďže mu zostal zachovaný nárok na rodinné dávky rovnakej povahy v príslušnom členskom štáte (kde býva a zvyčajne pracuje). Po druhé, že ani on, a ani (nezaopatrené) dieťa, na ktoré sa uplatňuje nárok na rodinnú dávku, nemajú obvyklý pobyt na území členského štátu, kde sa vykonávala dočasná práca. A napokon, po tretie, že uplatňovaná rodinná dávka je financovaná z daňových príjmov nepríslušného členského štátu, čo je významné s ohľadom na skutočnosť, že príjmy migrujúceho pracovníka, dosahované výkonom dočasnej práce (v Nemecku), zakladali neobmedzenú daňovú povinnosť v tomto členskom štáte.

Podľa rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie má daná kolízna úniová právna úprava za cieľ zabezpečiť migrujúcim pracovníkom poberanie rodinných prídavkov v členskom štáte zamestnania v prípade, že ich rodina sa nepresunula s nimi (bod č. 15 v právnej veci C-117/89 Kracht vs. Bundesanstalt für Arbeit), a najmä zabrániť tomu, aby členský štát mohol stanoviť pre priznanie alebo výšku rodinných dávok podmienku, aby rodinní príslušníci pracovníka mali bydlisko na jeho území (bod č. 46 v právnej veci C-543/03 Christine Dodl a Petra Oberholzer vs. Tiroler Gebietskrankenkasse).

Aj keď uvedená kolízna úniová úprava určuje na priznanie a poskytovanie rodinných dávok právnu úpravu členského štátu, v ktorom migrujúca osoba vykonáva zárobkovú činnosť a jej rodinní príslušníci majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie, tak toto kolízne riešenie nevyklučuje súčasné uplatnenie nároku na rodinnú dávku v tom členskom štáte, v ktorom majú rodinní príslušníci bydlisko (napríklad ak si nárok na rodinnú dávku uplatňuje samo nezaopatrené dieťa). Ak je oprávnenou osobou poberateľ dôchodku, tak pre účely poskytovania rodinných dá-

vnútroštátnych právnych predpisov členského štátu bydliska rodinné dávky. Bližšie pozri KOLDINSKÁ, K., I. TOMĚŠ a F. KRĚPELKA. *Sociální právo EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 165. ISBN 978-80-7552-701-1.

voľ tomuto poberateľovi dôchodku je príslušný členský štát Európskej únie poskytujúci mu dôchodok.

Článok 68 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 obsahuje *dve koordinačné situácie zamedzujúce súbehu poskytovania rodinných dávok* rovnakého účelu v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie. Zmienené kolízne koordinačné situácie sú riešené *tzv. pravidlami prednosti pri súbehu dávok*, ktorých aplikáciu sa určí *primárne (respektíve prednostne) príslušný členský štát na výplatu rodinných dávok a sekundárne príslušný členský štát na výplatu/poskytovanie rodinných dávok*.

Prvá koordinačná situácia reflektuje skutkové okolnosti, že rodinné dávky splatné viacerými členskými štátmi Európskej únie sú *priznané na rozličných základoch* (respektíve systémových prvkoch; spravidla ide o príspevkový systém alebo nepríspevkový systém, z ktorého sa poskytuje rodinná dávka), t.j. rodinná dávka priznaná právnou úpravou členského štátu, ktorá požaduje od oprávnenej osoby určitú formu výkonu zárobkovej činnosti (činnosť zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby), a rodinná dávka priznaná právnou úpravou členského štátu, ktorá požaduje preukázanie bydliska oprávnenej osoby na území, na ktorom sa uplatňuje predmetná právna úprava. Pravidlá prednosti pre túto koordinačnú situáciu určujú nasledovné poradie príslušných členských štátov na poskytovanie rodinných dávok: 1. dávkové nároky vznikajúce na základe činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, 2. dávkové nároky vznikajúce na základe poberania dôchodku, a napokon 3. dávkové nároky vznikajúce na základe bydliska.

V zmienenej súvislosti zvyrazňujeme skutočnosť a súčasne i požiadavku koordinačnej únieovej úpravy, že rodinné dávky musia byť splatné, teda v danom členskom štáte si ich oprávnený rodinný príslušník uplatnil a vznikol mu nárok na ich vyplatenie/poskytovanie. V právnej veci C-16/09 Gudrun Schwemmer vs. Agentur für Arbeit Villingen-Schwenningen – Familienkasse Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že nárok na rodinné dávky (*rozvedená matka s dvoma deťmi žije v Nemecku a uplatňuje si nárok na dávky, pričom otec detí pracuje vo Švajčiarsku a nepožiadaval v tomto štáte o rodinné dávky*) v členskom štáte bydliska rodiča a detí, nepodliehajúci podmienkam poistenia či výkonu zárobkovej činnosti, sa nemôže čiastočne pozastaviť v situácii, keď bývalý manžel a rodič týchto detí má podľa právnej úpravy štátu výkonu zamestnania síce nárok na rodinné

dávky, ale v skutočnosti tieto dávky nepoberá, pretože o ne nepožiadal. Ešte jasnejšie sa Súdny dvor Európskej únie k splatnosti rodinných dávok vyjadril v bode č. 74 v právnej veci C-347/12 Caisse nationale des prestations familiales vs. Ulrika a Markus Wieringovi, keď nárok na ich vyplatenie musí uznať právny poriadok členského štátu v prospech rodinného príslušníka, ktorý v tomto štáte aj pracuje. Dotknutá osoba preto nevyhnutne musí spĺňať všetky formálne a vecné podmienky stanovené vnútroštátnou právnou úpravou tohto štátu, aby si mohla predmetný nárok uplatniť.

Druhá koordinačná situácia reflektuje skutkové okolnosti, že rodinné dávky splatné viacerými členskými štátmi Európskej únie sú *priznané na rovnakých základoch* častí systémov sociálneho zabezpečenia poskytujúcich rodinné dávky. Na riešenie tejto osobitnej kolíznej situácie článok 68 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zakotvuje nasledovné pravidlá prednosti určujúce poradie príslušných členských štátov na poskytovanie rodinných dávok, ktoré sa odvíjajú od bydliska detí:

- a) v situácii nárokov, ktoré existujú na základe zárobkovej činnosti (ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba), je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí za predpokladu, že v tomto štáte sa vykonáva zárobková činnosť. Ak by zárobkovú činnosť rodičia vykonávali v rôznych členských štátoch a bydlisko detí by bolo v treťom členskom štáte, tak primárne príslušným členským štátom je štát, ktorého právna úprava priznáva najvyššiu sumu rodinných dávok;
- b) v prípade nárokov, ktoré existujú na základe poberania dôchodkov (spravidla invalidného dôchodku alebo pozostalostného dôchodku), je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí za predpokladu, ak daný dôchodok je splatný podľa právnych predpisov tohto štátu. Ak by dôchodkové dávky boli poskytované z dvoch rôznych členských štátov, tak primárne príslušným členským štátom je štát, v ktorom poberateľ dôchodku získal najdlhšie obdobie poistenia alebo bydliska.

Ak kritérium bydliska detí podľa uvedených dvoch situácií nedokáže určiť poradie prednosti, tak podľa článku 58 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 každý dotknutý členský štát Európskej únie vypočíta výšku rodinných dávok s prihliadnutím na deti, ktoré nemajú bydlisko na jeho území. Rodinnú dávku vyplatí inštitúcia

členského štátu Európskej únie, v ktorom osoba vykonáva zárobkovú činnosť, v plnej výške (ak podľa jeho právnych predpisov sa poskytujú najvyššia suma rodinných dávok) a inštitúcia členského štátu Európskej únie, v ktorom majú deti bydlisko, nahradí polovicu tejto sumy. Maximálne ale do výšky, v ktorej sa rodinná dávka poskytuje podľa právnych predpisov členského štátu bydliska detí;

- c) v prípade nárokov získaných iba na základe bydliska je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí.

Takto kolízne riešený súbeh uplatnených nárokov na rodinné dávky môže ale viesť k situácii, že suma rodinných dávok vyplácaná podľa právnych predpisov primárne stanoveného členského štátu Európskej únie je nižšia než suma, akú by oprávnenej osobe vyplácal sekundárne určený členský štát Európskej únie podľa svojich právnych predpisov. Preto sa na kolízne stretý, ktoré vznikajú v naznačených dvoch koordinačných situáciách, aplikuje *princíp priaznivého výsledku*, na základe ktorého sa oprávnená osoba nemôže ocitnúť v horšej situácii, než v akej by bola, ak by jej nárok na rodinné dávky vznikol len v jednom členskom štáte Európskej únie (t.j. ak sú rodinné dávky v členskom štáte bydliska nižšie ako sú dávky poskytované iným členským štátom, tak (migrujúce- mu) zamestnancovi zostáva zachovaný nárok na najvyššie dávky, vo forme nároku na vyplatenie tzv. *rozdielového doplatku*, čo nevyhnutne vyžaduje výmenu informácií medzi inštitúciami dotknutých členských štátov Európskej únie).

V prípade vyššie uvedených koordinačných situácií kolízneho súbehu nárokov sa rodinné dávky poskytujú podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu. Nároky na rodinné dávky založené na základe právnych predpisov sekundárne určeného členského štátu (respektíve členských štátov) sa pozastavia až do výšky rodinnej dávky (dávok) poskytovanej podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu a následne rozdielový doplatok sa poskytne v sume, ktorá prevyšuje sumu dávky (dávok) poskytovanej podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu. Rozdielový doplatok sa ale nemusí poskytovať na deti s bydliskom v inom členskom štáte, ak nárok na rodinnú dávku je založený iba na bydlisku.¹⁷

¹⁷ Bližšie pozri DEVETZI, S. The Coordination of Family Benefits by Regulation 883/2004. *European Journal of Social Security* [online]. 2009, vol. 11, no. 1-2, s. 210 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/138826270901100110>.

Určenie rozdielového doplatku nemusí byť vždy jednoznačné. Jeho určenie musí vychádzať z porovnania totožnosti predmetu a účelu rodinných dávok,¹⁸ ktoré musia mať obdobnú/rovnakú povahu. Ak nárok porovnáwanej rodinnej dávky závisí od príjmu dosahovaného oprávnenou osobou v sekundárne určenom členskom štáte, v ktorom ale táto osoba nepracuje (a ani sa na jeho území nezdržiava), tak je potrebné v intenciách rozsudku Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-32/18 *Tiroler Gebietskrankenkasse vs. Michael Moser*,¹⁹ aplikujúc koordinačné pravidlo o rovnocennosti hodnotenia sociálnoprávných skutočností, zohľadniť na účely stanovenia sumy rozdielového doplatku skutočne dosiahnutý príjem tejto osoby v členskom štáte jej výkonu zamestnania, aj keď zohľadnenie príjmu vyžaduje právna úprava sekundárne určeného členského štátu.

Žiadosť o poskytovanie rodinných dávok sa predkladá inštitúcii primárne určeného členského štátu Európskej únie, ktorá na účely priznania rodinných dávok zohľadní situáciu celej rodiny (t.j. všetky skutočnosti a právne okolnosti charakterizujúce situáciu v rodine) v pripodobnení, akoby sa na všetky osoby vzťahovali právne predpisy tohto členského štátu Európskej únie a akoby všetky mali bydlisko na území tohto členského štátu Európskej únie. Ak si oprávnená osoba nárok na rodinné dávky neuplatní, potom inštitúcia primárne stanoveného členského štátu Európskej únie zohľadní žiadosť o priznanie rodinných dávok predložennú druhým rodičom, ako i osobou, ktorá sa za rodiča považuje, alebo aj osobou či inštitúciou, ktorá vystupuje v postavení opatrovateľa dieťaťa (detí), t.j. osobou, ktorá podľa vnútroštátnej právnej úpravy poskytuje/zabezpečuje starostlivosť o dieťa. Takto formulovaná právna fikcia, podľa názoru Súdneho dvora Európskej únie vyjadreného v právnej veci C-378/14 *Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen vs. Tomislaw Trapkowski* (bod č. 41), môže viesť k priznaniu nároku na rodinné dávky osobe, ktorá nemá bydlisko na území členského štátu príslušného na vyplácanie týchto dávok, ak sú splnené všetky ďalšie podmienky nároku na

¹⁸ K hodnoteniu dávok sociálneho zabezpečenia rovnakého druhu za účelom určenia rozdielového doplatku pozri body č. 54 až č. 56 a č. 61 v *Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Ulrike Wiering and Markus Wiering* [2014-05-08]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-347/12.

¹⁹ V danej veci pán Moser s bydliskom a výkonom zárobkovej činnosti na území Nemecka žiadal o poskytnutie rozdielového doplatku k rakúskemu príspevku na starostlivosť o dieťa, pričom jeho manželka bola iba osobou uplatňujúcou voľný pohyb osôb smerom do Rakúska a rakúska inštitúcia jej poskytovala rozdielový doplatok k rakúskemu príspevku na starostlivosť o dieťa vo variante odvodenom od príjmu.

rodinné dávky stanovené vnútroštátnym právom, teda podať žiadosť môžu všetky „dotknuté osoby“, ktoré si môžu uplatňovať nárok na rodinné dávky.²⁰ Povinnosť zohľadniť „situáciu celej rodiny“ sa na účely rozsahu nároku na rodinné dávky vzťahuje aj na prípad, keď sa dávky majú poskytovať podľa jedného alebo viacerých právnych predpisov členských štátov Európskej únie (právna vec C-32/18 Tiroler Gebietskrankenkasse vs. Michael Moser, bod č. 48).

Ak je podľa článku 68 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 v nadväznosti na článok 60 ods. 2 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 žiadosť o rodinnú dávku predložená inštitúcii členského štátu Európskej únie, ktorá vzhľadom na výsledok aplikácie pravidiel prednosti nie je na rozhodovanie o nej a jej výplatu príslušná v pozícii inštitúcie primárne určeného členského štátu, tak bezodkladne *prijme predbežné rozhodnutie o pravidlách prednosti právnych predpisov* ňou vykonávaných a vzťahujúcich sa na daný prípad a súčasne aj zistí, či môže vzniknúť nárok na rozdielový doplatok. Žiadosť spolu s predbežným rozhodnutím o pravidlách prednosti postúpi inštitúcii primárne stanoveného členského štátu Európskej únie a informuje o tom i osobu uplatňujúcu si nárok na rodinnú dávku. Ak táto postupujúca inštitúcia členského štátu súčasne zistí, že môže vzniknúť nárok na rozdielový doplatok podľa právnych predpisov iného členského štátu Európskej únie (podľa článku 68 ods. 3 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 poskytne rozdielový doplatok sama, ak by bola príslušná na jeho poskytnutie), tak bezodkladne zašle žiadosť príslušnej inštitúcii tohto členského štátu a oznámi uvedené tiež osobe uplatňujúcej si nárok na dávku. Okrem toho oznámi inštitúcii tohto členského štátu aj svoje rozhodnutie týkajúce sa žiadosti a výšku ňou vyplácaných rodinných dávok.

Príslušná inštitúcia primárne určeného členského štátu Európskej únie potom rieši túto žiadosť tak, akoby bola predložená priamo jej, so zachovaním dátumu uplatnenia nároku na rodinnú dávku (*t.j. dátum uplatnenia žiadosti predloženej nepríslušnej inštitúcii (primárneho) členského štátu vyjadrený v článku 68 ods. 3 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004*). Vo vzťahu k predbežnému rozhodnutiu

²⁰ Irelevantnosť skutočnosti, ktorú z rodičov si uplatňuje nárok na rodinné dávky, konštatuje aj Eva Holm. Bližšie pozri HOLM, E. Coordination of Classic and Specific Family Benefits – Challenges and Proposed Solutions. *European Journal of Social Security* [online]. 2020, vol. 22, no. 2, s. 198 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1388262720927494>.

o pravidlách prednosti, vydanému inštitúciou členského štátu, ktorá žiadosť o rodinnú dávku postúpila, je inštitúcia primárne určeného členského štátu Európskej únie povinná zaujať stanovisko do dvoch mesiacov od postúpenia žiadosti. Ak táto inštitúcia členského štátu nezaujme stanovisko do dvoch mesiacov od prijatia žiadosti, uplatní sa vyššie uvedené predbežné rozhodnutie a inštitúcia primárne určeného členského štátu vyplatí rodinné dávky podľa jej právnych predpisov a postupujúcej inštitúcii členského štátu Európskej únie oznámi výšku ňou vyplácaných rodinných dávok.

Ak podľa článku 60 ods. 4 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 medzi vyššie uvedenými inštitúciami členských štátov Európskej únie vznikne *rozpor o tom, ktoré právne predpisy sa majú uplatňovať podľa pravidiel prednosti*, tak sa aplikujú priority určujúce dočasne uplatňované právne predpisy členského štátu Európskej únie podľa článku 6 ods. 2 až 5 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 (prvou v poradí je členský štát výkonu zárobkovej činnosti zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby, a ak vykonáva takáto zárobkovo činná osoba činnosť vo viacerých členských štátoch, tak je to členský štát bydliska detí za predpokladu, že aspoň časť činnosti sa uskutočňuje v tomto členskom štáte Európskej únie; členský štát bydliska detí je to aj v prípade nezamestnanej osoby a v ostatných prípadoch je to ten členský štát Európskej únie, v ktorom sa v ako prvom uplatnil nárok na rodinné dávky).²¹ Ak inštitúcia členského štátu Európskej únie vyplácala sumu rodinných dávok vo vyššej sume ako mala, môže žiadať o vrátenie preplatku od inštitúcie členského štátu Európskej únie určeného ako primárny členský štát, a to podľa postupu zakotveného v článku 73 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009.

Napokon, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 upravuje aj situáciu, keď oprávnená osoba nevyužíva vyplácané rodinné dávky v súlade s ich účelom (primárne je to vyživovanie rodinných príslušníkov). V takom prípade na základe žiadosti inštitúcie alebo (právnym predpisom alebo rozhodnutím) určeného kompetentného orgánu členského štátu miesta bydliska rodinných príslušníkov je príslušná inšti-

²¹ Pokiaľ dotknuté inštitúcie členských štátov Európskej únie nedospejú k dohode, záležitosť sa predloží Správnej komisii pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia najskôr po uplynutí 1 mesiaca od vzniku rozdielov v stanoviskách pre daný prípad. Správna komisia pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia sa potom pokúsi o zosúladenie stanovísk v lehote 6 mesiacov od dátumu, kedy jej bola záležitosť predložená.

túcia členského štátu Európskej únie povinná vyplácať rodinné dávky tým fyzickým osobám alebo právnickým osobám, ktoré fakticky vyživujú rodinných príslušníkov.

Pri zmene právnej úpravy vzťahujúcej sa na poskytovanie rodinných dávok určeného príslušného členského štátu Európskej únie či pri zmene príslušnosti členského štátu Európskej únie na poskytovanie rodinných dávok, ktorá nastane v priebehu kalendárneho mesiaca (irelevantný je dátum splatnosti týchto dávok), je inštitúcia dotknutého členského štátu povinná vyplácať rodinné dávky až do konca predmetného kalendárneho mesiaca. Keď inštitúcia príslušného členského štátu zistí zmeny, na základe ktorých dochádza k zmene príslušnosti, je povinná oznámiť inštitúcii členského štátu Európskej únie, ktorý je na vyplácanie rodinných dávok oprávnený v poradí ako nasledujúci členský štát, prípadne v poradí ďalším členským štátom Európskej únie, dátum, od ktorého zastavuje výplatu danej rodinnej dávky.

V prípade koordinačného uplatňovania nároku na rodinné dávky, t.j. žiadosti o priznanie danej rodinnej dávky a výmeny potrebných informácií a údajov medzi príslušnými inštitúciami členských štátov Európskej únie sa používajú elektronické dokumenty označené ako SED F (001-027).²²

Záver

Zámerom koordinačnej úpravy v oblasti poskytovania rodinných dávok v situáciách stretu dvoch alebo viacerých právnych predpisov (ako súčasť národného systému sociálneho zabezpečenia) členských štátov Európskej únie je okrem uplatňovania slobody voľného pohybu osôb, s dôrazom kladeným na osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť v inom členskom štáte, potrebné zaistiť dávkové nároky (bez ich straty či zníženia) sociálneho zabezpečenia, t.j. *in concreto* zabezpečiť zachovanie nárokov na rodinné dávky, v dôsledku využívania tejto slobody. Uvedený zámer koordinačnej úpravy formalizovanej v nariadení Európskeho parlamentu

²² K elektronickým SED-om pri posudzovaní nároku na danú rodinnú dávku inštitúciou členského štátu patria napríklad SED F001 Žiadosť o stanovenie príslušnosti, SED F002 Odpoveď na stanovenie príslušnosti, SED F003 Rozhodnutie o príslušnosti právneho poriadku členského štátu, SED F004 Žiadosť o vysvetlenie, SED F005 Odpoveď na vysvetlenie, SED F006 Informácia o dočasnom rozhodnutí o príslušnosti a poskytnutých dávkach, SED F007 Oznámenie o odmietnutí dočasného rozhodnutia, SED F008 Rozhodnutie po oznámení, SED F009 Stažnosť proti predbežnému rozhodnutiu o primárnej príslušnosti a poskytnutých dávkach, a tak ďalej.

a Rady č. 883/2004 a k nemu prislúchajúcom vykonávacom nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 by mal predchádzať nerovnakému zaobchádzaniu bez objektívneho odôvodnenia v porovnaní so štátnym príslušníkom (pracovníkom) členského štátu Európskej únie, v ktorom sa nachádza migrujúca osoba, a napokon taktiež prispievať k zlepšovaniu životnej úrovne a podmienok zamestnania migrujúcich pracovníkov.

Koordináčna úniová úprava prostredníctvom koordinačných pravidiel musí predovšetkým zamedziť situácii zásahu do dávkových nárokov (na rodinné dávky), ktorý by podmieňoval poskytovanie dávok presunom rodinných príslušníkov, osobitne nezaopatreného dieťaťa (ktoré z hľadiska jeho zdravého vývinu by nemalo meniť sociálne prostredie), z členského štátu ich bydliska do členského štátu, kde sa zdržiava či vykonáva zárobkovú činnosť jeden z rodičov, respektíve, širšie povedané, osoba zabezpečujúca starostlivosť a výchovu tohto dieťaťa. Koordináčna úprava a následne ju aplikujúce inštitúcie členských štátov Európskej únie vzhľadom na naznačenú (rodinnú) situáciu majú sťaženú úlohu, lebo nestačí spravidla len určiť príslušný členský štát na poskytovanie rodinnej dávky/dávok (je potrebné zohľadniť i celkovú situáciu rodinných príslušníkov, *napríklad ohľadom dočasného vyslania, počas ktorého nedochádza k zmene príslušnosti k systému sociálneho zabezpečenia*), ale pri zaistení rovnakého zaobchádzania migrujúcej osobe sa musia pri poznaní kolidujúcich právnych predpisov členských štátov (vrátane daňových predpisov, keďže dôležitý je účel, ktorý sleduje dávka, a nie jej vnútroštátne podmienky priznania) aplikovať v príspevku pomerne náročné pravidlá prednosti, zamedzujúce súbeh nároku na rodinné dávky (t.j. musí sa posúdiť rovnaký účel v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie). Zmienené pravidlá zamedzujúce súbeh rodinnej dávky/dávok nemajú eliminovať len prípadné, už uvedené znevýhodnenie migrujúcej osoby (v postavení rodinného príslušníka) pri nadobúdaní a poskytovaní predmetných dávok, ale aj získanie neodôvodnenej sociálnej výhody touto migrujúcou osobou poskytovaním rodinných dávok bez hodnotenia ich súm, priznaných kolidujúcimi právnymi predpismi členských štátov Európskej únie. Napokon, zložitosť aplikácie analyzovanej úniovej úpravy, ktorú sme dokladovali rozsiahlou rozhodovacou činnosťou Súdneho dvora Európskej únie, podčiarkuje aj interpretácia viacerých pojmov a právnych inštitútov (rodinná dávka z pohľadu jej druhu a účelu pri určovaní rozdielového doplatku alebo jej vyhraničenie voči

dávke sociálnej pomoci či dôchodku, rodinný príslušník, splatnosť dávky, bydlisko). Na záver môžeme len dodať, že zložitosti aplikovateľnosti tejto úpravy napomáha i samotný fakt vysokej dynamiky zmien vo vnútroštátnej úprave rodinných dávok,²³ ktoré majú širokú škálu a nezriedka sledujú špecifický účel.

Zoznam bibliografických odkazov

Case of Brigitte Bosmann v. Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Aachen [2008-05-20]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2008, C-352/06.

Case of Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen v. Tomislaw Trapkowski [2015-10-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2015, C-378/14.

Case of Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle v. SJ and Ministre chargé de la Sécurité sociale [2020-03-12]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-769/18.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Fjola Hliddal (C-216/12) [2013-09-19] a *Pierre-Louis Bornand (C-217/12)* [2013-09-19]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2013, C-216/12 a C-217/12.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Salim Lachheb and Nadia Lachheb [2013-10-24]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2013, C-177/12.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Ulrike Wiering and Markus Wiering [2014-05-08]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-347/12.

²³ Pripomenúť možno aktuálnu otázku, ktorá je príkladom zrejmeho rozporu s koordinačnými pravidlami poskytovania rodinných dávok (článok 7 a článok 67 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) a je aj predmetom žaloby podanej Európskou komisiou na Súdny dvor Európskej únie voči Rakúskej republike ohľadom tzv. indexácie rodinných dávok (najmä v podobe daňových výhod a bonusov), poskytovaných migrujúcim pracovníkom, ktorých deti majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie. Rakúsky mechanizmus indexácie rodinných dávok bol založený na prispôbení hodnoty danej rodinnej dávky (výhody) hodnote, ktorej výsledkom bolo porovnanie cenovej (kúpnej) úrovne Rakúska a cenovej (kúpnej) úrovne členského štátu bydliska dieťaťa, ktoré sleduje Štatistický úrad Európskej únie.

- Case of Caisse pour l'avenir des enfants v. FV and GW* [2020-04-02]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-802/18.
- Case of European Commission v. the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland* [2016-06-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2016, C-308/14.
- Case of Gudrun Schwemmer v. Agentur für Arbeit Villingen-Schwenningen – Familienkasse* [2010-10-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2010, C-16/09.
- Case of Christine Dodl and Petra Oberhollenzer v. Tiroler Gebietskrankenkasse* [2005-06-07]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2005, C-543/03.
- Case of Kerly Del Rosario Martinez Silva v. Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) and Comune di Genova* [2017-06-21]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2017, C-449/16.
- Case of Klaus Jürgen Kracht v. Bundesanstalt für Arbeit* [1990-07-04]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 1990, C-117/89.
- Case of Petra Würker v. Familienkasse Nürnberg* [2014-02-27]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-32/13.
- Case of Tiroler Gebietskrankenkasse v. Michael Moser* [2019-09-18]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2019, C-32/18.
- Case of Vincent Offermanns and Esther Offermanns* [2001-03-15]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2001, C-85/99.
- Case of Waldemar Hudzinski v. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (C-611/10)* [2012-06-12] a *Jaroslav Wawrzyniak v. Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (C-612/10)* [2012-06-12]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2012, C-611/10 a C-612/10.
- DEVETZI, S. The Coordination of Family Benefits by Regulation 883/2004. *European Journal of Social Security* [online]. 2009, vol. 11,

no. 1-2, s. 205-216 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/138826270901100110>.

HOLM, E. Coordination of Classic and Specific Family Benefits – Challenges and Proposed Solutions. *European Journal of Social Security* [online]. 2020, vol. 22, no. 2, s. 196-211 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1388262720927494>.

CHVÁTALOVÁ, I. et al. *Právo sociálneho zabezpečení v Českej republike a Európskej únii*. 1. vyd. Plzeň: Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-374-2.

KOLDINSKÁ, K., I. TOMEŠ a F. KŘEPELKA. *Sociální právo EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 309 s. ISBN 978-80-7552-701-1.

KOMENDOVÁ, J. Koordinace rodinných dávek v rámci EU. In: M. LACKO, ed. *Európsky sociálny model a jeho úlohy*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020, s. 115-129. ISBN 978-80-568-0204-5.

Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 166, 2004-04-30, s. 72-116.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 149, 2012-06-08, s. 4-10.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie. Ú.v. EÚ L 141, 2011-05-27, s. 1-12.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1149 z 20. júna 2019, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán práce a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 883/2004, (EÚ) č. 492/2011 a (EÚ) č. 2016/589 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie (EÚ) č. 2016/344. Ú.v. EÚ L 186, 2019-07-11, s. 21-56.

- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 349, 2012-12-19, s. 45-46.*
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 338, 2010-12-22, s. 35-36.*
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1368/2014 zo 17. decembra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 366, 2014-12-20, s. 15-16.*
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013 z 19. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 346, 2013-12-20, s. 27-28.*
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 2017/492 z 21. marca 2017, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 76, 2017-03-22, s. 13-15.*
- Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú rámci spoločenstva. Ú.v. ES L 74, 1972-03-27, s. 83-160.*

Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva. Ú.v. ES L 149, 1971-07-05, s. 35-82.

Nariadenie Rady (EÚ) č. 517/2013 z 13. mája 2013, ktorým sa z dôvodu prístúpenia Chorvátskej republiky upravujú určité nariadenia a rozhodnutia v oblasti voľného pohybu tovaru, slobody pohybu osôb, práva obchodných spoločností, politiky hospodárskej súťaže, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytozsanitárnej politiky, dopravnej politiky, energetiky, daní, štatistiky, transeurópskych sietí, súdnictva a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, životného prostredia, colnej únie, vonkajších vzťahov, zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky a inštitúcií. Ú.v. EÚ L 158, 2013-06-10, s. 1-71.

NOVOTA, M. *Európsky sociálny model: Trendy a riziká sociálnej integrácie Európy* [online]. 1. vyd. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2005. 30 s. [cit. 2021-05-14]. Dostupné na: <https://konzervativizmus.sk/wp-content/uploads/pdf/Europsky-socialny-model.pdf>.

Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 561/2008 Z.z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.


Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zmluva o Európskych spoločenstvách.

Zmluva o fungovaní Európskej únie.

Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
milos.lacko@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-8183-1820>

European Small Claims Procedure in Slovakia

Mykola Mykhailovych Ostapiak

Abstract: *The paper focuses on the peculiarities of the European Small Claims Procedure and the application of this mechanism in the Slovak Republic. The main provisions of the European Union Regulation (EC) No. 861/2007 (in full Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure), which introduces this procedure, are investigated, in particular the stages of consideration of the case from the submission of the application by the applicant to the execution of the court judgment and the possibility of appeal. Particular attention is paid to the provisions of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, which regulates the procedural actions during consideration of small cases, which are not regulated by the above-mentioned European Union Regulation (EC) No. 861/2007. The practical component is analysed on the basis of court cases considered by courts of the first instance in Slovakia. The problematic issues that arise during the application of the European Small Claims Procedure are highlighted.*

Key Words: *Civil Law; European Small Claims Procedure; Small Claims; Simplified Proceedings; the European Union Regulation (EC) No. 861/2007; Cross-border Cases; the Contentious Civil Procedure Code; Consideration of the Case within a Reasonable Time; Access to Justice; Principle of Proportionality; Principle of Equality of Arms; the Slovak Republic.*

Introduction

The Resolution No. (78) 8 on Legal Aid and Advice, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 2 March 1978, states in the Article 1 that “no one should be prevented by economic obstacles from pursuing or defending his/her right before any court determining civil, commercial, administrative, social, or fiscal matters.”¹ Indeed, in small and simple cases with a low cost of the claim, it was previously un-

¹ See *Resolution No. (78) 8 on Legal Aid and Advice* [adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 2 March 1978].

profitable for the claimant to initiate legal proceedings, due to the court costs which actually eliminate the possibility of an effective legal protection of the claimant. In international disputes, the costs of the proceedings (court fees, costs of moving to another country, costs of translation of documents) more than double. This affects such important principles of justice as the right of access to justice, the principle of proportionality, consideration of the case within a reasonable time.² Delay in judicial proceedings, in addition to creating uncertainty and prolonged stress before a court decision, also means denying justice. Inefficiency and injustice in such cases are related.³ To remedy this situation, on 11 July 2007, the Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure (hereinafter referred to as the “Regulation (EC) No. 861/2007”) introduced the European Small Claims Procedure, which has been in force since 1 January 2009 in all the European Union Member States except Denmark.⁴ This procedure is an alternative as a unified procedure in the field of small claims at the European level for litigation in courts of the European Union Member States, because there are two more unified procedures at the European level – the European Enforcement Order for Uncontested Claims (adopted by the Regulation (EC) No. 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004) and the European Order for Payment Procedure (created by the Regulation (EC) No. 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006). As these two above-mentioned procedures apply to undisputed claims, it can be said that the Regulation (EC) No. 861/2007 is unique and progressive. However, due to the specifics of the national legislations of the European Union Member States, the Regulation (EC) No. 861/2007 cannot cover all issues and accordingly leaves the right to the European Union Member

² The right to a trial within a reasonable time is enshrined in the European Convention on Human Rights (the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms). The Article 6 of the mentioned Convention states that everyone has the right to a fair and public hearing within a reasonable time.

³ See BLOEMINK, R., S. P. W. van DOOREN, L. I. M. ENTJES, S. A. H. van GOMPEL and F. FERNHOOT. Immediate Judgments in Civil Proceedings in the Netherlands – An Experiment. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Truth and Efficiency in Civil Litigation: Fundamental Aspects of Fact-finding and Evidence-taking in a Comparative Context*. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2012, pp. 391-400. *Ius Commune Europaeum*, no. 111. ISBN 978-1-78068-133-7.

⁴ See *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

States, including Slovakia, to use their domestic legislations in matters not covered by the Regulation (EC) No. 861/2007.

1 Features of the European Small Claims Procedure

The purpose of the Regulation (EC) No. 861/2007 is to simplify and to expedite the consideration of small claims in cross-border disputes, to reduce costs as well as to eliminate the judicial procedures necessary for the recognition and enforcement of judgments.⁵ The procedure in question can be used under the following conditions:

- ✚ in cross-border cases, which are those in which at least one of the parties is domiciled or habitually resident in a European Union Member State other than the Member State of the court seized;
- ✚ it may apply only to civil and commercial matters, but there are some exceptions;⁶
- ✚ the value of the claim may not exceed EUR 5,000.

The European Small Claims Procedure does not apply, in particular, to revenue, customs, or administrative matters or to the liability of the State for acts and omissions in the exercise of a State authority (“*acta jure imperii*”).

The peculiarities of the European Small Claims Procedure are the alternative procedure (the claimant has a choice to initiate the European Small Claims Procedure or to file a lawsuit under national rules), optional participation of a lawyer, emphasis on writing procedure, availability of special forms, limited appeal, automatic execution of the judgment without the need to go through the exequatur procedure, truncation of certain procedural actions that are not necessary for small cases to resolve the case properly.

⁵ See Article 1 of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

⁶ Due to the national peculiarities in material and procedural aspects, it is more advisable to consider some categories of cases in court under the national legislation of the respective country. According to the Article 2 of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32, this Regulation shall not apply to matters concerning: legal capacity of a natural person; property rights arising from matrimonial relationship; maintenance obligations; wills and succession; bankruptcy; social security; arbitration; employment law; tenancies of immovable property, with the exception of actions on monetary claims; violations of privacy and of rights relating to personality.

The purpose of simplified proceedings, compared to general proceedings, is to save time and costs,⁷ which should go with the real purpose of litigation not only to resolve the dispute, but also the real protection of individual rights and interests.⁸ In a simplified procedure, the main thing is to maintain a balance between a timely resolution of the case, simplification of procedural actions and proper consideration of the case, and a fair judgment.

During its existence, since 2007 the European Small Claims Procedure has reduced the term of consideration of small cases with a foreign element from 2.5 years to 5 months, which shows the true effectiveness and important value of this mechanism.⁹

2 Jurisdiction

For the purpose of applying the Regulation (EC) No. 861/2007, the jurisdiction of the court is determined in accordance with the Article 25 (1). It is up to the European Union Member State to determine which courts in the country have jurisdiction to conduct proceedings under the European Small Claims Procedure. In the Slovak Republic, these are the courts of the first instance – the district courts (in Slovak okresné sudy).¹⁰

The Regulation (EC) No. 861/2007 does not contain a provision on the jurisdiction, i.e. determination to which court the claim should be filed. However, Item 4 in Annex 1 states that the court has jurisdiction under the Regulation (EU) No. 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on Jurisdiction and the Recogni-

⁷ See FERRARI, F. The Judgment on Facts in Italian Summary Proceedings. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Truth and Efficiency in Civil Litigation: Fundamental Aspects of Fact-finding and Evidence-taking in a Comparative Context*. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2012, pp. 59-80. *Ius Commune Europaeum*, no. 111. ISBN 978-1-78068-133-7.

⁸ See LAVICKÝ, P., E. DOBROVOLNÁ, R. DÁVID, M. HRDLÍČKA, R. CHALUPA and T. PONDÍKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2014. 268 p. *Acta Universitatis Brunensis: Iuridica*, no. 499. ISBN 978-80-210-7601-3.

⁹ See *Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu*. In: *SlovenskyExporter.sk* [online]. 2017-07-14 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://www.slovenskyexporter.sk/2017/07/14/europske-konanie-vo-veciach-s-nizkou-hodnotou-sporu/>.

¹⁰ See *Informácia Slovenskej republiky podľa článku 25 nariadenia Rady (ES) č. 861/2007 z 11. 07. 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu*. In: *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky* [online]. 2021 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-služby/Medzinarodne-pravo/Justicna%20spolupraca%20v%20obcianskych%20a%20obchodnych%20veciach/Prame-ne%20prava/Pravne%20predpisy%20Európskej%20unie/Notifikacia-ku-konaniu-vo-veci-s-nizkou-hodnotou-asp.x>.

tion and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. Subject to this Regulation, persons domiciled in a European Union Member State shall, whatever their nationality, be sued in the courts of that Member State. Persons who are not nationals of the European Union Member State in which they are domiciled shall be governed by the rules of jurisdiction applicable to the nationals of that Member State.¹¹ As a general rule, the principle of “*actor sequitur forum rei*” applies. An important exception applies to consumers who in many cases are given the choice to sue their national courts.¹²

Determining the correct jurisdiction is one element of a speedy resolution of a case and, therefore, the international element complicates the issue. It can be problematic for an ordinary citizen without legal knowledge. For instance, in the Slovak Republic, if the dispute or the case does not fall within the jurisdiction of the court of the Slovak Republic, the court shall immediately stop the proceedings.¹³ This situation was present in the Decision of the District Court of Bratislava I of 23 September 2020 in the case No. 32Cb/80/2019. In this small case, the court stayed the proceedings due to the lack of jurisdiction, as a fact which gave rise to the right to compensation for an unjust enrichment that occurred in the Czech Republic.¹⁴

3 Filing a claim

In accordance with the Article 19 of the Regulation (EC) No. 861/2007, subject to the provisions of this Regulation, the European Small Claims Procedure shall be governed by the procedural law of the European Union Member State in which the procedure is conducted. In the Slovak Republic, procedural issues not covered by the Regulation (EC) No. 861/2007 are governed by the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak

¹¹ See *Regulation (EU) No. 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters*. OJ EU L 351, 2012-12-20, pp. 1-32.

¹² See CORTÉS, P. The Need for Synergies in Judicial Cooperation and Dispute Resolution: Changes in the European Small Claims Procedure. In: B. HESS and X. E. KRAMER, eds. *From Common Rules to Best Practices in European Civil Procedure* [online]. 1st ed. Baden-Baden: Nomos, 2017, pp. 379-402 [cit. 2021-04-22]. Studies of the Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedural Law, no. 8. ISBN 978-3-8452-8521-4. Available at: <https://doi.org/10.5771/9783845285214-379>.

¹³ See *Act No. 160/2015 Coll. on the Contentious Civil Procedure Code, as amended* [Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov].

¹⁴ See *Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 32Cb/80/2019* [2020-09-23].

Republic (in Slovak Civilný sporový poriadok).¹⁵ However, the Regulation (EC) No. 861/2007 does not specify the limits of the application of the national law. It may have been done on purpose, as each country has its own unique judicial system and procedure. It is quite difficult to adapt one regulation to the peculiarities of the judicial processes of each European Union Member State.

The Regulation (EC) No. 861/2007 clearly states the procedure for submitting documents in the appropriate forms and the deadlines for their submissions. The procedure is initiated by the claimant who fills in the relevant form A of Annex I of the Regulation (EC) No. 861/2007 and sends it to the competent court by the means of communication available in the relevant European Union Member State. The Slovak Republic, like other European Union Member States, notified the European Union Commission by 1 January 2008 of the means of communication. According to § 125 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, the application can be submitted in writing, electronically, or on paper (i.e. the application can be submitted electronically, in person, or by mail).¹⁶ The forms are available in all the official European Union languages at the European Judicial Atlas and may be filled out online.¹⁷ Such forms are available also on the official websites of the European Union Member States. In Slovakia, in particular, the electronic form can be filled directly from the website of the Ministry of Justice of the Slovak Republic or the Central Government Portal. However, these forms can only be completed in Slovak and the person must log into the system and use an electronic signature or an electronic seal.¹⁸

The claim form should contain a description of the evidence supporting the claim and, where appropriate, the claimant should attach to the

¹⁵ See JÚDOVÁ, E. and M. TYROLOVÁ. New Types of European Civil Proceedings in the Slovak Republic. In: R. DÁVID, J. NECKÁŘ, M. ORGONÍK, D. SEHNÁLEK, J. TAUCHEN and J. VALDHANS, eds. *Europeanization of the National Law, the Lisbon Treaty and Some Other Legal Issues* [CD-ROM]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, 2008, pp. 53-60. Acta Universitatis Brunensis: Iuridica, no. 331. ISBN 978-80-210-4630-6.

¹⁶ See *Act No. 160/2015 Coll. on the Contentious Civil Procedure Code, as amended* [Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov].

¹⁷ See KRÄMER, X. E. Small Claim, Simple Recovery? The European Small Claims Procedure and Its Implementation in the Member States. *ERA Forum* [online]. 2011, vol. 12, no. 1, p. 121 [cit. 2021-04-22]. ISSN 1863-9038. Available at: <https://doi.org/10.1007/s12027-011-0190-3>.

¹⁸ See Starting the Small Claim Procedure from the Civil Perspective. In: *Slovensko.sk* [online]. 2021-02-22 [cit. 2021-04-22]. Available at: https://www.slovensko.sk/en/life-situation/life-situation/_starting-the-small-claim-proce/.

application any relevant supporting documents, which will significantly expedite the court's consideration of the case. However, as the participation of a lawyer is not mandatory in the European Small Claims Procedure, a claimant who does not have the relevant legal knowledge and skills may not provide all the important details of the subject matter of the dispute. If the court deems it necessary to obtain more information, it will ask the claimant to fill in form B. Within 14 days of receiving the filled form by the court from the claimant, the court sends a copy of these documents with the answer form C¹⁹ to the defendant. The defendant has 30 days to complete and to submit to the court a response form C. After the court receives the defendant's answer, it sends the answer to the claimant within 14 days. The claimant shall have 30 days to respond to any counterclaim.²⁰

The introduction of time limits for the submission of forms in the Regulation (EC) No. 861/2007 is an important measure to ensure that the case is actually dealt with in a short period of time. In this situation, the short period of consideration of the case due to the insignificance of the case will comply with the principle of consideration of the case within a reasonable time. However, as an exception, the Regulation (EC) No. 861/2007 gives the court the right in an exceptional situation to extend the relevant time limits for the protection of the rights of a party to the dispute.

4 Language of the proceedings

The form of the claim, the response, any counterclaim, any response to the counterclaim, and any description of the relevant supporting documents shall be submitted in the language or one of the languages of the court.²¹ Accordingly, the acceptable language of the proceedings under the European Small Claims Procedure in Slovakia is Slovak. However, due to the presence of a cross-border element, such a rule may violate the principle of equality of arms, as the Slovak language may not be under-

¹⁹ See Annex III of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

²⁰ See Article 5 of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

²¹ See Article 6 of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

stood by one party to the dispute. According to § 155 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, everyone has the right to be heard in court in his/her native language or in a language that the person understands. The court must provide equal opportunities for the parties to the realization of their rights.

If a party to the proceedings does not understand some aspects of the proceedings due to the lack of knowledge of the language of the court, that party will suffer from the disproportionate principle of equality of arms. Each party has equal opportunities to present its case and evidence on equal terms. This should not put the party in a losing or unequal position.²² The Regulation (EC) No. 861/2007 protects a party in court in this matter only by refusing to obtain procedural documents. The party to the dispute shall have the right to refuse to receive documents sent by the court if it does not understand the language of the documents or the document is written in a non-official language of the European Union Member State to which the document is addressed. In such a situation, the court informs one of the parties (who submitted the relevant document to the court) that it is necessary to translate this document.²³ Under such conditions, the time duration of the proceedings in small cases increases. This violates the purpose of the simplified procedure, which is intended to consider the case without undue delay.

Elena Alina Ontanu and Ekaterina Pannebakker stated in their work that it was more appropriate to state in the Regulation (EC) No. 861/2007 that the document sent to the court must be written or translated into the language of the court proceedings and the document sent to the party must be in a language understood by the receiving party or in an official language of the European Union Member State to where the document is sent.²⁴ This will reduce the time of the procedure and the possi-

²² See SILVESTRI, E. Lost in Translation? Language Differences and Their Impact on Evidence-taking in Litigation. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Evidence in Contemporary Civil Procedure: Fundamental Issues in a Comparative Perspective* [online]. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2015, pp. 125-135 [cit. 2021-04-22]. Ius Commune Europaeum, no. 139. ISBN 978-1-78068-525-0. Available at: <https://doi.org/10.1017/9781780685250.008>.

²³ See Article 6 of the *Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

²⁴ See ONTANU, E. A. and E. PANNEBAKKER. Tackling Language Obstacles in Cross-border Litigation: The European Order for Payment and the European Small Claims Procedure

ble manipulation of one of the parties, which may intentionally delay the case by refusing to receive the documents. In contrast, the court costs are rising due to the translation of the documents. Perhaps, more attention should be paid to the development of electronic forms. Electronic versions of the forms of the Regulation (EC) No. 861/2007 (statement, answer) could contain the function of simultaneous translation of the relevant document into the desired language of the court or the language of the opposing party.²⁵

5 Parties to the European Small Claims Procedure

The Regulation (EC) No. 861/2007 does not disclose the notion of the parties to these proceedings, but only covers the notion of the claimant and the defendant. A special feature of the parties to the European Small Claims Procedure is that at least one of the parties is domiciled or habitually resident in a European Union Member State other than the Member State of the court. Otherwise (if the parties reside in the court district), the case should be dealt with under the national judicial mechanism.

Uncertainty of the parties may cause some misunderstandings. For example, in the case of *ZSE Energia vs. RG, ZSE Energia*,²⁶ established in Bratislava (the Slovak Republic), filed a lawsuit as Claimant 1 under the European Small Claims Procedure. However, in this form, ZSE Energia CZ, established in the Czech Republic, was indicated as Claimant 2, but subsequently changed its status to an Intervener in accordance with § 81 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic. Thus, it is not a question of a plurality of claimants with a claim against one defendant, which is allowed in small cases, such as the case of reimbursement of the plaintiffs in the amount of 500 EUR due to the flight delay.²⁷

In the Article 60 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, the term “parties to the proceedings” refers to the claimant

Approach. *Erasmus Law Review* [online]. 2012, vol. 5, no. 3, pp. 169-186 [cit. 2021-04-22]. ISSN 2210-2671. Available at: <https://doi.org/10.5553/elr221026712012005003004>.

²⁵ See TULIBACKA, M., M. SANZ and R. BLOMEYER. *Common Minimum Standards of Civil Procedure: European Added Value Assessment: Annex I* [online]. 1st ed. Brussels: European Parliament, European Parliamentary Research Service, 2016. 107 p. [cit. 2021-04-22]. ISBN 978-92-823-9335-2. Available at: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/105660/EPRS_CIVIL_PROCEDURE.pdf.

²⁶ See *Case of ZSE Energia, a.s. v. RG* [2018-11-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2018, C-627/17.

²⁷ See *Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 6Csp/106/2018* [2019-04-05].

(in Slovak žalobca) and the defendant (in Slovak žalovaný). However, if a third party interferes in the European Small Claims Procedure, what should the court do in such a situation? After all, the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic in § 81 stipulates that a person who has a legitimate interest in a result of resolving the case participates in the case together with the claimant or the defendant. In the case of ZSE Energia vs. RG, the competent district court decided to stay the proceedings and to refer the resulting questions to the Court of Justice of the European Union for a preliminary ruling. The Court of Justice of the European Union answered quite reasonably that the concept of “parties” covers solely the applicant and the defendant in the main proceedings, in which the claimant and the defendant have their domicile or their habitual residence in the same European Union Member State as the court or tribunal seized, which does not come within the scope of the Regulation (EC) No. 861/2007.²⁸ This assessment is confirmed by the purpose of the Regulation (EC) No. 861/2007. The Article 1 of the Regulation (EC) No. 861/2007 emphasizes the fact that the purpose of the European Small Claims Procedure, which is optional, is threefold. Its purpose is to make resolving small claims in cross-border cases easier and faster while reducing costs. However, such a goal cannot be achieved if the established procedure involves the participation of a third party, for example, an intervener.

In fact, in the case of ZSE Energia vs. RG, the interference was made with the aim of using the European procedure, not the national one. However, such actions run counter to the purpose of simplified proceedings in small cases. For example, from the point of view of the German law, an arbitrary trial is inadmissible if it is conducted only in order to use the European Small Claims Procedure.²⁹

However, in another case, which was considered under the European Small Claims Procedure, the court granted leave to the Consumer Protection Association (in Slovak Spolok právnej ochrany spotrebiteľa) to intervene on the defendant’s side. In an explanatory note, the court noted that the European Small Claims Procedure is governed by the Regulation (EC) No. 861/2007, while what is not provided for by the Regulation (EC)

²⁸ See *Case of ZSE Energia, a.s. v. RG* [2018-11-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2018, C-627/17.

²⁹ See EICHEL, F. Zur Rolle des Streithelfers bei der Begründung grenzüberschreitender Sachverhalte als Voraussetzung Europäischen Zivilverfahrensrechts. *IPRax – Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*. 2020, Jg. 40, Nr. 1, pp. 7-12, ISSN 0720-6585.

No. 861/2007 is governed by the procedural law of the European Union Member State in which the proceedings are taking place.³⁰ Thus, the two cases with an intervener have different consequences. It is possible that the court made a decision and decided for what purpose the intervention was made. However, interference may complicate proceedings, which, in turn, may undermine the real purpose of the European Small Claims Procedure – simple and expeditious trial without undue procedural steps and costs.

6 Consideration of the case

According to the Regulation (EC) No. 861/2007, within 30 days when the court has received a response from the defendant or the claimant, the court may take the following actions: make a judgment; request from the parties the necessary information; take evidence in accordance with the Article 9 of the Regulation (EC) No. 861/2007; summon the parties to an oral hearing, which must take place within 30 days of the summons.

The easier the case, the less procedural action should be taken by the court and by the parties and the sooner the court will make a judgment. Courts need to resolve a small case quickly, but within a reasonable time if the case is easy to resolve – it is considered in writing, based on the available materials in the case.³¹ Most cases are indeed insignificant and simple due to their claims and the claims are supported by relevant evidence – for example, in such cases as a lawsuit in the amount of 500 EUR for a delayed flight,³² a claim for 580 EUR of loss of luggage,³³ or a lawsuit in the amount of 321 EUR for undelivered goods (an undelivered mobile phone).³⁴

If the defendant does not protest the claimant's application and is passive in the trial, the court applies the national law and bases its decision on the facts alleged by the claimant. According to § 151 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, party's facts that

³⁰ See *Decision of the Supreme Court of the Slovak Republic Ref. No. 4XObdo/21/2017* [2017-09-29].

³¹ See NIEMI-KIESILÄINEN, J. Efficiency and Justice in Procedural Reforms: The Rise and Fall of the Oral Hearing. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Civil Justice between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ*, 1st ed. Antwerp: Intersentia, 2008, pp. 29-45. *Ius Commune Europaeum*, no. 74. ISBN 978-90-5095-802-8.

³² See *Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 6Csp/106/2018* [2019-04-05].

³³ See *Decision of the District Court of Bratislava V Ref. No. 56C/71/2017* [2019-03-13].

³⁴ See *Decision of the District Court of Bratislava III Ref. No. 60C/40/2019* [2019-11-20].

are not protested by the opposing party are considered indisputable. The court also examines whether the applicant's arguments are substantiated. It should be noted that defendants in small cases do not always respond to the court's proposal and instructions to comment on the claim. In this situation, the court is guided by the Regulation (EC) No. 861/2007, Article 7, and the national law, in accordance with § 273 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic. The court may, even without appointing a hearing in court, make a judgment if the defendant without good reason did not provide written explanations, arguments, facts at the request of the court within a certain period and the defendant was warned of the consequences of non-performance of these actions. Thus, the court makes judgment by default, as it took place in the decision of the District Court of Bratislava 1 from 19 September 2019³⁵ and in the decision of the District Court of Bratislava 1 from 5 April 2019.³⁶

The court shall appoint an oral hearing if it deems it necessary for consideration of the case or if one of the parties so requests. At the same time, it ensures the principle of being heard in court. The court may reject such a request of a party if it considers that in the circumstances of the case an oral hearing is clearly not necessary for a fair trial. If the court has appointed an oral hearing, priority is given to hearing the case via video conference, with minimal time and money losses for the parties. In considering the case, the court will use the simplest and least burdensome methods of obtaining the evidence.

In the European Small Claims Procedure, representation by lawyers is not mandatory, which saves money and increases access to justice in small cases. However, in consumer disputes, where consumers are mostly not represented by lawyers and sellers or companies hire legal professionals, this can lead to a violation of the principle of equality of arms if appropriate precautions are not put in place.³⁷ Such a balance provides for an active participation of the judge in the case. In addition, in such

³⁵ See *Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 18Csp/58/2018* [2019-09-19].

³⁶ See *Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 6Csp/106/2018* [2019-04-05].

³⁷ See CORTÉS, P. The Need for Synergies in Judicial Cooperation and Dispute Resolution: Changes in the European Small Claims Procedure. In: B. HESS and X. E. KRAMER, eds. *From Common Rules to Best Practices in European Civil Procedure* [online]. 1st ed. Baden-Baden: Nomos, 2017, pp. 379-402 [cit. 2021-04-22]. Studies of the Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedural Law, no. 8. ISBN 978-3-8452-8521-4. Available at: <https://doi.org/10.5771/9783845285214-379>.

proceedings, the court must play a key role in achieving the objectives of simplified proceedings and properly apply the national law. The court gives a wide range of control over the case, including the right to decide whether to hold an oral hearing, and the means of gathering evidence. In general, the judge becomes responsible not only for the formal course of the process, but also for the content of the process, in order to find the material truth; the judge ceases to be passive, giving questions and instructions.

As noted earlier, what is not regulated by the European Union Regulation (EC) No. 861/2007 is governed by the national law. For example, the Regulation (EC) No. 861/2007 does not specify the possibility of withdrawing the claim by the claimant, as it was in the decision of the District Court of Bratislava II from 30 July 2020.³⁸ In the above-stated case, the claimant first initiated proceedings under the European Small Claims Procedure and later filed an application for withdrawal of the claim and asked the court to stay the proceedings and did not demand costs from the one party. The claimant justified the rejection of the claim on the grounds that a settlement agreement had been concluded between the claimant and the defendants. Thus, the court was guided by § 144 and § 145 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, on the basis of which the claimant may withdraw the claim and if the claim is withdrawn in full, the court suspends the proceedings.

7 Judgment and costs of the proceedings

The court makes a judgment within 30 days from the date of oral hearing or receipt by the court of all necessary information (if the case was considered in writing). According to § 219 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, if the case was considered in writing proceedings, the court must announce the place and time of the public announcement of the judgment on the court's official notice board and on the website of the competent court at least five days in advance.

In the judgment, in addition to resolving the case on the merits, the court decides on the costs of the proceedings. According to the Article 16 of the Regulation (EC) No. 861/2007, the losing party bears the legal costs, but the court should not award the winning party costs that are unnecessary or incompatible with the claim. This question is a matter for the national law of the European Union Member State whose court heard

³⁸ See *Decision of the District Court of Bratislava II Ref. No. 18Csp/121/2018* [2020-07-30].

the case. Pursuant to § 255 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, the court decides to pay the legal costs of the party depending on the success of the case. Simplified proceedings serve the purpose of maintaining a balance of costs. If it is not apparent from the case file that the successful applicant has not incurred any costs, the defendant's reimbursed costs are EUR 0. "*Impossibile nulla obligatio est*" – the impossible cannot be imputed as an obligation.³⁹ The decision of the Supreme Court of the Slovak Republic No. 6 Cdo 5/2017 of 25 January 2017 states that "the principle of the reasonableness of the law (the principle of a "common sense"), which protects the value of rationality, is derived from the idea of the rule of law within the meaning of the Article 1 (1) of the Constitution of the Slovak Republic, and the principle of efficiency, such interpretation, and application of the provisions of § 262 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic (when the court accepts the right to reimbursement of the court costs)."⁴⁰ Excessive legal costs are an imbalance that undermines the effectiveness of the European Small Claims Procedure and lowers the credibility of national justice and the efficiency of justice in general.

8 Review of the judgment

There are two ways to appeal against a judgment taken under the European Small Claims Procedure.

The first way is to review it in accordance with the Regulation (EC) No. 861/2007, which still leaves the elements of protection for the party. Pursuant to the Article 18 of the Regulation (EC) No. 861/2007, a defendant who did not enter an appearance shall be entitled to apply for a review of the judgment to the court that gave the judgment if the defendant has not been served with the claim form or summoned to a court hearing or he/she did not have enough time to protect himself/herself. In addition, the Regulation (EC) No. 861/2007 provides for the right to appeal if the defendant was prevented from contesting the claim by reason of force majeure or due to the extraordinary circumstances, without any fault on his/her part. The application for a review can be submitted within 30 days from the moment when the defendant has read the content of the court's decision.

³⁹ See Formula of the Roman civil law – "Digests" L, 17, 185.

⁴⁰ See *Decision of the Supreme Court of the Slovak Republic Ref. No. 6 Cdo 5/2017* [2017-01-25].

The second way is to appeal in accordance with the national law of the court that has given the judgment. The law of the Slovak Republic allows for the possibility of appealing a judgment rendered under the European Small Claims Procedure. Pursuant to § 362 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic, an appeal may be filed within 15 days of the moment the judgment was given. In addition to the general filing requirements (§ 127 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic), the appeal must state against which judgment it is directed, to what extent it is appealed, for what reasons the decision is considered incorrect (grounds of appeal), and what the claimant requires. The Article 365 of the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic provides much broader grounds for lodging an appeal than the Regulation (EC) No. 861/2007, including:

- ✚ a non-compliance with procedural conditions;
- ✚ due to an incorrect procedure, the court did not allow the party to exercise its procedural rights to the extent that the right to a fair trial was violated;
- ✚ the court decision was given by a dismissed judge or a wrong composition of the court;
- ✚ a defect in the procedure occurred that led to an incorrect resolution of the case;
- ✚ the court of the first instance did not present the proposed evidence, which is necessary to establish the facts;
- ✚ the court of the first instance made incorrect conclusions on the basis of the presented evidence;
- ✚ the established facts are not confirmed, because other means of procedural protection or other means of procedural attack, which were not used, are admissible;
- ✚ the judgment of the court of the first instance is based on an incorrect assessment of the case.

The Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic prohibits the use of procedural objections that were not used in the court of the first instance, except for objections concerning: procedural time limits; incorrect composition of the court or removal of a judge; it must be proved by them that during the trial, there were defects that could lead to an incorrect decision; the appellant could not refer to the objection in

the court of the first instance without his/her fault.⁴¹ Thus, the possibility of appealing a court decision in the European Small Claims Procedure under two mechanisms – enshrined in the Regulation (EC) No. 861/2007 and the national law, which guarantees the protection of the defendant from an unfair decision, if any, seems positive.

9 Execution of the judgment

A decision taken under the European Small Claims Procedure is recognized and enforced in other European Union countries (except Denmark) without the need for a declaration of enforcement. The enforcement procedure will be governed by the law and procedures of the country in which the decision is to be enforced.⁴²

The issue of execution of a judgment is regulated in the Slovak Republic by the Act No. 233/1995 Coll. on Bailiffs and Execution Activities (Execution Rules) and on Amendments to Certain Laws.⁴³ If the debtor voluntarily fails to comply with the decision to be enforced, the creditor may file a request for enforcement in accordance with special legal regulations.

Although enforcement of a judgment in the European Small Claims Procedure was left to the national rules of the European Union Member States, the Regulation (EC) No. 861/2007 established some minimum rules for enforcement, due to the different legislations of the European Union Member States. The person requesting enforcement of a decision must provide the competent authorities with a copy of the judgment and a certificate issued by the court that issued the judgment, using form D, in accordance with Annex 4.⁴⁴ This certificate must be translated into the language of execution, if necessary. The content of form D shall be trans-

⁴¹ See Article 366 of the Act No. 160/2015 Coll. on the Contentious Civil Procedure Code, as amended [Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov].

⁴² See IATRIDOU, D. European Union: European Small Claims Procedure. In: *Mondaq* [online]. 2020-02-24 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://www.mondaq.com/cyprus/trials-appeals-compensation/896972/european-small-claims-procedure>.

⁴³ See Act No. 233/1995 Coll. on Bailiffs and Execution Activities (Execution Rules) and on Amendments to Certain Laws, as amended [Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov].

⁴⁴ See Article 21 of the Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

lated by a qualified person in one of the European Union Member States. Within the Slovak legal system, an official translation may be made only by a natural person or a legal entity authorized by the State to carry out this activity, in accordance with the Act No. 382/2004 Coll. on Experts, Translators, and Interpreters and on Amendments to Certain Laws.⁴⁵

Conclusions

The European Small Claims Procedure has indeed proved to be the best, with achieving significant and rapid success in small cases with an international element. The adoption of the Regulation (EC) No. 861/2007 is a major step in the development of the civil process in the European Union. Slovakia has taken a significant step in the use of the mentioned procedure by the local courts and the national legislation is well suited to issues not covered by the Regulation (EC) No. 861/2007, including some procedural aspects, such as suspension of proceedings, passivity of the respondent to a court request, and national appeal procedure.

However, there are language problems present. It is advisable to amend the Regulation (EC) No. 861/2007 with a provision which would oblige a party to immediately translate the court documents into the language of the court and the language of the other party, which would significantly save time as the key element of the European Small Claims Procedure.

In addition, in our opinion, the participation of third parties in small proceedings is impractical, except in cases where such persons can assist to resolve the case more quickly and more easily. Interventions usually complicate the proceedings, as such persons may also take procedural steps, submit their written opinions or petitions. Such actions of an intervener may delay and complicate the consideration of the case, which is an obstacle to the realization of the purpose of simplified proceedings.

It is important to emphasize the active participation of the court in the case, which should be welcomed in simplified proceedings, because in such cases representation by lawyers is not mandatory and the parties, especially consumers who oppose certain companies (usually working only with lawyers), are less protected.

⁴⁵ See *Act No. 382/2004 Coll. on Experts, Translators, and Interpreters and on Amendments to Certain Laws, as amended* [Zákon č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

A positive aspect presents also the possibility of appealing against a court decision rendered in the European Small Claims Procedure, which is allowed by the Contentious Civil Procedure Code of the Slovak Republic. The national legislation of Slovakia contains more grounds for reviewing such court decisions. This means a double protection for the party, including the rules of the Regulation (EC) No. 861/2007.

References

Act No. 160/2015 Coll. on the Contentious Civil Procedure Code, as amended [Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov].

Act No. 233/1995 Coll. on Bailiffs and Execution Activities (Execution Rules) and on Amendments to Certain Laws, as amended [Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov].

Act No. 382/2004 Coll. on Experts, Translators, and Interpreters and on Amendments to Certain Laws, as amended [Zákon č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

Act No. 460/1992 Coll. Constitution of the Slovak Republic, as amended.

BLOEMINK, R., S. P. W. van DOOREN, L. I. M. ENTJES, S. A. H. van GOMPEL and F. FERNHOUT. Immediate Judgments in Civil Proceedings in the Netherlands – An Experiment. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Truth and Efficiency in Civil Litigation: Fundamental Aspects of Fact-finding and Evidence-taking in a Comparative Context*. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2012, pp.391-400. Ius Commune Europaeum, no. 111. ISBN 978-1-78068-133-7.

Case of ZSE Energia, a.s. v. RG [2018-11-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2018, C-627/17.

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [European Convention on Human Rights].

CORTÉS, P. The Need for Synergies in Judicial Cooperation and Dispute Resolution: Changes in the European Small Claims Procedure. In: B. HESS and X. E. KRAMER, eds. *From Common Rules to Best Practices in European Civil Procedure* [online]. 1st ed. Baden-Baden: Nomos, 2017,

pp. 379-402 [cit. 2021-04-22]. Studies of the Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedural Law, no. 8. ISBN 978-3-8452-8521-4. Available at: <https://doi.org/10.5771/9783845285214-379>.

Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 6Csp/106/2018 [2019-04-05].

Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 18Csp/58/2018 [2019-09-19].

Decision of the District Court of Bratislava I Ref. No. 32Cb/80/2019 [2020-09-23].

Decision of the District Court of Bratislava II Ref. No. 18Csp/121/2018 [2020-07-30].

Decision of the District Court of Bratislava III Ref. No. 60C/40/2019 [2019-11-20].

Decision of the District Court of Bratislava V Ref. No. 56C/71/2017 [2019-03-13].

Decision of the Supreme Court of the Slovak Republic Ref. No. 4XObdo/21/2017 [2017-09-29].

Decision of the Supreme Court of the Slovak Republic Ref. No. 6 Cdo 5/2017 [2017-01-25].

EICHEL, F. Zur Rolle des Streithelfers bei der Begründung grenzüberschreitender Sachverhalte als Voraussetzung Europäischen Zivilverfahrensrechts. *IPRax – Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*. 2020, Jg. 40, Nr. 1, pp. 7-12, ISSN 0720-6585.

Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. In: *Slovensky Exporter.sk* [online]. 2017-07-14 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://www.slovenskyexporter.sk/2017/07/14/europske-konanie-vo-veciach-s-nizkou-hodnotou-sporu/>.

FERRARI, F. The Judgment on Facts in Italian Summary Proceedings. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Truth and Efficiency in Civil Litigation: Fundamental Aspects of Fact-finding and Evidence-taking in a Comparative Context*. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2012, pp. 59-80. *Ius Commune Europaeum*, no. 111. ISBN 978-1-78068-133-7.

IATRIDOU, D. European Union: European Small Claims Procedure. In: *Mondaq* [online]. 2020-02-24 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://>

www.mondaq.com/cyprus/trials-appeals-compensation/896972/european-small-claims-procedure.

Informácia Slovenskej republiky podľa článku 25 nariadenia Rady (ES) č. 861/2007 z 11. 07. 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. In: *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky* [online]. 2021 [cit. 2021-04-22]. Available at: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Medzinarodne-pravo/Justicna%20spolupraca%20v%20obcianskych%20a%20obchodnych%20veciach/Pramene%20prava/Pravne%20predpisy%20Europskej%20unie/Notifikacia-ku-konaniu-vo-veci-s-nizkou-hodnotou-.aspx>.

JÚDOVÁ, E. and M. TYROLOVÁ. New Types of European Civil Proceedings in the Slovak Republic. In: R. DÁVID, J. NECKÁŘ, M. ORGONÍK, D. SEHNÁLEK, J. TAUCHEN and J. VALDHANS, eds. *Europeanization of the National Law, the Lisbon Treaty and Some Other Legal Issues* [CD-ROM]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, 2008, pp. 53-60. Acta Universitatis Brunensis: Iuridica, no. 331. ISBN 978-80-210-4630-6.

KRAMER, X. E. Small Claim, Simple Recovery? The European Small Claims Procedure and Its Implementation in the Member States. *ERA Forum* [online]. 2011, vol. 12, no. 1, pp. 119-133 [cit. 2021-04-22]. ISSN 1863-9038. Available at: <https://doi.org/10.1007/s12027-011-0190-3>.

LAVICKÝ, P., E. DOBROVOLNÁ, R. DÁVID, M. HRDLIČKA, R. CHALUPA and T. PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2014. 268 p. Acta Universitatis Brunensis: Iuridica, no. 499. ISBN 978-80-210-7601-3.

NIEMI-KIESILÄINEN, J. Efficiency and Justice in Procedural Reforms: The Rise and Fall of the Oral Hearing. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Civil Justice between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ*. 1st ed. Antwerp: Intersentia, 2008, pp. 29-45. Ius Commune Europaeum, no. 74. ISBN 978-90-5095-802-8.

ONTANU, E. A. and E. PANNEBAKKER. Tackling Language Obstacles in Cross-border Litigation: The European Order for Payment and the European Small Claims Procedure Approach. *Erasmus Law Review* [online]. 2012, vol. 5, no. 3, pp. 169-186 [cit. 2021-04-22]. ISSN 2210-

2671. Available at: <https://doi.org/10.5553/elr221026712012005003004>.

Regulation (EC) No. 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for Uncontested Claims. OJ EU L 143, 2004-04-30, pp. 15-39.

Regulation (EC) No. 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure. OJ EU L 199, 2007-07-31, pp. 1-32.

Regulation (EC) No. 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European Order for Payment Procedure. OJ EU L 399, 2006-12-30, pp. 1-32.

Regulation (EU) No. 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. OJ EU L 351, 2012-12-20, pp. 1-32.


Resolution No. (78) 8 on Legal Aid and Advice [adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 2 March 1978].

SILVESTRI, E. Lost in Translation? Language Differences and Their Impact on Evidence-taking in Litigation. In: C. H. van RHEE and A. UZELAC, eds. *Evidence in Contemporary Civil Procedure: Fundamental Issues in a Comparative Perspective* [online]. 1st ed. Cambridge: Intersentia, 2015, pp. 125-135 [cit. 2021-04-22]. *Ius Commune Europaeum*, no. 139. ISBN 978-1-78068-525-0. Available at: <https://doi.org/10.1017/9781780685250.008>.

Starting the Small Claim Procedure from the Civil Perspective. In: *Slovensko.sk* [online]. 2021-02-22 [cit. 2021-04-22]. Available at: https://www.slovensko.sk/en/life-situation/life-situation/_starting-the-small-claim-proce/.

TULIBACKA, M., M. SANZ and R. BLOMEYER. *Common Minimum Standards of Civil Procedure: European Added Value Assessment: Annex I* [online]. 1st ed. Brussels: European Parliament, European Parliamentary Research Service, 2016. 107 p. [cit. 2021-04-22]. ISBN 978-92-823-9335-2. Available at: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/105660/EPRS_CIVIL_PROCEDURE.pdf.

Mykola Mykhailovych Ostapiak, LL.M.

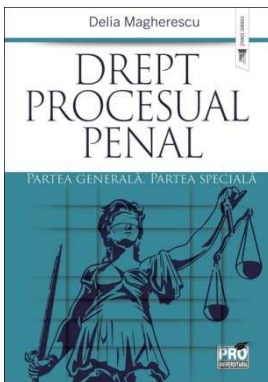
Educational-scientific Institute of Law
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Shevchenko St. 44 A
76018 Ivano-Frankivsk
Ukraine
mykola.ostapiak@pnu.edu.ua
 <https://orcid.org/0000-0003-2224-6055>

Magherescu, Delia:
Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială
[Criminal Procedure Law: General Part: Special Part].
București: Pro Universitaria, 2020. 412 p.
ISBN 978-606-26-1267-2

Djulieta Vasiloj

Abstract: *Reviewing the publication Magherescu, Delia: Criminal Procedure Law: General Part: Special Part, a significant legal education instrument addressed to those who might be interested in deepening their knowledge in the field of the criminal justice system of Romania.*

Key Words: *Review; Scientific Publication; Criminal Law; Criminal Procedure Law; Criminal Proceedings; Ordinary Criminal Procedure; Special Criminal Procedure; Romania.*



Understanding legal provisions which regulate the organization of judicial activities of both investigation bodies and courts of law in criminal matters as well as the development of the criminal proceedings in the framework, terms and procedures provided by the Code of Criminal Procedure means imperatives for the practitioners in the field of judiciary. Equally, such rules of the criminal proceedings should be deepened by students of the faculties of law, in order for them to advance their own principles, opinions and ideas, argued scientifically, that must conduct to a better application of the procedural norms in practice in the future.

The widespread area of criminal procedure law creates, in such circumstances, the possibility for a future practitioner who will practise as a lawyer to evaluate the theses stated by the legislator, to comment pertinently the jurisprudence provided in this field as well as to explain the own theories, with reference to the legal doctrine. In order to achieve these perspectives, first of all, the lawyers need legal instruments of

criminal procedure law which help them to emphasize the entire institutions, procedures and legal rules in criminal matters. As for experts of law, a grounded knowledge in the field of the criminal proceedings is very necessary and assures them a successful career for the future. In this way, the new publication of the Criminal Procedure Law is devoted as an educational tool to support the students in their activities within the faculties of law as well as their specialization in legal sciences. The presented university publication, being at the first edition, was published in year 2020 in Bucharest, Romania, and is structured into the General Part and the Special Part, each of them being divided into several chapters as well.

The 1st Chapter is devoted to the basic notions of the criminal proceedings, giving the readers aspects regarding the features of criminal procedure law, such as the *autonomy*, *publicity* and *unity*, which characterize this legal science across the entire judicial activities. A unique definition provided for the criminal procedure law is, in fact, impossible, due to the fact that the theoreticians specializing in criminal procedure law have their own arguments which converge to the provisions of the Romanian Code of Criminal Procedure. Thus, it is admitted one of the most relevant definitions of the criminal proceedings, which states that it is a complex activity carried out by several judicial bodies, which has as the main purpose discovering crimes and perpetrators in such a manner that all of them to be under the criminal liability in accordance with the guilt provided by the criminal law. Therefore, such a unique definition provided for the criminal proceedings cannot cover all aspects that the complex activities of a so ample concept achieve. For this reason, the interpretation of the criminal procedure rules, regulated by the Code of Criminal Procedure, occurs. Moreover, the legislator does not provide a substantive definition of the criminal proceedings, but just specifies who may exercise these activities according to the Articles 1, 7 and 10 of the Code of Criminal Procedure as well as the procedural acts that may also be carried out during the criminal proceedings.

Within the 2nd Chapter, both criminal action and civil action of the criminal proceedings are explained. The legal background of promoting and exercising criminal action is given by committing crimes. Any infringement of the rules of substantive criminal law means a violation of the social relations protected by the criminal law, so that the judicial bodies have the main duty to identify perpetrators in purpose for them to proceed in starting formalities of exercising criminal action. Equally,

whether the perpetrators have produced material damages or moral damages regarding the victims of crime those would like to be involved as a civil party in the criminal proceedings – then they have two legal possibilities, either choosing to claim damages during the criminal proceedings in terms and conditions stipulated by the Articles 19 – 25 of the Code of Criminal Procedure, or introducing civil action within the civil court of law in purpose to obtain compensations, as it is regulated by the Article 27 thereof.

The participants in the criminal proceedings are concretized in the 3rd Chapter and the judicial bodies' competences are approached in the 4th Chapter. The competence of exercising judicial activities by the judicial bodies is explained from the point of view of the Code of Criminal Procedure's provisions, both in the investigation phase and the judgment phase of the criminal proceedings.

There are material, territorial and personal competences given, and in this respect, the activities carried out by the investigation bodies, prosecutors, judges of rights and freedoms, judges of preliminary courtroom and the courts of law are described in detail. On the one hand, the main processual subjects are also participants in the criminal proceedings. They refer to *suspects* and *victims*. On the other hand, parties in the criminal proceedings are defendants, civil parties and civil responsible parties, each of them being characterized by their rights and obligations as well. Last but not least, the legal assistance in the criminal proceedings represents an essential requirement of due process, called for by the European Convention on Human Rights (the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) and by the jurisprudence of the European Court of Human Rights of Strasbourg. In this matter, the High Court of Cassation and Justice of Bucharest has pronounced a decision¹ which states that the legal assistance is compulsory both for the natural person – defendants and the legal entities – defendants as well, according to the conditions stated by the Code of Criminal Procedure.²

Evidence and means of evidence are discussed within the 5th Chapter. First of all, it should be clarified that there is a distinction between these notions, specifically in the field of evidence, which can be adminis-

¹ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 21/2016* [2016-10-11]. Official Journal of Romania, 2016, No. 884.

² See MAGHERESCU, D. *Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2020, p. 95. ISBN 978-606-26-1267-2.

tered during the criminal proceedings, and the means of evidence, the main purpose of which is to find evidence. According to the Article 97 para 1 of the Code of Criminal Procedure, “evidence is every element *de facto* which serves to stating presence or absence of a crime, identifying perpetrator who committed that crime as well as discovering based circumstances for clarifying criminal case pertinently and which contributes to finding truth in criminal case.” As for the above-stated provision, it should be concluded that the main scope of the criminal proceedings is that of finding truth regarding committing the crime and identifying perpetrator, which may be realized through gathering evidence administered during the criminal proceedings. Regarding the issue of administering evidence, the principle of loyalty of administering evidence, stipulated by the Article 101 of the Code of Criminal Procedure, is currently in force. At the same time, the Code of Criminal Procedure’s provisions provide that the evidence must be pertinent, conclusive and genuine for the criminal case and must help judicial bodies to solve it legally and substantially.

The 6th Chapter is devoted to the preventive measures and the other processual measures. Referring to the category of preventive measures, apprehension, judicial control, judicial control on bail, house arrest and preventive arrest are regulated, while the second category includes insured measures, restoration of goods and re-establishing of former situation. The preventive measures’ scope is that of assuring the development of the criminal proceedings under the legality and normality in such a manner that the investigation phase and the judgment of criminal cases to be carried out by expedience. The procedure of ordering preventive measures differs from the phase of investigation to the preliminary courtroom or the judgment phase of the criminal proceedings. At the same time, the competence of ordering preventive measures is provided differently, so that the apprehension may be ordered by the prosecutors and investigation bodies during the investigation phase, while the other preventive measures may be ordered by the judge of rights and freedoms, judge of preliminary courtroom and court of law exclusively, in conformity with the stage of the criminal process.³ Regarding the ordering insured measures in cases of very serious damages, the Constitutional

³ See MAGHERESCU, D. *Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2020, pp. 185-187. ISBN 978-606-26-1267-2.

Court of Romania has decided in its decision No. 96 of March 2018 that the obligatory character of those measures appears as justified.⁴

The aspects regarding the ordinary processual and procedural acts are presented in the 7th Chapter. Along with the citation and communication of procedural acts, the absence of which detains the criminal proceedings, a particular attention is paid to the legal institution of nullity.⁵ A distinction between two kinds of nullity, regulated by the Articles 281 and 282 of the Code of Criminal Procedure as *absolute nullity* and *relative nullity*, is highlighted. The absolute nullity intervenes in cases in which the criminal provisions on composition of the court of law, material and personal competences, public courtroom session and so on are broken, while the relative nullity appears in cases of infringing other legal provisions than those applied by the Code of Criminal Procedure for cases of absolute nullity. They refer to the provisions which violate the parties' or the main processual subjects' rights.

Special Part of the reviewed publication Criminal Procedure Law is devoted to the fundamental institutions of the investigation phase, the procedure within the preliminary courtroom, the judgment in the first instance and appeals, the special procedures as well as to executing definitive judicial decisions of condemnation in criminal matters. Thus, the Special Part begins in the 8th Chapter with an introduction which emphasizes the correlation between the general part and the special part of the criminal proceedings as well as its importance for achieving the purpose of the special part of criminal procedure law. Referring to the bipartite division of the Code of Criminal Procedure, "an erroneous interpretation may not be provided to the meaning of general part and special part of criminal procedure law. This would be a serious error which does no longer be advanced by the doctrine."⁶

⁴ See *Decision of the Constitutional Court of Romania Ref. No. 96/2018* [2018-03-01]. Official Journal of Romania, 2018, No. 619.

⁵ A detailed discussion on the case law presentations regarding the defendants' guarantees during the criminal proceedings is related to the judicial sanction of nullity in cases of changing accusation in the court of the first instance. In this matter, see MAGHERESCU, D. *Modificarea învinuirii în prima instanță: Aspecte comparative*. 2-a ed. București: Wolters Kluwer, 2016, pp. 194-205. ISBN 978-606-677-017-0; and VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală: Partea generală: Partea specială*. 2-a ed. București: Paideia, 1996, p. 110. ISBN 973-9131-01-8.

⁶ See MAGHERESCU, D. *Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2020, pp. 235-236. ISBN 978-606-26-1267-2.

The investigation phase is studied within the 9th Chapter. It is featured by the principles of missing publicity, non-contradictority, written procedure and hierarchical subordination. These principles produce legal consequences until a determined moment of the investigation phase, while the contradictority intervenes between accusation and defense during the procedure of submitting and confronting evidence. Moreover, the public feature of this phase is present during realizing the activities of gathering evidence, while the written procedure knows exceptions regarding the hearing of persons that takes place under the principle of orality. Thus, those rules and exceptions characterize the processual institutions and judicial procedures of the investigation phase. There are some processual institutions, such as advancing criminal action,⁷ changing legal qualification of deed⁸ as well as drawing up the indictment act at the end of the investigation phase.

The 10th Chapter provides a new legal institution regulated by the Code of Criminal Procedure, which was adopted by the Law No. 135 of 2010 on the Code of Criminal Procedure, being in force since the 1 February 2014.⁹ It is about the preliminary courtroom procedure, which supposes an intermediate procedure, preliminary to the judgement in the first instance. The preliminary courtroom's objective is that of verifying legality of the indictment act and administering evidence during the investigation phase. In cases in which the court of law was invested by an indictment act drawn up with the infringement of the provisions of the Code of Criminal Procedure, the judge of preliminary courtroom will state the existence of a case of nullity and the judgment may not be given in such circumstances. The case will then be sent back to the prosecutor, in order to remediate the deficiency.

The judgment of criminal cases in the court of the first instance and the appeal are discussed within the 11th Chapter and the 12th Chapter. In both procedural stages, the common principles of the criminal proceedings are applied: publicity, orality, contradictority, intermediation, equality and, last but not least, legality, which characterizes the entire criminal proceedings. In criminal cases, an imperative sequence of carry-

⁷ See MAGHERESCU, D. *Modificarea învinuirii în prima instanță: Aspecte comparative*. 2-a ed. București: Wolters Kluwer, 2016, pp. 23-40. ISBN 978-606-677-017-0.

⁸ See MAGHERESCU, D. *Modificarea învinuirii în prima instanță: Aspecte comparative*. 2-a ed. București: Wolters Kluwer, 2016, pp. 77-107. ISBN 978-606-677-017-0.

⁹ See *Law No. 135 of July 1, 2010, on the Code of Criminal Procedure* [2010-07-01]. Official Journal of Romania, 2010, No. 486, into force from 1 February 2014.

ing out procedural acts is observed. It refers to the courtroom session's preliminary acts: judgment investigation, debates, deliberation, pronouncement, elaboration and communication of judicial decision. Regarding the appeals, there are stipulated by the Code of Criminal Procedure the following stages: the *ordinary appeal* in the Articles 408 – 424 of the Code of Criminal Procedure and the *litigation* in the Article 425 of the Code of Criminal Procedure. Within the Chapter V of the Title III thereof, the following extraordinary appeals are regulated: *litigation of nullity*, *second appeal in cassation* and *revision*.

Each appeal procedure is presented under the own rules of criminal procedure. The issues on their particularities are taken into consideration, with the specification that the second appeal was abrogated as an ordinary appeal and the new Code of Criminal Procedure regulates the second appeal in cassation as an extraordinary appeal.

The 13th Chapter provides special procedures of the criminal proceedings:

- ✚ admitting guilt agreement;
- ✚ litigation on the duration of the criminal proceedings;
- ✚ procedure on the legal entities' criminal liability;
- ✚ procedure on the minor offenders, procedure of ordering prosecution;
- ✚ procedure of restitution of material damages and moral damages in cases of judicial errors or illegal deprivation of liberty;
- ✚ procedure of international judicial cooperation in criminal matters.

Among them, an important place is dedicated to the special criminal procedure of admitting guilt agreement. Practical issues that the simplified procedure involves are approached both from the jurisprudence's point of view and the doctrinal as well. In this matter, some judicial decisions pronounced by the courts of law in criminal cases, the object of which was admitting guilt agreement signed between the defendant and the prosecutor during the investigation phase, are analysed. Equally, pertinent points of view related to the case law examinations are emphasized. The doctrine has pointed out contradictory opinions regarding the legal entities to achieve the judicial quality as subject of admitting guilt agreement. In this regard, there were advanced two hypotheses: one of them is based on the affirmative thesis, which admits the legal entities' rights to be part of such agreement, while the second one bases on the negative thesis, which admits that the legal entities cannot be part of ad-

mitting guilt agreement. Regarding the last thesis, Professor Andrei Zarafiu has stated that the law on criminal procedure imposes an implicit interdiction to the legal entities referring to their quality as subject of admitting guilt agreement.¹⁰

Last but not least, the legal doctrine has provided several viewpoints regarding the simplified special procedure in the field of comparative law, which leads to emphasized differences between the legal systems around the world, comparing, in particular, the Romano-Germanic system with the Common-law one. From this perspective, it has been appreciated that there are substantial differences between the inquisitorial legal systems and the adversary legal systems.¹¹ Consequently, it has been highlighted the idea that “A succinct analysis of the legal provisions of the other states regarding the procedure of admitting guilt agreement is necessary and useful due to the fact that the current tendency in the legislation of many states is that of unification and the process of unification may be observed only under conditions of knowing every legal provision individually.”¹² During this process, the degree of implementing special procedure within the legal system is observed. Finally, it should be specified that beyond essential differences in the special procedure of admitting guilt agreement every form regulated by the different states protects procedural guarantees of the participants in the criminal proceedings, with advantages for the defendants, regarding the substantial reduction of criminal punishment for the crime committed.

Taking into consideration the above-stated aspects, it should be appreciated that the presented legal education instrument of criminal procedure law which pays the readers' attention to the most relevant aspects of the criminal proceedings is particularly valuable from both the theoretical point of view and the perspective of analysing the case law presentations. From this reason, it is understood that the theories stated by the theoreticians in criminal matters are often transposed by the practitioners into the process of solving criminal cases. Hence, the new publication Criminal Procedure Law becomes a valuable working instrument

¹⁰ See ZARAFIU, A. *Procedură penală: Partea generală: Partea specială*. 2-a ed. București: C. H. Beck, 2015, p. 507. ISBN 978-606-18-0412-2.

¹¹ See PĂCURARIU, I. Aspecte de drept comparat referitoare la acordul de recunoaștere a vinovăției în procesul penal. *Revista Universul Juridic*. 2020, nr. 9, pp. 45-60. ISSN 2393-3445.

¹² See PĂCURARIU, I. Aspecte de drept comparat referitoare la acordul de recunoaștere a vinovăției în procesul penal. *Revista Universul Juridic*. 2020, nr. 9, p. 46. ISSN 2393-3445.

for the practical side of the criminal proceedings. Thus, the above-discussed legal institutions of the criminal procedure law may sometimes theoretically determine practical solutions of the courts of law.¹³ As a consequence, it is considered that the analysed publication Criminal Procedure Law will be very useful for students of the faculties of law, due to the fact that it may deepen their legal knowledge in such a manner for them to understand the fundamental institutions of the criminal proceedings, principles as well as procedures in particular cases.


References

- Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* [European Convention on Human Rights].
- Decision of the Constitutional Court of Romania Ref. No. 96/2018* [2018-03-01]. Official Journal of Romania, 2018, No. 619.
- Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 21/2016* [2016-10-11]. Official Journal of Romania, 2016, No. 884.
- Law No. 135 of July 1, 2010, on the Code of Criminal Procedure* [2010-07-01]. Official Journal of Romania, 2010, No. 486, into force from 1 February 2014.
- MAGHERESCU, D. *Drept procesual penal: Partea generală: Partea specială*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2020. 412 p. ISBN 978-606-26-1267-2.
- MAGHERESCU, D. *Modificarea învinuirii în prima instanță: Aspecte comparative*. 2-a ed. București: Wolters Kluwer, 2016. 223 p. ISBN 978-606-677-017-0.
- PĂCURARIU, I. Aspecte de drept comparat referitoare la acordul de recunoaștere a vinovăției în procesul penal. *Revista Universul Juridic*. 2020, nr. 9, pp. 45-60. ISSN 2393-3445.
- VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală: Partea generală: Partea specială*. 2-a ed. București: Paideia, 1996. 510 p. ISBN 973-9131-01-8.
- ZARAFIU, A. *Procedură penală: Partea generală: Partea specială*. 2-a ed. București: C. H. Beck, 2015. 545 p. ISBN 978-606-18-0412-2.

¹³ See MAGHERESCU, D. *Modificarea învinuirii în prima instanță: Aspecte comparative*. 2-a ed. București: Wolters Kluwer, 2016, pp. 81-99. ISBN 978-606-677-017-0.

Assoc. Prof. Djulieta Vasiloi, Ph.D.

Institute of Criminal Sciences and Applied Criminology
Voluntarilor 8/3
2032 Chişinău
Republic of Moldova
djuly_v@yahoo.com

 <https://orcid.org/0000-0002-7168-8733>

Informácie pre autorov

Základné informácie

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa tematicky zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe:

- ✚ samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií *minimálny rozsah tvorí 10 normostrán prislúchajúcich na jednu štúdiu, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou či dňami *minimálny rozsah tvorí 5 normostrán prislúchajúcich na jednu esej, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu *minimálny rozsah tvoria 3 normostrany prislúchajúce na jednu recenziu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie obrázku prednej obálky recenzovanej publikácie v dostatočnej veľkosti;*
- ✚ informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu *minimálny rozsah tvoria 2 normostrany prislúchajúce na jednu informáciu alebo správu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie fotodokumentačných alebo iných obrázkových podkladov sprievodného charakteru v dostatočnej veľkosti.*

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza v elektronickej online podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch:

- ✚ 31. marec – jarná edícia;
- ✚ 30. jún – letná edícia;
- ✚ 30. september – jesenná edícia;
- ✚ 31. december – zimná edícia.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** predkladajú.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nesú:

- ✚ odborní garanti zodpovedajúci v rámci redakčnej rady časopisu za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov;
- ✚ hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov;
- ✚ výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaistovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Publikácia príspevkov

Publikácia príspevkov v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje výhradne bez akéhokolvek nároku prispievateľov na autorový honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje zásadne v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako aj samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na oficiálnej internetovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>.

Štruktúra príspevku

Názov príspevku v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v pôvodnom jazyku;

Title of Contribution in English:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v anglickom jazyku
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Autor príspevku:

- ✚ prosíme uviesť meno, priezvisko a všetky tituly a hodnosti autora;

Abstract in English:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v anglickom jazyku, cca 10 riadkov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Key Words in English:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v anglickom jazyku, cca 10 výrazov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Abstrakt v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v pôvodnom jazyku, cca 10 riadkov;

Kľúčové slová v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v pôvodnom jazyku, cca 10 výrazov;

Text príspevku:

✚ prosíme uviesť v štruktúre úvod, jadro, záver; v členení na kapitoly, prípadne podkapitoly; príspevok môže obsahovať tabuľky, grafy, schémy, obrázky a podobne, je však nevyhnutné uviesť ich prameň so všetkými povinnými bibliografickými údajmi v plnom rozsahu; poznámky a odkazy na literatúru prosíme uvádzať v poznámke pod čiarou podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby všetka použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Literatúra:

✚ prosíme uviesť zoznam použitej literatúry podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Kontakt na autora:

✚ prosíme dodržať nižšie uvedenú vzorovú štruktúru informácie o kontakte na autora príspevku:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
jana.koprlova@gmail.com

Texty príspevkov je možné prijímať výhradne v elektronickej podobe vo formáte dokumentu textového editora MS Word. V textoch príspevkoch odporúčame použiť štandardizované typy a veľkosti písma, riadkovania, ako aj formátovania textu.

Texty príspevkov zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Vaše otázky v prípade nejasností či potreby poskytnutia dodatočných informácií zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Tešíme sa na Váš príspevok!

S úctou,

redakcia **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Information for Authors

Basic Information

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a platform for publication of contributions in the form of:

- ✚ separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles
the expected minimum extent related to one study covers 10 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ essays on current social topics or events
the expected minimum extent related to one essay covers 5 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ reviews on publications related to the main orientation of the journal
the expected minimum extent related to one review covers 3 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also the front cover picture of the reviewed publication in the sufficient largeness;
- ✚ information as well as reports connected with the inherent mission of the journal
the expected minimum extent related to one information or report covers 2 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also photo documents or other picture material of accompanying character in the sufficient largeness.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on:

- ✚ March 31st – spring edition;
- ✚ June 30th – summer edition;
- ✚ September 30th – autumn edition;
- ✚ December 31st – winter edition.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** have:

- ✚ special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions;
- ✚ editor in chief in relation to the formal aspects of contributions;
- ✚ executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Publication of Contributions

Publication of contributions in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;

✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section “Authors’ Contact List”.

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author’s/co-authors’ consent.

Favouring the English language in contributions is welcome.

Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website: <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>.

Structure of Contribution

Title of Contribution in Original Language:

✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in original language;

Title of Contribution in English:

✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in English
not required in the case of English as the language of the original;

Author of Contribution:

✚ please specify author’s given name, surname and all academic degrees;

Abstract in English:

✚ please specify abstract in English, circa 10 rows
not required in the case of English as the language of the original;

Key Words in English:

✚ please specify key words in English, circa 10 words
not required in the case of English as the language of the original;

Abstract in Original Language:

✚ please specify abstract in original language, circa 10 rows;

Key Words in Original Language:

- ✚ please specify key words in original language, circa 10 words;

Text of Contribution:

- ✚ please specify in following structure: introduction, main text, conclusions; text broken down into chapters, eventually subchapters; the contribution may include sheets, charts, figures, pictures, etc., but it is necessary to indicate their sources with all obligatory bibliographic details in the full extent; notes and references to literature, please, specify in the footnote according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Literature:

- ✚ please specify a complete bibliography of all sources according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Author's Contact:

- ✚ please follow the below mentioned model structure of contact information on the author of contribution:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
jana.koprlova@gmail.com

Contribution manuscripts can be accepted only in electronic version in the format of the text editor MS Word document. Applying the stand-

ardized types and font sizes, line spacing as well as text formatting in the contribution manuscripts is highly recommended.

Your contribution manuscripts send, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

In the case of any uncertainty or necessity of providing additional information send your questions, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

We are looking forward to your contribution!

Yours faithfully,

Team **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Etický kódex

Článok I. Všeobecné ustanovenia

Medzinárodný internetový vedecký časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (ďalej len „časopis“) vydáva Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Redakcia časopisu sídli v priestoroch Právnickej fakulty na Kollárovej ulici č. 10 v Trnave.

Časopis má charakter vedeckého recenzovaného časopisu, ktorý vychádza v on-line elektronickej podobe pravidelne štyrikrát ročne na oficiálnej webovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>. Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako i samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na webovej stránke časopisu.

Časopis ponúka podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako aj pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych otázok z oblastí najmä verejného práva a súkromného práva.

Webová stránka časopisu ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súbežne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre slabozrakých čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V uvedených jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu aj spätnú komunikáciu.

Článok II. Zodpovednosť a publikácia príspevkov

Časopis prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise predkladajú. Autori príspevkov vedecky či pedagogicky pôsobia v zodpovedajúcich oblastiach zamerania časopisu a majú ukončené zodpovedajúce akademické vzdelanie na úrovni minimálne druhého stupňa vysokoškolského štúdia.

V súlade s vyššie uvedeným ustanovením sa automaticky so zodpovedajúcim odôvodnením zamietajú príspevky už preukázateľne publikované, ako aj príspevky, ktoré napĺňajú skutkovú podstatu plagiátu či ne-

oprávneného, respektíve nezákonného zásahu do autorského práva podľa autorského zákona v platnom znení.

Informácie pre autorov zverejnené na webovej stránke časopisu sú záväzné. Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise nesú odborní garanti z radov členov redakčnej rady a redakčného okruhu časopisu zodpovedajúci za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov, hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov a výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Publikácia príspevkov v časopise sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Článok III. Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise sa uskutočňuje nezávisle a nestranne na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaist'ovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmernením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Príspevky sa so zodpovedajúcim písomným odôvodnením automaticky zamietajú v prípadoch, pokiaľ:

- ✚ autor príspevku preukázateľne nemá ukončené úplné vysokoškolské vzdelanie, t.j. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa;
- ✚ príspevok preukázateľne nezodpovedá minimálnym štandardom a štandardným kritériám vedeckej etiky, ktoré sa kladú a sú všeobecne vedeckou verejnosťou a vedeckou obcou uznávané vo vzťahu k príspevkom danej kategórie (štúdie, eseje, recenzie publikácií, informácie alebo správy), či už z hľadiska rozsahu, náplne, metodologických východísk, použitej metodológie, a podobne, ako aj z hľadiska správneho, úplného a vedecky korektného uvádzania všetkých použitých bibliografických odkazov podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690).

Článok IV. Vyhlásenie o prístupení ku kódexom a zásadám publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku

Časopis v plnej miere uplatňuje a dodržiava kódexy a zásady publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku (Committee on Publication Ethics COPE) zverejnené na webovej stránke Komisie pre publikačnú etiku <https://publicationethics.org/>. Uvedené zásady a pravidlá publikačnej etiky sú záväzné pre autorov príspevkov, redakčnú radu časopisu, redaktorov a redakciu časopisu, recenzentov príspevkov, ako aj vydavateľa časopisu.

Článok V. Nezávislosť a nestrannosť

Časopis je nezávislým a nestranným medzinárodným vedeckým internetovým periodikom.

Článok VI. Rozhodný právny poriadok

Časopis a všetky s ním súvisiace právne skutočnosti a právne úkony sa riadia právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Trnava 31. december 2013

Code of Ethics

Article I. General Provisions

International scientific online journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (hereinafter only “journal”) is published by the Faculty of Law at Trnava University in Trnava, and it thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. The journal’s editorial office resides in premises of the Faculty of Law in Kollárova Street No. 10 in Trnava, Slovakia.

The journal has the nature of a scientific peer-reviewed journal, which is issued in an electronic on-line version regularly four times a year on the official website of the journal <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>. Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website.

The journal provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society, as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current issues mainly in the areas of public law and private law.

The website of the journal offers the reading public contributions in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface, both parallel in the Slovak and the English languages. In all those languages the journal’s editorial office provides also feedback communication.

Article II. Responsibility and Publication of Contributions

The journal accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal. Contributors are scientifically or pedagogically engaged in areas corresponding with the main orientation of the journal and they have completed adequate academic qualification, at least the second degree of academic education.

In accordance with the foregoing provision shall be automatically with the adequate justification rejected contributions those have been provably already published as well as contributions those constitute the merits of plagiarism or of unauthorized, respectively illegal interference with the copyright under the protection of the Copyright Act in force.

Information for authors published on the journal's website is binding. Favouring the English language in contributions is welcome.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal have special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions, editor in chief in relation to the formal aspects of contributions and executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Publication of contributions in the journal is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Article III. Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized independently and impartially by members of journal's editorial board and in

well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Contributions will be with adequate written justification automatically rejected in cases, if:

- ✚ the contributor hasn't provably completed the entire university education, i.e. the academic qualification of the second degree;
- ✚ contribution provably doesn't comply with the minimum standards and standard criteria of scientific ethics, which are imposed and generally respected by the scientific public and scientific community in relation to contributions of the given category (studies, essays, reviews on publications, information or reports), whether in terms of extent, content, methodological assumptions, applied methodology and similarly, or in terms of a proper, complete and scientifically correct indicating all the bibliographic references according to current bibliographic standards (ISO 690).

Article IV. Declaration of Accession to Codes and Principles of Publication Ethics of the Committee on Publication Ethics

The journal fully exercises and observes codes and principles of publication ethics of the Committee on Publication Ethics COPE published on the website of the Committee on Publication Ethics <https://publicationethics.org/>. Listed principles and guidelines of publication ethics are binding for contributors, journal's editorial board, journal's editors and editorial office, contribution reviewers as well as journal's publisher.

Article V. Independence and Impartiality

The journal is an independent and impartial international scientific online journal.

Article VI. Determining Law

The journal and all the related legal facts and legal actions are governed by the law of the Slovak Republic.

Trnava, Slovakia, December 31st, 2013



SOCIETAS ET IVRISPRUDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný internetový vedecký časopis zameraný na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach **International Scientific Online Journal for the Study of Legal Issues in the Interdisciplinary Context**

Vydáva:
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

Issued by:
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

Vychádza štvrťročne
2021, ročník IX.

Issued Quarterly
2021, Volume IX.

URL časopisu:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika

Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie:
sei.journal@gmail.com

Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor:
Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.

Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.

Výkonný redaktor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

© Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

ISSN 1339-5467